

HARC A SZERELEMÉRT

REGÉNY

**IRTA
OHNET GYÖRGY**

**FORDITOTTA
MISKOLCZI HENRIK**

**BUDAPEST
A MAGYAR KERESKEDELMI KÖZLÖNY
HIRLAP- ÉS KÖNYVKIADÓ-VÁLLALAT
KIADÁSA.**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2022
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár Digitális Tartalomfejlesztési és -szolgáltatási Osztálya
ISBN 978-963-417-509-4 (online)
MEK-17286

ELSŐ FEJEZET.

Körülbelül esti 7 óra lehetett, amikor Trésorier báró pontosan, mint egy chronométer óra, most mint eddig minden alkalomkor, hazaérkezett. Rendesen pompás Presburg-utcai kastélyban való megérkezése után kis lakosztályába kopogtatott, hol addig, míg az estebéd elérkezett, és átöltözködött, az időt feleségével csevegve töltötte el. Ma azonban eltért ettől a szokástól és a főlépcsőn keresztül a saját lakosztályába ment, hol az első ajtónál becsengetett. Röviden, majdnem ridegen, eltérve attól a szokásos szívélyes hangtól, amit a szolgálival szemben gyakorolni szokott, ezt kérdezte:

- Van még társaság a báróné asszonynál?

- Ahogy én tudom, báró ur, igen. Legalább úgy látom, hogy két hintó áll még az udvaron. Különben az előszobában azonnal megkérdezem.

- Nem, nem. Menjen ön a fogadószobába és mondja meg a báróné asszonynak, hogy sziveskedjék engem azonnal felkeresni, mihelyt ideje engedi.

A szolga eltávozott, hogy urának parancsát teljesítse.

Trésorier belépett villanynyal megvilágított dolgozó szobájába, kalapját és keztyűjét az asztalra dobta, felöltőjét lerángatta magáról és bosszus arcvonásával beledobta magát egy kandalló mellett álló hintaszékbe.

Szombat este volt. Ezen a napon félhónapi leszámolás történt a börzén, amely után rendesen ő és a személyzete a jól megérdemelt nyugalmat szokták élvezni. A börzéről visszajövet még egy pár órára üzleti ügyeit végezte. Később neje társaságában a színházba ment. A színházban olyan frissen és élénken viselkedett, mintha egyedül ennek az élvezetnek élt volna. Nem egyszer meg is jegyezték barátai:

- Ön igazán csodálatos ember, Trésorier! Senki sem sejtene, aki nem ismeri, hogy ön az életben kiváló üzletember. Mindenki azt hiszi, hogy ön kizárólagosan az élvezetek gyakorlásáért él a világon.

És erre a baráti megjegyzésekre ő büszke volt és sokat tartott arra, hogy e nézetüket meg ne bolygassa.

Tagadhatatlanul a báró ur jól értette, hogyan kell az élet örömeit okosan felhasználni! A lakosztályának berendezésétől egészen étrendjének beosztásáig mindent komolyan mérlegelve csinált. Trésorier egészében olyan ember volt, ki gazdagságának előnyeit minden vonalon értékesítette. Tudott magának előkelőséget és tekintélyt szerezni. A szó teljes értelmében művészileg tudott élni és különösen az ünnepi ebédek és vacsorák rendezésében valóságos mesteri névre tett szert. Nyílt tekintettel és mosolygó ajakkal vándorolt a báró az élet röggös ösvényein. És nemcsak a konyhaművészet iránt volt kitűnő érzéke, de a festőművészeti alkotások kiválasztásában is szerencsés keze volt. Az ő hirneves képgyűjteményét a művészi világban is nagyrabecsülték. Politikával is foglalkozott, amennyiben a legitimisták zászlóját segítette hordozni. Régi családokkal szoros barátságot tartott fenn és nem egy híres ember vagy egy előkelő hivatal viselő férfiú házába bejáratos volt.

Mindezek betetőzésére lelki és testi szépségekben gazdag feleséget mondhatott magáénak, aki huszonhat évvel ezelőtt csinos trónörökösrel ajándékozta meg. Ez a fiú korrekt gentlemanné cseperedett. Trésorier tehát mindennel birt, ami halandót a földön boldogíthatja. És a báró boldognak is érezte magát.

Ebben a pillanatban azonban kinos felindulás jelei látszottak rajta. Nem volt képes nyugodtan egy helyben maradni. Bosszusan felugrott székéről és nagy lépésekkel fel s alá járt neszt-felfogó szőnyeggel borított szobájában. De ezt a testgyakorlatot is csakhamar megunta, az ablakhoz lépett és kinézett az udvarra. A nagy kockakövekkel beborított diszes udvaron, hol egy nagy ivlámpa messze terjesztette sugarait, semmit se látott, figyelmét ami leköthette volna. Eltávozott az ablaktól és ismét visszaült a kandalló mellé.

Gondolatai szörnyen kinosak lehettek, melyet szemöldökrántásai és összeszorított ajkai világosan bizonyítottak.

- A birka! mormogta lassu, de bosszus hangon maga elé.

Nyughatatlan gondolataiban neje zavarta meg. A gyors lépcsőjárástól lihegve lépett a szobába a báróné. Arcáról aggodalom tükröződött.

- Mi történt, édesem? kérdezte hevesen az asszony.

- Mi történt? Csinos história mondhatom, csinos história, ismételte kétszer is egymásután haragos hanglejtéssel a bankár. A te kedves fiad urad nekem kellemes meglepetéssel szolgál...

Ha Trésorier báró jól viselte magát akkor az apja fiának vallotta, ha azonban valami csinyt követett el, rögtön az anyja fia lett. És ezt már a báróné jól tudta. Bünének háromnegyedrészt mindig készségesen vállalta magára, mert nem szerette, ha az apai szigor az egyetlen fiura egész súlyával reá nehezedett.

- Nagyon meg voltam ijedve, hogy olyan sürgősen magadhoz rendeltél. Már azt hittem valami roppanás történt a börzén.

- Nem, nem, jegyezte meg hivatalos arccal a báró. Az üzlet simán folyik, de a te fiad...

- Nos, tehát mit tett, az a szegény fiu? Adósságokat csinált?

- Adósságokat? Azok engem egy cseppet se bántanának!

- Talán csak nem párbaj?

- Az legfeljebb az ellenfelének volna súlyos körülmény, szólt a báró az apai büszkeségnek egy nemével.

- Nőt szöktetett?

- Adná az Isten, hogy így volna!

- Ohó!

Trésorier egészen közel lépett nejehez és el nem titkolható felháborodással mondta:

- Képzeld, meg akar házasodni az a birka!

Az anya szive megkönyebbült és már mosoly is huzódott szép arcára.

- Hogyan tudad meg ezt a szörnyü esetet? kérdezte.

- Hogyan tudtam meg? Megsugta az előérzetem. A levegőben lógó viharból kiéreztem. Mióta Henry a Toulonban lezajlott francia-orosz ünnepségekről visszatért Párisba, azóta olyan, mintha kicserélték volna. Képzeld még az operába se jár. A ballett kis csillagai már nem egyszer, kérdezték tőlem: «Báró ur, mi történt a kis báróval? Már oly rég idő óta nem mutatja magát!» A kis libáknak csak nem ajánlhattam föl magamat kárpótlásul? De az erős kézzel tartott gyepelőt nem engedtem ki kezemből és azért csakhamar észrevettem a fiam uram szórakozottságát, elmélázását. S mi fő: Teljesen elhanyagolta az irodai teendőit. Egyszer emiatt nem kis összeget veszítettem. Rosszul számította ki a tőzsdei differenciákat. Minden nap, alig végződnek a hivatalos órák, már a fiam uram úgy eltűnik, mint a benzin. De nem a

«Bois»-ba vagy a klubba vagy az ismerőseihez megy... korántsem! Eleinte nem is sejtettem hová járhat. Bántott, hogy a fiu csendesfolyású életébe teljes felfordulás állott be. Ez a legjobb jellemzés, amint azonnal látni fogod. Szimatoltam, kutattam és még sem tudtam semmiképpen a dolog nyitjára jönni. Ma reggel azonban kipattant a titok. A börze megnyitás előtt találkoztam Heurtebise kartársammal. Ez az ember erős kormánypárti, mert úgy epekedik valami kitüntetés után, mint a gyermek a játékszerért. Sunyi mosollyal közeledett felém ez a Heurtebise és ezt mondta: «Ah, Trésorier, tegnap éjjel találkoztam a bálban a fiaddal!» «Micsoda bálban?» «A pénzügyminiszter bálján, Toulonban!» Mintha csak a felhőkből pottyantam volna a földre, úgy érintett ez a hír. Henry, ki tetőtől-talpig arisztokrata, kit még az elnök által adott jótékonyági bálra sem lehetett elcsalni, egy hivatalos személy bálján jelent meg... Ez a lehetetlenséggel határos!... «Oh, tudom, tudom» viszonztam, gyorsan hazugságra fanyarodva a hájfejű Heurtebise-nek, «egy fontos üzletügy vitte arra a bálra. Saját kedvteléséből bizonyosan nem ment volna a pénzügyminiszter a báljára.» «Csakugyan, fontos üzleti ügy? Oh, de azért sokat táncolt és jól mulatott Courcier leányával.» «Courcier? A szocialista képviselő Vizey-ből?» «Igen, kedvesem a te ellenjelölted a legutóbbi választásnál. Aki téged le is győzött! Bizonyosan a fiad bosszút akar állani, a te kudarcodért. A képviselő ur kis leánya nagyban segédkezik a fiadnak a bosszuállásban.» A többit nem is akartam hallani. Különben is megnyitották a börzét és én siettem az üzlet után. Képzelted azonban, hogy éreztem magamat az egész idő alatt. 3 órakor vettem és eladtam, anélkül, hogy valósággal tudtam volna, hogy miért veszek s miért adok. Végre valahára a sluss következett! A fejem pokol tüzeként égett. Rohantam, mint tudtam az irodámba. Henry ott ült és elábrándozva cigarettét szívott. Bezártam az irodajátót, lecsüngesztett fejét felpeckeltem és egyenesen az arcába kiáltottam! «Micsoda báléji eseményekről beszélnek nekem? Te a pénzügyminiszter bálján voltál?» A fiu halotthalvány lett és nagy zavarában olyan hegyes orrot kapott, mint a gyermek, kit valami csinyen kapnak rajta.

- A szegény fiú! rebegette megindultan az anya.

- Oh, kérlek takarékoskodj kissé részvéteddel, bizonyosan megbánod, ha a továbbiakat hallani fogod! A fiu nem válaszolt, bár látszott rajta, hogy kereste a kifogásokat. Ekkor én megismételtem az előbbi kérdést, de szigorubb hangon: «Szabad felvilágosítást kérnem, hogy miért jelent meg a pénzügyminiszter bálján, fiatal ur?» Ekkor szeretetreméltó tekintetet vetett reám és a rendes behizelgő hangján így válaszolt: «Édes Istenem, papa egyszerűen kíváncsiság vezérelt oda! Te tudod, hogy Brigoiziernek egy - hivatalnoktársamnak - a pénzügyminiszteri hivatalban bátyja irodafőnök, ki olyan kedves volt és részemre meghívót küldött. Udváriatlanság lett volna visszautasítani. Őszintén bevallva: a kíváncsiság is sarkalt... Semmi bünt nem láttam abban, hogy én is ott legyek... Különben a bál kellemesebb volt, mint hittem...» Én erre felpattantam: «Igen, neked kellemes volt, tudom. Az egész bál alatt egyetlen leánnyal foglalkoztál... És ez a leány Courcier szocialista képviselő, ellenfelem leánya.» Most a fiu arcába szökött a vér. «Ki sugta be neked ezeket?» «Egy szemtanu.» «Igen, az a szemtanu nem volt más, mint a hájfejű Heurtebise?» «Hogy ki beszélte el nekem báléji élményeidet, az nem tartozik szorosán a dologra... az a kérdés igaz-e, hogy ott voltál?» Henry egy pillanatig habozott, de aztán nyíltan válaszolt: «Igaz.» «És mit jelent ez az oktalanság?» «A fiatal báró», amint a ballett apró csillagai őt általánosan nevezik, egészen eltörpült. Elhalványodott és homlokáról izzadság csöppek hulltak alá! Ugy állt előttem, mint a bűnös bírāja előtt. Pedig én, hizeleghetek magamnak azzal, hogy elég gyöngéd apa vagyok, de mikor szigorúságot kell alkalmazni, nem hallgatok szívem szavára.

- Nem csoda, ha zavarba jött, mikor egy félóráig a kinpadra feszítetted! Nos, bevallotta neked égbekiáltó vétkét?

- Be. Egész egyszerűen kimondta, hogy szereti a kis Courcier leányt!

- Derék fiu! Tehet ő arról, hogy a szerelem nyilát szívébe röpitették?
 - Szép logika! Szereti és ez neked mentség? Szeret egy szociáldemokrata, egy kommunista, egy bandita leányát! Olyan ember leányát, ki engem gyanusít, megrágalmaz és a piszokban meghurcolt...
 - Választási manőver! Ezt senki sem veszi komolyan!
 - Nem veszi komolyan? Igazán nevetségesen fogod fel a dolgot. Az a gazember az egész választási kerületben azt kiabálta, hogy az én vadjaim felemésztik a chevroléri földmivelők egész termelő készletét, de azt elhallgatta, hogy én minden évben 30 ezer frank kártérítést fizetek a parasztoknak. Azután ellenem olyan falragaszokat függesztetett ki - még a saját házam falára is, - aminek tartalma szemenszedett rágalmazás volt... És te azt hiszed, hogy ilyen sértéseket feledni lehet?... Tekintet nélkül arra, hogy meg lett választva, a hülye! Soha se tudnék neki megbocsátani!... Képzelheted tehát, hogy az a fiu, milyen leszidásban részesült, mikor megvallotta, hogy szereti annak a demagognak... boszorkány leányát!
 - Boszorkány? A fiatal leány bizonyosan igen csinos?
 - Elragadó szépség, mondta a fiad!
 - Látod!
 - Ez nem ok, hogy nézetemet megváltoztassam. Akinek ilyen gonosz apja van!
 - Az apja nem lehet határköve a leány jóra valószínűségének... A leány azért érdemes arra...
 - Tessék, most te hozakodol elő lecsépeelt példáiddal. Hallom azt is, hogy: «nem az apját veszi el.» De az apja a családhoz tartozik, az ő vére csörgedez a leányában is! Beszélik, hogy: «a leánya elüthet az apjától.» Még azt is duruzsolják: «az alma messze is eshetik fájától.» Akarsz még több elcsépeelt mondást?
- Trésorier báró olyan hevesen beszélt, hogy arca egészen belevörösödött. A tükör előtt elmenve ezt a szokatlan szint ijedten észlelte. Szörnyen féltette a testi épségét és különösen a gutaütés gondolata irtózatot hozott reá. Mint egy agyonfáradt ember egy nevével szemközt álló székre rogyott és szinte panaszkodó hangon mondta:
- Látod, milyen szint játszik az arcom?... Ugy érzem, ha engem így kineznek, még az életemmel fizetem meg ezeket a torturákat!
 - Nyugtasd meg magadat! viszonzta a báróné. Te tulontul felizgatod magadat. Fontoljuk meg a dolgot csendesen és minden felindulás nélkül.
 - Ezt az ügyet nem vagyok képes felindulás nélkül tárgyalni.
 - No, de mégis! Hol ismerkedett meg Henry azzal a fiatal leánnyal? Bizonyosan nem a mi körünkben?
 - Henry ezt is megmondta. A touloni utazás alatt történt az ismerkedés... Szép nyereség reám az az orosz-francia barátság!
 - És bevallotta, hogy szereti a leányt?
 - Még pedig olyannyira szereti, hogy nőül akarja venni. Nőül venni!...
 - Csendesedjél! Most közel 8 óra, menjünk vacsorázni. A vacsora után majd én négyszemközt meggyöntatom a fiut...
 - És te azt hiszed, hogy eljön a vacsorához? Tévedsz, azok után a szemrehányások után, nem is illő, hogy az asztalunknál megjelenjen. Különben, hogy megnyugtassalak már engem értesített arról, hogy ma egy barátjával vacsorázik... Talán a szerelmesének papájánál?!

- Nem, nem! Ilyen szabadságokat nem vesz magának... Ennél ő már elővigyázatosabb... Annál is inkább, mert ismeri a mi nézeteinket... Akkor holnap reggel faggatom ki. Ámde kérlek, te ne avatkozz bele. Nem szabad őt tulszigoruan fogni. A szigorúsággal elrontjuk a dolgot. Gyöngédséggel ilyen fiatal embernél többre lehet menni.

- Ahogy gondolod, sóhajtotta a báró. És vannak házaspárok, akik zugolódnak, ha az ég nem áldotta meg gyermekkel... Még halvány sejtelmük sincsen arról, milyen jó sorsuk van!...

- Ugyan hallgas kérlek! A szád rosszabb, mint a szived! Milyen boldogtalan lennél, ha örökös nélkül állnál, ha nem maradna utódod, akire nevedet, vagyonodat és társadalmi állásodat hagyhatnád!

- Ez igaz, de ha egy gondatlan házasságba ugrik, akkor boldogtalanná tesz. Milyen feltűnést keltene! Mennyit beszélnének az emberek! És mit mondanak ehhez barátaink a Bordoloun hercegek?

- Majd találok módot és alkalmat, hogy ezt a házasság eszméjét kiverjem a fejéből.

A báróné felállt és megnyomta a csengő gombját.

- Hordassa fel a vacsorát, parancsolta a belépő szolgálóhoz és azután férjéhez fordult, aki még mindig lekonyult fejjel és szomorú arccal gubbaszkodott székében. Jőjj vacsorához, édes férjem. Ne okozz magadnak hasztalan gondokat. Minden dráma és vígjáték az életben egyszer lebonyolódik.

- Azt tudom, a fő azonban az, hogy a mi kívánságunk szerint bonyolódják le.

MÁSODIK FEJEZET.

A napsugaraktól ragyogó öbölben, a kikötő legszebb részében, egy gyönyörűen megépített gőzcsónak horgonyozott, amely hivatva volt a vendégeket a «Latouche-Tréville» nevű hadihajóra szállítani. A parancsnoka ennek a csinos gőzcsónaknak egy tengerészkadet volt, ki türelmesen várakozott a vendégekre.

A kék posztószőnyegen, mely a parttól a hajóig futott, egy előkelően öltözött fiatalember jelent meg, ki barna hajával, kék szemével és kicsi bajuszkájával igen jól festett.

- Kapitány ur, szólitotta meg a tengerészkadettet, a hivatalos személyiségek még sokáig fognak magukra vártni?

- Ahogy az uraknak tetszik, felelte a megszólitott. Mi ki lettünk rendelve és talán ön is tudja, hogy mindenki úgy táncol, ahogy a képviselő ur fütyül. Most a meghívott husz vendég a prefekturában reggelizik és míg az összes pezsgőt ki nem itták, mi itt úgy töltjük az időt, ahogy tudjuk.

- Jó, akkor töltsük el az időt!

Egy illatos szivarkát dugott a szájába és vizsgálni kezdé a kikötő mozgalmas képét. A házakról mindenütt zászlókat lengetett a gyenge szél, pompás diadalivek feszültek az utcákon és szőnyegek usztak az ablakokon. Minden zászló, diadaliv és szőnyeg az orosz kék és fehér színt viselte és az összes kis és nagy hajókról, gőz- és vitorlás-csónakok, ladikok, yachtokról, amelyek a vizen ingtak-ringtak, trombiták harsonája nagy összevisszaságban kizárólagosan orosz dallamokat fújt. Kiegészítette mindezt az a hömpölygő emberáradat, amely a kikötő partján nagy türelmetlenséggel várta az orosz hadihajók megérkezését a francia vizekre. Világos toillettek, rózsás kalapok és izléses napernyők úgy csillogtak-villogtak a napfényben, mintha a divat istennője ma ülné orgiáját.

- Meddig kell várunk, hogy a «Latouche-Tréville» fedélzetére jöhessünk, kapitány ur? hangzott újból a fiatalember kérdése.

- Egy félóráig.

- És Beauvoison admirális egész bizonyosan azt a rendeletet adta önnek, hogy várnia kell a képviselőkre?

- Várni kell nekem is, de önnek is...

- Ugy látom, igen korán jöttem ide. Tudja ön, ki az a képviselő, akire vár?

- Fogalmam sincs róla, de bizonyosan tekintélyes személyiség lehet.

- Bizonyosan a kiabálók közül való. Azok, akik a tengerészeti kiadások ellen dörögnek, mindig mézeskalácsot kapnak.

A tengerészkadet jóízűt kacagott, de szóval nem mert véleményt nyilvánítani.

E pillanatban elegáns nyári ruhába öltözött hölgy közeledett a gőzcsónakhoz, kit több smokingba bujt ur, egy magasállású tengerésztiszt és egy fekete ruhába öltözött, magas kalapos ur kísért.

- Ez az a csónak, amely a «Latouche-Tréville»-re szállít, uram? kérdezte ez a feketeruhás ur a tengerészkadettet.

- Parancsára uram.

- Akkor rendben vagyunk. Én vagyok az a személy, akit ön vár... Ez pedig a társaság!

- Rendelkezésére állok.

- Jöjj, gyermekem, mondta a képviselő és egy magastermetű fiatal leány felé fordult, ez az a csónak, amely bennünket a hadihajóra röpit.

A leány csinos lábacskáját a hajóhidra helyezte és a tengerészkadet segítségével a gőzcsónakba ugrott. Egy bájos mosolylyal jutalmazta a kadet segítségét és azután két perc múltán megindult a csónak csodálni való ügyességgel vezetve, a száz meg száz más jármű között a széles vizen. A mesés látvány szinte egész valójukat meghatotta a gőzcsónakban ülőknek.

- Micsoda csodálatosan gyönyörű kép! kiáltott fel a képviselő. És ezt egyenesen a néperőnek köszönhetjük.

- Mennyi jármű lehet most a vizen? kérdezte a kadettól a barnahaju fiatalember.

- Ezt nehéz volna megállapítani. Annyi azonban bizonyos, hogy Toulonnak minden járműve vizre lett bocsátva.

- Hallga! kiáltotta a fiatal leány, milyen szépen énekelnek!

Csakugyan a gyenge felszél feléjük röpitette a Marseillaise szivbemarkoló dallamát. Egy dalárda zengte ezt és egy hatalmas zenekar kísérte egy nagyobb ladikban ülve. Egy másik ladikban egy fuvóhangszerekből összeállított zenekar rögtön a «kis kék káplár» zenedarabját harsogtatta. Ez a két dal összevegyítve, nem valami zeneileg csengett, de az ünnepi hangulatot egy cseppet se zavarta.

A képviselő és társaságával röpilő gőzcsónak elérte a tenger elejét, ahonnan már madártávlatból látni lehetett a hatalmas orosz hadihajók erdejét. A képviselő arcát sápadtság borította el és valami különös érzés ragadta meg, amely a tengeri betegségnek előpostája. Szinte félsz szállt tagjaiba, ha arra gondolt, hogy a tengeri betegség képviselői nimbuszát megcsorbitja.

- Még sokáig érkezünk a páncélhajóra? kérdezte szinte elcsukló hangon.

- Egy kis negyedóra alatt célt érünk, felelte udvariasan a kadet és kezével a tenger elején fekvő óriási fekete pontra mutatott: ott fekszik a «Latouche-Tréville».

A fiatal utas mindezideig igen keveset törődött a színekben pompázó viziképpel, mert teljesen a fiatal leány szemlélésére fordította minden figyelmét. A szőke szépség egy csapásra meghódította szívét. És nem csupán a leány ritka szépsége ragadta el az ifjút, de minden szavát, minden mozdulatát, melyen a báj és kedvesség párosult, szinte úgy nyelte, mint a halálra szomjuhozó a kristályvizet.

A képviselő leánya ellenben alig vette észre, hogy kívülök még más halandó is utazik a gőzcsónakon. A leányt annyira eksztázisba hozta a tenger végtelensége, az ég átlátszó tisztasága, a kikötő tarkasága, a hajók és csónakok ide-oda röpilése, füttyülése és bömbölése, hogy minden figyelmét ezekre összpontosította.

Csak mikor a gőzcsónak végre megérkezett a «Latouche-Tréville» hadihajóhoz és a csónakból a magas hajóra fel kellett szállni, ami egy gyöngye hölgynek egyedül egy kissé kényelmetlen volt, köszönte meg kedvesen az ifjunak, hogy karját segítségül felajánlotta.

A leány elfogadta az ifju karját. Hogy így mentek egymás közvetlen közelében, nem zárkózhatott attól, hogy tekintetére méltassa. És a pici szája körül megjelent mosoly azt látszott bizonyítani, hogy az ifju kísérő nem éppen ellenszenves benyomást tett reája. Anélkül, hogy egymásnak be lettek volna mutatva, társalgást kezdtek. A csevegésbe csakhamar annyira belemelegedtek, mintha régi kedves ismerősök lettek volna.

Ebben az ünnepélyes pillanatban valóban nem volt csoda, ha két fiatal lélek félredobott minden társadalmi feszélyezést és minden konvenciók ismerkedés nélkül szórakoztatni kezdték egymást.

Sőt az első perctől kezdve olyan baráti rokonszenvet éreztek egymás iránt, hogy naiv nyugodtsággal beszélgettek a legintimebb dolgokról.

A képviselő ur miatt bátran és kedvükre mulathattak, kacaghattak. A képviselő ur a tenger különleges mozgolódása miatt olyan rosszul érezte magát, hogy teljesen szabadjára hagyta a fiatalokat. Ezek a nagy hadihajón egy rejtett zugot kerestek és találtak, hol igazi élvezettel cserélhették ki saját véleményüket, ami kedves és szellemes volt.

Az orosz hajóraj, a francia flotta által kísérve, az egekig harsogó hurrá és vivát kiáltások között kezdte a nagy folyón együttes gyakorlatait. Ezenközben dörögtek és ropogtak mindkét nemzet hajóin az üdvölvések, melyekre visszhangot adtak a partokon végig horgonyozó kis és nagy hajók. A katona és civilzenekarok folyton-folyvást a legdivatosabb darabokat játszták míg más oldalon a dalárdák egész tömege énekelte vegyesen a francia és orosz himnuszokat.

Mikor az egész orosz-francia vízi ünnepség már vége felé járt és a zaj némileg lecsendesült, a lőporfüst és a néptömeg eloszlott és a «Latouche-Tréville» hadihajóról a társaság ismét a gőzcsónakba lépett, mosolyogva nézett a fiatal leány és fiatalember egymásra és egyet gondolva, szinte egyszerre ezt mondták:

- Fenségesen nagyszerű nap volt ez a mai!

- Ez a nap eltörülhetetlen emlékként marad meg lelkemben!

- Nem tudom milyen szavakba öltöztethetem köszönetemet uram, azért a szeretetreméltóságáért, amelyet velem szemben kifejtett...

- Nem kegyednek, nagyságos kisasszony, de nekem jut a kötelesség, hogy hálás köszönetet rebegek azokért az élvezetes percekért, amelyeket körében tölteni szerencsés voltam...

Szünet állott be. Elfogultak lettek. De mindegyiknek jóleső érzés szállt keblébe, hogy egymásról olyan kedvesen nyilatkozhattak. Rövid hallgatás után újra a fiatal ember szólalt meg.

- Nagyságos kisasszony, amint az előbb olyan kedves volt megemlíteni, ma este egy bálba megy?

- Meg vagyunk hiva, de amint a papámon sajnálattal látom, kissé rosszul érzi magát és így azt hiszem mindjárt az ebédután visszautazunk Párisba.

A fiatal ember érezte, hogy tullepte az udvariasság szabályai által megengedett korlátokat és miután partot értek és a képviselő leányához lépett, udvarias köszönés után elváltak.

De egyikük se hagyta el Toulont. Mindketten megjelentek Avellan admirális tiszteletére rendezett bálon. A fiatal ember egy jó darab ideig majdnem lélek nélkül vándorolt a pazar fényvel feldiszitett bálteremben és semmi sem érdekelt, amikor egyszerre majdnem hangosan felkiáltott. Egy csoport éltes hölgy között meglátta azt a lényt, a kihez gondolatai szünetlenül röpültek.

Egyszerű, de izléses fehér ruhába volt öltözve, mely bár minden disz nélkül készült, sőt semmi ékszer sem fedte hónál fehérebb nyakát, de mindezek dacára olyan tündéri jelenség volt, hogy az ifju egy csapásra rajta felejtette csodálkozó tekintetét. Szerencsére nemsokára a leány is észrevette őt - magikus vonzerő okozhatta - és mosolyogva közeledett az ifjuhoz.

- Nagy örömömre a papa a szárazföldön egészséges lett és én bárhogyan ellenkeztem, elhurcolt a bálra, amelyet most nem sajnállok, mert önnel találkozhatom, szólt kedves őszinteséggel a leány.

- Engem is huzott-vonzott e bábra valami égi erő és ezért gyorsan utána jártam, hogy én is itt legyek. Hálát rebegek az... égi erőnek, viszonozta ugyanazon őszinteséggel a fiatal ember, mint az imént a leány.

Együtt táncoltak. És a valcert mind a ketten pompásan lejtették. Élvezetet nyújtott a fiatal emberpárnak a tánc. A pihenő percekben ismét kellemes csevegést folytattak és közösen el voltak ragadtatva.

Ugy tizenegy óra tájban egy másik ismerőst is fedezett fel az ifju párisi. A tengerészkadettet, ki őt a hadihajóra vitte. Egy darabig a mai ünnepélyről és a bál nagyszerűségéről folyt a beszéd, de azután a fiatal tiszt egyszerre rátért arra, ami az ifju párisit legjobban érdekelte.

- Ön ma reggel tudni szeretne volna, hogy kicsoda az a képviselő, akire vártam.

- Nos, és?...

- Most már tudom...

- Mi a neve?

- Courcier. A Szajna és Marne kerület képviselője.

Ha az óriási bálterem egész tetőzete egyszerre a fiatal párisira hullott volna, nem érezte volna magát olyan szerencsétlennek, mint abban a pillanatban, mikor a tengerésztiszt az iménti szavaihoz hozzá fűzte:

- Egy harapós demokrata, egy szabad szellem, aki a rendelkezésére álló ujságban a papokat darabokra szabdalja és minden évben heves ellenzője a templomokra fordítandó szubvencióknak. Miután, amint észrevettem természetesen egy cseppet sem türi a tengert, én legjobbnak tartanám ő képviselőségét a tenger hullámaiba fojtani.

Ez a gonosz vicc legkevésbé sem volt inyére a fiatal párisinak és azért, egy rövid szünet után, amelyben önmagával tanácskozott, határozatlan hangon jóéjt kívánt a fiatal tisztnek és anélkül, hogy még csak kísérletet is tett volna, hogy bájos ismerősével és táncosnőjével még egyszer találkozhasseék, az előcsarnokban felhuzta a felöltőjét és teljesen lehangoltan, komoran szállodájába tért.

HARMADIK FEJEZET.

Trésorier Henry 26 tavaszt látott és e huszonhat tavaszon folyton azt igazolta, hogy kedves gyermek és szeretetreméltó fiatal emberré cseperedett. Henry nem volt Faublas, de szemérmes József sem. Szeretett forgolódni a nagy opera álfalai között és ott a nyulacskák igen szívesen látott vendégként üdvözölték. Anélkül, hogy tulajakozó lett volna, a nagylelkűség és jóság sohasem hiányzott nála. Azért a fiatal hölgyikék készségesen, sőt tulbarátságosan mosolyogtak feléje és ő visszamosolygott és hébe-korba egy ölelést, egy kis csókocskát se sajnált, de erős láncokkal lekötni egyikük se tudta. Jóbarátokban sem volt hiánya, mert reá mindenik számíthatott, ha pénzszükségben hozzá fordult. De tivornyáikon, céltalan kalandjaikon sohasem vett részt. Nagyon jellemző az ifjura nézve az apjának e kijelentése:

- Ennek a fiunak nincs vér az ereiben! Izmaiban vér helyett aludttej csörgedez! Ötvenezer frankot szívesen áldoznék, ha ezt a gyereket egy félévig amugy istenigazában «lumpolni» látnám! Nagyon jámbor, tulanyás! Itthonülő, anyámasszony katonája!...

És az öreg Trésoriernek a szó teljes értelmében igaza volt. Leginkább abban a tekintetben, hogy Henry tulanyás volt. Egyetlen egy esetben sem mulasztotta el, hogy a palotájukból távozása előtt édes anyját lakosztályában fel ne keresse. Ölelte, csókolta, dédelgette az édes anyját, most is éppen ugy, mint kis gyermek korában. Sohasem esett terhére, ha anyját valahová el kellett kíséreni, s nem egyszer oldala mellett szörnyen unalmas délutánokat töltött el minden legkisebb türelmetlenség nélkül. De apjával szemben is szófogadó és engedelmes gyermeknek bizonyult, mert ha az apja kívánta, a legzivatárosabb időben neki vágott a vadászatnak, amelyet éppenséggel egy cseppet se kedvelt. Résztvett barátaival a vivási gyakorlatokban, de ezt a sportot sohasem hajtotta a kimerülésig; uszott, biciklizett, lóversenyekre járt, de mindig komolyan vigyázott arra, hogy bárhol és bármiben tullépje a megengedett, tisztességes határt. A szó teljes értelmében tehát valódi mintaember volt.

Mikor Trésorier Henry a Toulonból kirobogó villámvonatra ült, hogy egy nyugtalanul eltöltött éjszaka után Párisba visszautazzon, harapós kedvében volt. Embert se akart maga előtt látni és azért egy magányos coupé sarkába huzódott és erőszakkal aludni akart. Hiába erőszakoskodott. A szemei égtek, az agya tüzes kohóként zakatolt, egy percre se birt elszunyadni.

Egyre előtte lebegett a tegnapi nagy ünnepély, a bál. És a képek, a hajók, a zürzavaros dalok, az ágyudörgések, a rengeteg zászlóerdő, a partokon ácsorgó emberáradat, amint feltűnt ugy egyszerre semmivé lett, mert mindezek tetejében, mint az ég legmagasabb kárpitján ülve, megjelent a karcsu, szőke jelenség, az ő csókolni való beszédes szájacskájával.

A varázst a képviselő ellenszenves arca sem birta eloszlatni és az esze hiába kiabált vétót, mert a szivedobogása mindig legyőzte az ész kiabálását.

A költő nem festhet szebbet, az író és festő nem rajzolhat le elég hüen ilyen tündéri alakot!

A keresztnevére volt kíváncsi. Az a csuf apja mindig «kedves gyermekem», «kicsikém», «drága bogaram» névvel szólította.

Henry azon kezdett gondolkozni, hogy mi lehet a lánynak keresztneve?

Mária?

Ez a háromtagu szó nem fejezi ki eléggé jól az ő bájosságát.

Matild?

Lujza?

Hermina?

Ezek a nevek mind szegények, hogy az ő szellemét, szépségét körülöleljék.

Ennek a leánynak bizonyosan olyan keresztneve van, amely úgy cseng, mint az imárahívó csengettyű hangja; olyan gyöngéd, mint a legfinomabb virágnak szirma; olyan üde, mint a friss ibolyának illata. Valami olyan tündéri nevének kell lenni, amelyet csak a legcsapongóbb költői fantázia képes megrögzíteni. Szörnyen haragudott mikor a vonat berobogott a párisi pályaudvarra és végét szakította az ábrándozó álomnak.

Hazaérkezve mindent elkövetett, hogy a hozzátartozói ne vegyék észre lehangoltságát, elborultságát, de hasztalan. A buskomorság láthatóan leritt arcvonásairól. Mindenkitől ezeket a kérdéseket kellett hallania: «Mi a bajod? Beteg vagy? Olyan halvány vagy! A szemeid beesettek!» Nagy nehezen meggyőzte az iránta érdeklődőket, hogy nincs semmi baja. Nem beteg. Egészséges, mint a makk. Az ut az oka mindennek. Kimerült.

Egy napon, 8 nappal a touloni ünnepek után, Henry az apja irodájában ült és hogy valamivel foglalkozzék, nagy idegességében a címjegyzéket forgatta.

Egyszer csak önkénytelenül - a pajkos Ámor vezette - egy néven akadt meg a pillantása: Courcier Gyula, Szajna- és Majna-kerület képviselője, Spontini-utca 48 (nyáron Vized). Hevesen becsapta a nagy könyv fedelét és egy nemével az undornak az asztalra dobta a könyvet, azután kiment a cégjegyző szobájába, hogy ott bosszuságát kissé lehűtse.

Járt-kelt, nyugtalankodott, míg végre négy óra után egy kétlovas kocsiba dobta magát és egyenesen a Spontini-utcába hajtatott. Már a Victor Hugó köruton leszállt, kifizette a kocsist és gyalog sétált be a mellékutca.

Először a páratlan számú házak oldalán mászkált és a 48. számú házzal szemben foglalt állást, de azután átment a párosszámú házak oldalára. A 48. számú ház egy ötemeletes bércaszárnya volt, hét ablakkal az utcára. A földszinten egy kávéház, egy madárkereskedés és egy kisebb-rendű könyvkereskedés létezett. Felnézett az emelet ablakaira, de sehol a legkisebb jelét sem találta annak, hogy hol lakik a képviselő.

- Talán az udvarlakások egyikében laknak, honnan az ablakok a kertre néznek?

Nagy szomorúság vett rajta erőt, hogy nem tudja felfedezni a képviselőék lakását. Madár szeretett volna lenni, amely feltűnés nélkül minden ablakon bekukucskálhat. Végre sok megfontolás után arra határozta magát, hogy bemegy a könyvkereskedésbe és ott vásárlás közben rátereli a beszédet a ház lakóira. De ezt hamarosan elvetette. Mikor egyszer-kétszer a kapu előtt elsétált egy cédula ötlött a szemébe. «Lakás kiadó». Ez a legalkalmasabb mód arra, hogy megtudja melyik lakást bérlik a képviselőék.

Gyorsan belépett a házba és a házfelügyelő szobájába kopogtatott. Egy kicsi, halvány, betegesnek látszó asszonyka a varrógépnél dolgozott.

- Lakást keresek asszonyom, szólta Henry.

Az asszonyka azonnal felállt és munkáját gondosan összehajtogatta és egy szögről leakasztott egy csomag kulcsot.

- Három lakás kiadó, uram. Kettő udvari, az egyik utcai. Az áruk hármezer, kétezer és tizenegyszáz frank. Óhajtja megtekinteni?

- Természetesen.

Felmentek a lépcsőn. Az első lakás a második emeleten feküdt és gyorsan át lett vizsgálva.

- Nekem magamnak nagy az a lakás, mondta kimenőfélben Henry.

- Uraságod garcon-lakást keres? Kérdezte a házfelügyelőné. Meg kell jegyezni, hogy ebben a házban szigorú rendszabályok vannak. A háziur csak csendes, rendszerető embereket óhajt...
- Talán a háziur maga is itt lakik? szólta nevetve Henry.
- Oh nem, a háziur, ki nyugalmazott közjegyző, az Elysäi mezőkön levő villájában lakik.
- Ugy? Tehát miért tartanak olyan szigorú házirendet?
- Azért uram, mert a mi összes lakóink finom emberek, jegyezte meg az asszony.
- Nézzük meg az udvari lakást!

Ezen a részen csakugyan szép kertre nyíltak az ablakok, sőt a virágok illata érezhető volt az üres lakásban. Henry itt az udvari lakásban mindent tüzetesen megnézett. Sőt a kályhák, tapetták és szőnyegek iránt is érdeklődött. De mindezt azért tette, hogy alkalma és ideje legyen a lakókról értesülést nyerni.

- Én ebben a házban dolgozni akarok és azért csendre van szükségem. Nincsenek lármázó gyermekek, zongora- vagy énektanár a házban? Ki lakik itt felettünk?
- Egy agglegény, városi hivatalnok. Reggeli 9 órakor elmegy hazulról és 6 órakor este tér haza. A háztartását nővére vezeti.
- És itt alattunk? kérdezte türelmetlenségében a padlót megkopogtatva Henry.
- Egy képviselő.

Henry akárhogy tartóztatta magát, egy kevéssé elpirult és hogy bátorságot merítsen megismételte a házmesterné szavait.

- Egy képviselő? Oh jaj! Ennél folyton sok a járáskelés, a látogató. És milyen politikát követ? Mert az anarchistákkal még egy fedél alatt sem óhajtok lakni.

A házmesterné nevetett.

- Én ellenkező nézetem vagyok. Az anarchista képviselők védelmére szolgálnak a háznak. Ez a mi képviselőnk derék ember... szabadszelleme. Látogatókat - a leánya iránti tekintetből - csak a kamrában fogad el. Az egész földszintet bérlik, mely tulajdonképpen két lakás. Ezt azért tették, mert a ház kertje e két lakáshoz tartozik. Tessék csak nézni! A kisasszony éppen most a kertben foglalkozik. A virágait ápolja.

A képviselő leánya mosolygó arccal járt-kelt virágai között, éppen mintha beszélgetett volna velük. Ha nem is hallja, de érzi a virágok behizelgő szavát. Szürke ruha fedte karcsu alakját és a ruha fölött kis gyöngyszínű kelméből készült gallérka takarta szép nyakát. Mikor az egyik virágágy rendezését elvégezte és kiegyenesedett, hullámos szőke haja kicsuszott és szerte omlott a gallérkán.

Henrynek márványerősen kellett magát tartóztatni, hogy fel ne kiáltson a megbabonázó kép láttára. Henry hangja egészen fátyolozottan hangzott, mikor ismét beszélni kezdett:

- Tizenegyszáz frank, ez sok pénz négy kis udvari szobácskáért!
- Lehetséges, hogy a lakást ezer frankért kiadjuk, de akkor a szükséges javításokat a lakónak kell végeztetni.
- A lakás elég jó állapotban van. Holnap ismét eljövök és ezért kérni fogom, hogy a lakást ne adja ki másnak, amíg tőlem értesítést nem kap. Egyelőre fogadja fáradtságáért.

Henry nagy zavarában egy tizfrankos darabot dugott a házmesterné markába és ezzel a szokatlan nagylelkűséggel majdnem mindent elrontott.

- Ez nemde az előpénz?
- Pardon... igen az előpénz.
- Akkor rendben van. Uraságod holnap ismét itt lesz?
- Több mint bizonyos, viszonzta a házból kimenőfélben Henry.
- Elvárom, okvetetlenül elvárom.
- Miért is ne költözködhetnék én ebbe a házba? monologizált magában a fiatal ember.

Mindenesetre ez a legjobb alkalom őt látni és hozzá közeledni!

Mikor ismét egy kétlovas kocsiban ült, másképen látta a dolgokat és száz meg ezer kifogásokat emelt:

- Mit fognak felőlem gondolni, ha ebben a bércaszárnyában lakom? Előkelő látogatóim nagy feltűnést okoznának. És ha a házban nem hálok, azt hiszik, hogy valami bombavető anarchista vagyok? Vagy a mi legrosszabb szerelmi kalandokat hajhászó embernek tartanak. És ez a szóke gyermek jó hírnevét is veszélyeztetné. És mit fog gondolni felőlem ez a gyönyörű teremtés, ha egyszerre előtte termek? Talán megijed? Talán meg is haragszik? Nem, ez az ötletem elvetendő. Hasznavehetetlen!

Örvendett rajta, hogy ilyen öntudatosan gondolkozó ember és nem rohan fejje a falnak. Ez a magára erőszakolt öröm úgy megnyugtatta, hogy a vacsoránál a szülői előtt vidám kedélyt, mosolygó arcot mutatott. De minden aggályai dacára, másnap pont 4 órakor már a Spontini-utcában a házmesteri lakásban ült és rövid percek múltán a lakást Gervais Henry névre kibérelte.

NEGYPEDIK FEJEZET.

Három nappal később, hogy Trésorier alias Gervais Henry elfoglalta a Spontini-utcában kibérelt lakását, Courcier képviselő elhagyta otthonát. Négy óra délután volt és bizottsági ülésre sietett a kamarába. Amint a kapun kilépett, egy fiatal ember jött vele szembe, aki tisztességtudóan köszönt a képviselőnek. Courcier szívélyesen fogadta a kalapemelést, mert soha sem tudta, hogy az őt üdvözlő egyén nem-e egyike választóinak, vagy pártja híveinek.

Alig ment azonban pár lépést, midőn eszébe jutott, hogy valahol látta ezt a köszönő fiatal embert. Eszébe is jutott, hogy hol.

- Ez az a fiatal ember, ki velünk Toulonban a pánccélhajóra jött. Mit keres ez a mi házunkban?

A népképviselőnek a többi közt az a szokása volt, hogy minden embert bizalmatlansággal fogadott, jelen alkalomkor is urrá lett felette a bizalmatlanság, nyomban visszafordult és besietett a házmesterné lakásába.

- Ki az a fiatal ember, ki néhány perccel előbb a házba lépett?

- Gervais ur. E napokban bérelt lakást a házunkban.

- Milyen állásu ember ez a Gervais?

- Fiatal ügyvéd. Most tette le a vizsgát és a mint mondja, még a doktori vizsgára kell készülnie és azért csendes külön lakásra van szüksége. Különben a szülői házában alszik. Igen jóra való fiatal ember. - Én vagyok a takarítónője.

- És melyik lakást birja?

- Az első emeleti lakást, ami az ön lakása fölött fekszik.

- Ugy?... Köszönöm.

Az utcára lépve Courcier összeráncolta homlokát és fogai között dörmögte:

- Ki tudja, hogy a rendőrség nem egy kopóját küldte-e ki, hogy utánam spionkodják? Legyünk résen!

Ez a gyanu nem hagyta nyugodni és mikor hazajött, ráterelte a beszélgetést az új lakóra.

- Tudod-e gyermekem, hogy a felettünk levő lakást valaki kibérelte?

A leány elfogulatlanul válaszolt:

- Tudni nem tudtam, de gondoltam, mert néhány nap alatt a butorok tolatása felköltötte figyelmemet. Az új lakó igen csendes ember, mert azóta a lakásából semmi zajt se hallottam.

- És miután te nem tudod, megmondom neked kicsoda az új lakó. Senki más, mint az a fiatal ember, aki a Toulonban levő ünnepélyen társaságunkhoz csatlakozott.

- Ismered ezt az urat? kérdezte naiv arccal a bájos teremtés.

- Távolról sem. Ahogy a házmesterné mondja: fiatal ügyvéd és neve Gervais... De biztosítalak, hogy 48 óra alatt mindent megtudok róla. Megkérem a rendőrfelügyelőt...

- Azt ne tedd, papa! Miért okoznál a szegény fiatal embernek kellemetlenséget. Tudod jól, milyen ügyetlen a mi rendőrségünk, még valami bolondságot csinál.

- Jól ismerem a nemes hatóság hülye eljárásait. De most az egyszer eltekintek ettől és megkérem a rendőrfelügyelőt, hogy ügyesen kutassa ki Gervais multját és jelenjét.

Courcier kisasszony nem volt nyugodt, hogy apját ilyen különös szándék vezérli, ámde nem tett több kísérletet, hogy a feljelentéstől lebeszélje. Finom női ösztöne megsugta neki, hogy ezt a tárgyat nem szabad erősen feszegetnie.

Courciert annyira elfoglalta a bizottsági ülésen lefolyt vitatkozás, a politikai helyzet és a saját emelkedésének hordereje, hogy az új lakót egy pár napra elfelejtette.

Annál többet gondolkozott a fiatal leány az új lakóról. Kicsoda az a fiatal ember? Mit akar? Valóban Gervaisnek hívják? Az ő megjelenése, öltözéke, tartása mindazt igazolta, hogy valami előkelő család tagja. De legjobban az ő finom társalgási modora, arról tett tanúságot, hogy magasabb nevelésben részesült. És a touloni találkozás után néhány nappal abba a házba költözködött, ahol ők laknak. Ez rejtélyes és regényes színbe öltöztette a fiatal embert. Először életében nagy izgatottság vett rajta erőt és sokáig nem birt aludni puha, csipkés ágyában. A szerelem édes, forró érzése ezideig nem költözött szívébe. Még mint kicsi gyermek vesztette el édes anyját s így távolról sem ismerte a szeretetnek azt a boldogságát, amely a gyermekkort napfényvel és aranyporral vonja be. Apja háztartását egy öreg cseléd vezette, kihez rokonszenvvel viseltetett. Sokszor változtattak lakást. És ennek az volt az oka, hogy Courcier mint szerkesztő igen kevés fizetést kapott úgy, hogy a szerkesztői állás mellett kénytelen volt Caudebec egy gyárosától almabor és likőr képviselőt elvállalni. Egy cseppet sem volt csoda, ha lapjában ezekután a proletárok mellett harcolt és azok jogait követelte minden vonalon. És ezt annyi tüzzel, annyi lelkesedéssel cselekedte, hogy a lapja olvasóit is hovatovább magával ragadta. Különösen a papság ellen küzdött. És azért leányát keresztviz alá sem tartotta.

A fiatal leány teljesen vallástalanul nőtt fel. Soha a templom küszöbét át nem lépte, soha egy katekizmust nem vett a kezébe. Husz éves korában éppen olyan pogány volt, mint azok, akiket felnőtt korukban kell a vallás tanaira oktatni a missionáriusoknak. Apjától és az apja lakásán megfordult emberektől pedig soha egyebet nem hallott, mint a papok gonoszságáról szóló történeteket és istentelenségét azoknak, kik a földön mint isten szolgái voltak hivatva a szép, jó és nemes eszméket hirdetni. Vallástalansága mellett azonban a fiatal leány szíve tiszta és mocsoktalan maradt. Sőt imádkozni is tudott. Az öreg cseléd sokat beszélt neki Jézus és Mária magasztosságáról és nem egyszer tanította szabad óráiban azokra a megható kis imákra, amit a nép gyermekei hithű szívvel rebegnek.

A társadalmi tudományok minden ágában azonban otthonos volt, mert a leánygymnásium összes osztályait kitűnő sikerrel végezte. Ezután átvette apja háztartását és azt ügyesen, okosan vezette. Hogy a leánya finomul öltözködhessék Courcier megvont minden élvezetet magától és mikor képviselővé választották, elvezette leányát társaságokba, multságokra, színházakba és nem egyszer mint képviselő az elnöki páholyba. A gyönyörűen kifejlődött leány mindenütt méltó feltűnést keltett és ez nem is volt csoda. A képviselő leányát a természet vidám kedélylyel áldotta meg és azért olyan volt, mint a bokrokon csapongva ugráló madár. Ezenkívül segített az apjának az újságcikkek összeválogatásában.

Még sétára is jutott ideje. Az öreg Rozáliával nem egyszer hosszú sétákat tett a városba és a nyilvános kertekbe. Korán kelt és korán ment pihenni. Az álmatlan éjszakákat csak hallomásból ismerte. Soha a viharok még a szele sem érintette nemes lelkét, de sohasem kereste a csillagokat, a melyek bennünket az élet sötétségeiben vezérlenek és megóvnak a szerencsétlenségektől, a veszélytől, az elbukástól.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Courcier kisasszony másnap reggel kissé fáradtan ébredt föl és valódi szükségletét érezte annak, hogy a virágai társaságába siessen. De mikor a kertbe ment, ártatlan tekintetet vetett az első emelet ablakaira. Tiszta fehér függönyök takarták az ablakokat és belülről a legkisebb zaj sem hallatszott. Ebben az órában Henry atyja bankházában bontogatta a leveleket s így Courcier kisasszony minden veszély nélkül nézgelhette az új lakó lakosztályát.

Szinte bosszankodott azon, hogy semmit se látott, semmit se hallott. Azt korántsem várta, hogy az ablak felpattan és selyemhágcsón egy hercegfí ugrik elő és lábaihoz dobja magát, de ez a csönd, ez a némaság bántólag hatott reá. Valami ismeretlen szomorúság költözött lelkébe és fejét lehorgasztva tért vissza a lakásukba, anélkül, hogy a virágait megnézte volna vagy beszívta volna azok kellemes illatát.

Reggeli után apja eltávozott otthonról és ő egyedül maradvá gondolataiba süllyedt. És gondolatai mindig és folyton a touloni ismerőse körül röpködtek. Egész napon nyugtalanság kinozta és egyre figyelt, hogy nem hall-e valami zajt, valami kis zörejt a felettük levő lakásból.

Ugy négy óra tájban az ajtó ki- és becsukása hallatszott. Gervais bizonyára megjött. A leány visszafojtott lélekzettel figyelt. Ismét mély csönd következett. Mit csinál? Elment talán? Vagy az ablaknál áll és a kertet vizsgálja? Nagy kedve lett volna a kertbe menni, hogy lássa nem csalódott-e ebben a feltevésében. A bátorsága azonban hiányzott ehhez. Ekkor hirtelen egy ötlete támadt. Beszólította öreg cselédüket.

- Rozália kérlek tégy nekem egy szivességet. A felettünk lakó ur most itthon van... talán e percben kinéz az ablakon a kertbe. Ez nagyon kellemetlen reám nézve... szeretnék a kertben sétálni és...

- Mit törődöl vele gyermekem? Miért kellemetlen ez reád nézve? A többi lakók többször álldogálnak az ablaknál és ez sohasem bántott. Bátran kinézhet az egész világ, mikor te virágaid között pepecselsz.

- De azok sohasem néznek engem olyan közélről. Kérlek, nézd meg, hogy nincs-e az az ur az ablaknál?

Az öreg Rozália egy pár lépést tett a kert felé, öreges szemeivel felnézett az első emeleti lakás ablakára és azután visszajött:

- Jöhetsz Gilberte, senki sincs az ablaknál, szólt be azután hangosan a félig nyitott ajtón Rozália.

- Pszt! Pszt! integetett a fiatal leány, aki piros lett a bosszuságtól. Ha téged nem látnak, de okvetlenül hallanak a házbeliek.

- Mi lelt, gyermekem? dörmögte az öreg cseléd.

- Semmi! viszonzta felhevülten a bájos leány.

Rozália dűnnyögve visszatért a házba, míg Gilberte a keskeny gyaloguton, amelyet már sárgán lehullt falevelek borítottak, fel és alá járt.

A lebocsátott függöny mögött, amelyet nagyon ügyesen tartogatott úgy, hogy észrevetetlenül kinézhetett, ott álldogált Henry, szemével és fülével kikémlelve a gyalogösvényre.

«Gilberte» mondta az öreg cseléd. Milyen csodálatos, hogy ő ezt a nevet nem találta el. Gilberte! Nem is lehet más neve! Egy kicsit kacér, egy kicsit regényes ez a név, de éppen illik művészileg befejezett bájára. Elbódítóan csenghet ez a név, mikor szerelmes szívvvel ki-

mondásra kerül. És a Henry szerelmes szive már is próbálgatta, hogy milyen lágyan, milyen olvadékonnyan fogja kiejteni, mikor Amor-isten már odáig vitte, hogy a bájos leány lábai elé borulhat.

Becsületes lelkiismerete azonban most tiltakozott ellene, hogy a fiatal leány csendes békéjét megzavarja. Megháborítsa mindennapi kedvtelését és sétájában feltartóztassa.

Rejtett helyéről nézve, majdnem elnyelte szemeivel, de azért hangtalanul, némán és látatlanul ott maradt a függöny mögött, pedig szive oly vadul ugrált, mint a kegyetlen marokba szorított pihegő madár. Pedig hogy epekedett, hogy vágyódott, hogy rögtön kirohanjon és csókjaival borítsa azt az icipici lábat, mely a gyalogösvényre ráhullott sárga leveleket elseperte utjából.

Az ablakban kémlelő fiatalember minden lelkiemóciója dacára észrevette, hogy a járkáló leányt szinte valami nyugtalanság epeszti. Hiába akarta mutatni, hogy egykedvű, gondtalan és elfogulatlan, mert távolról sem volt egyik sem, sőt ellenkezőleg: a keble emelkedett és szive úgy kalapált, hogy majd lerokadt azoknak súlyától.

A séta ott künn a gyalogösvényen és a kémlelés a leeresztett függöny mögött addig tartott, míg az esthomály fátyollal borította be a házat, a kertet és a gyalogösvényt. Gilberte nyomott hangulatban tért a házba. Közvetlenül utána jól hallotta a feje fölött hangzó gyöngéd lépéseket, egy ajtó zajtalan becsukását és azután csend lett, bántó csend. Gervais elhagyta a házat.

Courcier egy zajos kamarai ülés után meglegedettebben jött haza, mint rendszeren szokott. Jacquinot kísérlete, hogy új miniszteriumot alakít, teljesen csütörtököt mondott és ez a kudarc közelebb hozta ismét a két régi barátot. Jacquinot mint népképviselő emelkedett a magasba és mikor neve a jövő miniszterjelöltek közé jutott, negligálta Courciert. Ámde a kudarc ismét visszatérítette régi kenyerespajtásához. Sok ember a jó sorsban elfelejti barátait, de rossz sorsban szívesen odahuzódik azokhoz, akik rokonszenvvel viseltetnek iránta.

- A szegény fickó! szólt leányához a képviselő, még tizenkét republikánus hívőt sem tudott egy kalap alá szerezni. Még az a tizenkét ember is egymás ellen támadt és a példabeszédnek ellenkezője bizonyult be: a holló kivájta a holló szemét! Most Barouillet következik a sorra és ennek megvan minden eszköze ahhoz, hogy egy erős kabinetet alakítson. Megvannak a rátermett emberei... Egy cseppet sem fogok csodálkozni, ha nálam bekopogtat. Hiszen léteztek már szakminiszterek, akiknek szónoki talentuma igen kevés volt és mégis kitűnően töltötték be tárcájukat.

- Papa, kérlek, te most olyan szónoki hévvel beszélsz, ha így beszélnél a kamarában, akkor...

- Kis körben és ha félbe nem szakítanak, tudok beszélni, de rögtön elveszitem a fonalat, ha bebeszélésökkel zavarnak. A kormány tagjai között erős volnék, mert a minisztertanácsban a nagy augurok ki hagyják egymást beszélni, de a kamarában, ahol minden percben közbeszólások, megjegyzések és csipkedések, valóságos zürzavar van napirenden, ott minden fáradtságom hiábavaló! De a jövőben másként lesz. Erősíteni fogom idegeimet és ezentul minden gondom szónoki tehetségem ápolására irányul.

Gilberte végtelenül szerette volna megtudakolni az apjától, hogy tett-e valami lépéseket Gervais kikémlelésére és már a nyelvén lógott a kérdés, de meggondolta magát: jobbnak látta hallgatni. Azt hitte, ez a kérdés rögtön elárulja lelke titkos gondolatait, pedig ezeket a titkos gondolatait mélyen, nagyon mélyen el akarta rejtteni.

Nyolc nap mult el. Courciert teljesen magával ragadta a politikai áramlat és édes-keveset törődött az új szomszédokkal. Annál is inkább, mert azóta nem is találkozott vele.

Pedig Henry mindennap pontosan 4 órakor megjelent lakosztályában és ugyanazon jelenet játszódott le, mint első alkalomkor. Az ifju a lebecsült függöny mögül nézte és gyönyörkö-

dött a leányban, míg a leány ott járt-kelt a kertnek a sárga falevelekkel borított gyalog-ösvényén.

Két napig esett az eső és akkor a fiatal leány a szobában maradt. Visszafojtott lélekzettel ott hallgatta az új szomszédnak csendes, egyhangú lépéseit, aki nagy türelmetlenségében méregette szobáit.

Gilberte már egy esernyő alatt akart a kertbe menni, hogy a szegény fiú őt egy percre láthassa, de ezt a hirtelen jött tervét éppen olyan hirtelen elejtette, mert ez a lépés mégis nagy jelentőséggel bírna és bizonyos megkötéssel járna. Az eső zuhogását és a szerelmesének cipőkopogását úgy fogadta, mint egy fájdalmas gyászzeneket és ez a kettős egyenletes zaj az ő füleinek szimfónikus jelentőségűvé vált. Sőt még hallott: forró epekedést, panaszos sóhajtást és dadogó vallomásokat. A kopogó szellem itt erősen működött és az elzárt szerelmes leánynak nagy szívbeli szolgálatot tett.

Courcier nem volt olyan feledékeny, mint azt a leánya hitte. Új szomszédja ellen már harmadnap megtette a feljelentést a kerületi rendőrfelügyelőnél. A rendőrfelügyelő nyomban megbizta a hivatalánál dolgozó ügyvédjelöltet, ki a városi törvénykezést nála tanulmányozta, hogy kutassa ki kicsoda, micsoda az a Gervais Henry? És ez egy cseppet sem volt nehéz feladat. Egy kis rendőri fifikával csakhamar nyomára jutott, hogy Gervais Henry név alatt Trésorier báró bankár fia rejtőzik.

A véletlen azonban kisegítette a bajból a szerelmes ifjút. Ez a nyomozásra kiküldött tisztviselő iskolatársa és régi barátja volt a fiatal bárónak és azért elment a börtönről és kihívatta Henryt.

- Mondd csak nekem, Gervais, micsoda hálót szősz te a Spontini-utcában?

Henry ilyen megszólításra képzelhető mennyire meg volt ijedve, de nyomban utána főuri hidegvérrel akarta a dolgot elütni.

- Ne nagyképüsködj előttem, Henry. A rendőrség már két nap óta nyomodban van és ha a nyomozásra kiküldött közeg nem én volnék, már igen kellemetlen meglepetésben részesültél volna. Helyesnek találtam, hogy mint jóbarátod erre figyelmeztesselek. Ha nem is mondom, tudom, hogy nem akarod a városi szabályrendeletet felforgatni.

- Igazán, baráti szolgálatot teljesítettél, hogy a feljelentésről első sorban engem tudósítottál. Nem is tudom, milyen módon köszönjem ezt meg neked. Ezentúl elővigyázatosnak kell lennem. Arról becsületszavammal biztosítalak, hogy semmi politikai csinyről nincs szó. De még egyre kérlek, mondd meg, ki adta a megbízatást, hogy utánam kémkedjetelek?

- Egy képviselő a szélsőbaloldaról, aki mindenhol fontos személyiségnek akarja magát feltüntetni. Egy üres demokrata, aki mint szónok igen kevés vizet zavar. Courcier a neve.

- Az ördögbe! Milyen okból akarja ő dolgaimat tudni?

- Csak azt akarja tudni, hogy ki és mi vagy, milyen familiából származol és mit cselekszel. Ő különben egy hülye fráter, ki azt képzei, hogy az egész világ az ő csekély személye körül forog. Nem sokat ér az egész ember! Most azonban mondd meg nekem, hogy milyen választ adjak a főnökömnek?

- Mondd neki azt, ha még tovább is le akarsz kötelezni, hogy Gervaisnak hívják és a Spontini-utcai lakást egyszerűen azért béreltem fel, mert teljes nyugodtsággal óhajtom a nemzetgazdaságtant tanulmányozni.

- Rendben van! De ne csinálj badarságot, nehogy bajba jussak.

- Semmit se teszek, ami a közjó hátrányára szolgálna.

Courcier meg volt nyugtatva, mikor azt az értesítést nyerte, hogy új szomszédja Gervais Henry és csendes tanulója az egyetemnek. Nem is gondolt többé az egész esetre, mikor két nappal utóbb ismét véletlenül találkozott az udvaron a fiatalemberrel.

- Képviselő ur, szólj kalapját mélyen megemelve Henry, nem tudom, hogy emlékezik még reám? Már egyszer volt szerencsém önnel találkozni... Toulonban az ünnepélyek alatt. Ezer bocsánatot kérek, hogy most olyan bátran megszólítom, de olyan fiatal kezdőnek, mint én, szerfelett előnyös az, ha egy elsőrendű neves politikus pártfogása alá veszi.

Courcier kidüllesztette mellét és olyan hangon válaszolt, mint amely a népszónokok különös egyéni sajátossága.

- Látom, hogy ön ismer engem, fiatalember. Én minden kezdő és munkásembernek készségesen állok oldala mellé... Miben lehetek szolgálatára?

- Én egy nagy munkát kezdtem a kommunizmusról és miután tudom, hogy ön ebben a szakmában tekintély, azért az volna forró óhajom, hogy legyen vezetőm és mesterem a munka megírásánál.

A képviselő jóakarattal nézett a fiatalemberre.

- Ah, ön a kommunizmusról könyvet ír? Ez igen szép és igen helyes útja a haladásnak. Ez olyan tárgy, ami magas szellemi műveltséget igényel.

- Éppen ezért jutott eszembe képviselő urhoz fordulni.

- Ez minden kétségeskedés nélkül a legokosabb lépés volt öntől, fiatal barátom, viszonzta, magát felfujva a képviselő. A jelenkorban én vagyok az egyetlen, aki a kommunizmus tanában a mesteri nevet érdemlem. Az irigyeim azonban ezt nem akarják elismerni. De jönni fog, jönni kell annak az időnek, amikor az egész világ szeme felém fordul. Nos, tehát keressen fel, fiatal barátom, holnap délelőtt 11 órakor, a kamarában megtalál. Ott zavartalanul beszélgethetünk.

- Fogadja képviselő ur, legmélyebb köszönetemet, felelte ismét mélyen meghajolva a fiatal ember.

- Ne köszönjön nekem semmit! Nekem erkölcsi kötelességem, hogy az ön oldala mellé szegődjek, mert ön velem együtt az emberiség előrehaladásáért küzd.

A legszívélyesebb kézzorítással vált el Henrytől a képviselő. Az estebédnél Gilberte nagy meglepetésére így szólt hozzá.

- Ismét találkoztam a bizonyos Gervais-sel, sőt beszéltem is vele... Igen kedves fiatal ember, kinek nagy jövő áll a háta mögött...

Gilberte lelkiörömmel hallgatta, hogy az új szomszédról atyja ilyen szépen nyilatkozik.

- Ügyes fiatalember lehet és engem mélyen szerethet, ha annyi bátorsága volt a papát megszólítani, sőt vele barátságot is kötni.

Ezt a véleményét azonban a bájos leány elhallgatta és csak bensőleg örült az ő titkos szerelmesének sikeréhez.

A fiatalember ezalatt lakosztályának egy belső szobájába zárkózott és ott Proudhon és Cabet alkotmánytanát tanulmányozta. Valahogyan készülni akart arra a tanulmányra, amit a képviselőnek óhajtott bemutatni.

Másnap a megbeszélte időtájt Gervais Henry felkereste a képviselőt a kamarában. Miután a terembiztos megmondta a fiatal embernek, hogy a háznak melyik részében találja Courcier

képviselőt, felment a könyvtárba, hol egyik szobában ujságot olvasásba merülve találta a képviselőt.

Gervais Henry egy bizonyos nemével a magasabb tiszteletnek üdvözölte Courcieri. A képviselő melegen kezét szorította a fiatal emberrel és vele együtt a karzatnak egy fülkéjébe vonult, hol mint mondta: háborítatlanul beszélgethetnek.

Ünnepélyes hangnemben kezdte a beszélgetést Courcier.

- Mindenekelőtt, fiatal barátom, engedjen meg nekem egy discret kérdést. Van elég pénze, hogy fenntartsa magát?

- Igenis, képviselő ur. A családom elég jómódu és nekem magamnak is van egy kis vagyonom.

- Ez örvendetes dolog, mert mainapság, nyíltan szólva, az irodalom olyan üzlet, ami a mellé szegődött embert nem bírja kellőképpen eltartani.

- Én élhetnék, anélkül, hogy keresnék.

- És ön szocialista? kérdezte irónikus nézéssel Courcier.

A fiatal ember komolyan szembe nézett a képviselővel, mikor ezt a választ adta:

- A külső viszonyok nem befolyásolhatják a meggyőződés erejét.

- Semmiesetre, távolról sem! Én már különféle árnyalatu szocialistákat ismertem, kik éppen olyan jómóduak voltak, mint ön és a kitűnő viszonyaik dacára nemcsak heves, de fanatikus hívei voltak a szocializmus nemes eszméjének... De menjünk tovább! Milyen oldaláról óhajtja a munkáskérdést tárgyalni?

- Arról az oldalról, ami a legsürgősebb és amely legalkalmasabbnak mutatkozik az én személynemre nézve.

- Ohó, ön az előtérbe óhajt lépni?

- Vágyom ez után.

- Teremtette! Veszélyes dolog a társadalmi rendet megbolygatni.

- Minden veszélynek bátran a szemébe nézek.

A képviselő ijedten nézett a fiatal emberre. Ez a jólnevelt, intelligens kinézésű fiatal ember a pokol tornácára akar lépni, hol az ördögök tüzes vasvillával várják torturára készülve azokat, akik elég jámborak, hogy eladják nekik a lelküket. A szocializmus tana a legveszedelmesebb minden irodalmi irányzat között. Nagy merészség a kommunista elvet nyíltan követni.

Henry miután látta, hogy Courcier nem válaszol, emeltebb hangon folytatta.

- Eredetileg az volt a szándékom, hogy egy hetilapot alapítok, de a midőn tisztábban gondolkoztam, rájöttem, hogy az én személyem nem elég tekintélyes ahhoz, hogy a lapvezetést átvegyem... Ahhoz egy híres név szükséges, olyan név, amely már általánosan ismert... Rátermetten ember! Olyan, mint ön...

Courcier arca vérpiros lett, míg szemei villogtak. Ez volt dédelgetett álma egész életének! És ez a fiatal ismeretlen ember egész lelkesültséggel neki engedi át a főhelyet. A saját lapjával rendelkezhetni, nagyhatalmasságnak lenni, a társaságot remegésbe ejteni, a kormánynak a saját véleményét bediktálni, hiszen ez még álmoknak is sok! És most itt áll előtte a valóság! Már látta magát a nap hősné, a színészné, aki a színpadot uralja; hallotta a feléje hangzott hurrákat, látta a tülekedő embereket, kik hódolattal közelednek feléje! Ez a lapalapítás őt egyszerre kiragadta az eddigi szomorú helyzetéből, mert gazdagság és hírnévvel kecsegtetett.

Ámde az élet már annyi megpróbáltatáson kergette keresztül, hogy az első szóra nem merte magát a csalfa reménység karjaiba dobni.

- Egy hetilap alapítása... igen... igen! Ámde ez sok időbe és még több pénzbe kerül, amíg a kellő alapot és tekintélyt meg tudjuk szerezni... Képes ön egy nagyobb összeget a vállalatba befektetni?

- Körülbelül ötvenezer frankom volna a megkezdéshez...

- Ötvenezer frank! Hiszen ez elég egy lap alapításához.

A megváltás órája közeledik. Ünnepeyes komolyság ült a képviselő arcvonásaira.

- Hallgasson meg, drága fiatal barátom! Az ön nyíltsága és az ön lelkesültsége egész szívemig meghatott. Ön egy védőt keresett, én az leszek önnek. Mi a jó ügyért vállat-vállhoz vetve együtt fogunk harcolni. De nem egy hetilapot fogunk alapítani. Mi jobbat tehetünk. Éppen kapóra a legjobb alkalom kínálkozik... egy socialista irányú napilapot a «Revolúció-Párt»-ot megvenni. Tudom, hogy ezt a lapot huszezer frankért megkaphatjuk. Ez egy öt centimes napilap, mely a mi kezünkben aranybánya lesz. Ön lesz fiatal barátom a főszerkesztő, én a kiadó. Munkatársaknak a párt legtüzesebb tagjait fogjuk magunk közé gyűjteni. Megnyerjük Lorand Mathieut, jelenleg Sainte-Pilagiában tartózkodik, Cabusolt, jelenleg Belgiában él, Rassinetet, ki Angliában hirdeti a socializmust. Ilyen munkatársak közreműködésével egész bátorsággal kibonthatjuk a zászlót. Mi lesz a programmunk? A műhely a munkásé, a föld a megmivelőjéé, a ház a lakóé, a tőke az államé... Minden vagyon a barátainké, az ellenségeinknek nem jár semmi. A visszafizetés órája bekövetkezett!

Felállt ülőhelyéből és büszkén lépkedett. Hatalmas szakálla, mint az oroszán sörénye, fellelkesültségtől rezgett, miglen az üres helyiségben visszhang gyanánt csengett a hangja.

Megrémülve és elbűvölve állott előtte a fiatalember mint a bűvész novicius, ki meg van bizva a szellemek idézésével, de még nincs ereje, nincs kellő bátorsága, hogy a szellemekhez a megfelelő parancsoló hangot intézze. Ime könnyelműen beleugrott az örvénybe és most bárhogyan kapaszkodik, nem bír ép testtel kimenekülni abból. Egy okos sakkhuzást akart csinálni, hogy a Gilberte atyjánál behizelegje magát és most hálóba került, a melyből aligha fog sebek nélkül kivergődni.

- Nekünk ezt a dolgot még tüzetesen meg kell beszélünk, szólt végre kitérően az ifju. Nekem az az elvem, hogy a hullámzó tengerbe csak úgy dobhatjuk belé magunkat, ha idejében gondolkodunk a védelmi eszközökről.

- Tanulmányozza az ügyet és tudakozódjék, de szerintem a legjobb eszköz a terveink kivitelére és a haladásra, ha a «Revolúció-Párt» című lapot ragadjuk a kezünkbe. Különben a közös ügyet még ma este megvitathatjuk.

A képviselő erre a kijelentésére, újból emelkedett a fiatalember érdeklődése.

- Talán a képviselő ur lakásán?

- Természetes, estebédre.

- A legnagyobb örömmel, szólt tüzzel Henry.

Courcier örömmel látta, hogy a fiatal ember ismét fellelkesül, de hogy esti 9 óráig rossz tanácsadók ne férközhessenek közelébe, okosabbnak látta rögtön magával vinni az ifjut.

- Most jut eszembe. Az estém nem lesz egészen szabad. Jöjjön mindjárt ebédre... Jöhet minden kelleltenkedés nélkül... Nálunk otthon érezheti magát... Ez alkalomkor megismerkedhetik a leányommal és ebéd után megalapozhatjuk az általunk építendő vállalatot.

- Rendben van, viszonzotta majdnem repesve az örömtől Henry.

Hogy a célját olyan gyorsan elérte, azt még álmodni se mertte.

- Tehát ma délután 5 órakor?

- Pontosan ott leszek képviselő ur.

HATODIK FEJEZET.

- Gervais, ön nem is hallgat arra, amit önnek felolvasok.
- Dehogyan, egy árva jottát se tévesztettem el, képviselő ur.
- A leányom zongorajátéka egészen zavarttá teszi önt... Zárjuk be a lakószoba ajtaját.
- Kérem, ne tegye... A zongorázás semmit se zavar.

Courcier az íróasztalnál ült és lelkesen egy tüzes, elragadóan markáns vezércikkét olvasta, amelyet a «Revolúció-Párt» című lap első száma részére szánt. Gilberte, rögtön az ebéd után, magokra hagyta a férfiakat. E pillanatban egy Beethoven féle Andantét játszott. E klasszikus zene, ha a conservatoriumban a legelső művész-kéz játsza, Henryt idegessé teszi, de most, hogy Courcier Gilberte meglehetősen gyengén és rossz zongorán játszta, szinte a menyekbe ragadta. Már tíz perc óta még a hangját se hallotta a képviselőnek, nemhogy a cikk értelmét tudta volna. Az egész füle, nem, az egész lelke a zongorajátékon csüngött. Gilbertenek még távolról sem jutott eszébe, hogy bent a szobában milyen visszafojtott lélegzettel hallgatja őt az, akihez, még zongorajátéka közben is az ő tiszta gondolatai repültek. És Henry a zongorajátékra való nagy figyelmében minden taktust helyeslő fejbólintással kísért. Ezt a képviselő félreértette. Azt hitte, hogy az ő felolvasása részesül ilyen állandó helyesléssel.

- Ugyebár nem utolsó cikk? Meghiszem azt, válaszolt önmagának Courcier, miután a fiatal ember feleletét hiába várta, ez a cikk szur, vág, metsz, mint a borotva!

Ez letépi a kötést szemökről és teljesen semmivé silányítja az önámításukat! Ha most sem fogják belátni, hogy milyen végzetes sors várakozik rájuk, akkor...

Nyolc nappal később, hogy Henry az első ebédet fogyasztotta Courcier asztalánál, a «Revolúció-Párt» ténylegesen meg lett vásárolva. A szerkesztőség és a kiadóhivatal berendezésével teljesen el lett foglalva a két férfi. Lázasan készültek az új vezetés alatti első számra. Henrynek nem jutott ideje, hogy a leánnyal legkevésbé is foglalkozhassék. Pedig egyenesen a leány kedvéért ugrott belé a veszélyes lapvállalkozásba. Gilberte szépsége és bája foglalta el a fiatal ember fejét, oly annyira, hogy valóságos eszközévé vált az apja nagyratörékvésének.

Elég volt egyszeri közelsége a leánynak, hogy Henry elveszítse azt a kis józan eszét, amivel még birt. Józan pillanatában azonban szemrehányást tett magának.

Butaságnak nevezte Gilbertehez való lángoló szerelmét. Báró Trésorier a büszke mágnás és a polgár Courcier sohasem jöhetnek egy kalap alá. Ez a közeledés szerinte éppen olyan lehetlenséggel volt határos mint a Mont Blancnak a Vezuvval való összeházasítása.

És ezek dacára sem szakított szerelmesével.

Miben remélt tehát?

Mi volt álmainak célja? Kedvesévé akarta tenni Gilbertet?

Ezt a gondolatot szinte utálattal üzte el magától. Tisztelettel vegyes imádat fészkelte belé magát szíve kellős közepébe.

A valóságban halálosan szerencsétlennek érezte magát. Az ujság neki igazi réme lett. Fázott és irtózott az egész szellemi tornától. Henry csak akkor volt ismét boldog, mikor a kert gyalogösvényén Gilberte elébe tünt, mint égi jelenség, mint álmainak vágya, netovábbja. Ekkor az ujságot minden kellemetlenségeivel elfeledte és egyedül a szép leány látásában gyönyörködött és ez felemelte egészen a kék ég kárpitjáig.

Egy reggel majdnem szétpattant dühében, midőn apja dolgozószobájának egyik asztalánál egy összegyűrött példányát találta a «Revolúció-Párt» legutóbbi számának. A lap vezércikke alatt a Gervais nevet olvasta. És ez a vezércikk olyan mértékben támadta a hadsereget, ami minden határt felülmult és amiért a hadsereg intézőit, mint méhrajt feléjük zudithatja. Hevesen össze-tépte Henry a saját lapja számát és dühösen a kandallóba dobta:

- Ez sok! Ez nagyon erős! Ennek nem szabad tovább így folytatódni!

Este azután, mikor Courcierrel találkozott ugyancsak oda mondogatott «védőjének».

- Tudja-e, képviselő ur, hogy egy olyan cikkel, mint amilyen mai számunkban megjelent, a haditörvényszéknek szolgált ki? mert én katona vagyok! Mondja el, nem bánom, a saját neve alatt, ami szívét nyomja, de ne használja fel többé az én nevemet. Különben is úgy veszem észre, hogy a lapnak egész vezetése veszélyes utra tévedt. Ahelyett, hogy ideális célokért küzdenénk, ahelyett, hogy a nép javára és a társadalom okulására működnénk, ön személyes céljaira törekszik. Nekem más nézeteim vannak a szociális feladatokról, mint önnek és így én visszalépek a laptól... Így, most kibeszéltem magamat!

Courcier egy cseppet sem ijedt meg. Sőt ellenkezőleg belsőleg örvideni látszott, hogy a fiatal ember a laptól meg akar válni és ezeket a gondolatait azonnal szavakba öltöztette:

- Jól van, fiatal barátom, ha önnek terhére van a közjóért küzdeni, én magamra vállalom a lap szellemi vezetését. Gervais neve lekerül a lap éléről. És hogy lássa, hogy én önnek őszinte jó barátja vagyok, a holnapi számban megjelenő támadó cikk aláírását is kidobatom és az ön neve helyett a magam nevét nyomatom alá. Várjon meg!... Beszélök a nyomdába. Alig száz lépésnyire van ide. Egy negyedóra alatt visszatérek.

Henry most először maradt egyedül Gilbertevel. Sem Rozália szuró tekintete, sem pedig Courcier ébersége nem állt utjában. Szótalan leült a fiatal leány mellé és nézte, hogyan dolgozik. Egy selyemdarabra liliomokat himzett. Ezt olyan művészileg, olyan ügyesen csinálta, hogy szinte bűvészesnek lehetett mondani. Kissé meghajolva ült a lámpa előtt, a szeméit a munkájára szegezte, de a lámpa világa aranyos fénykévét dobott selyemhullámos hajára, az almagömbölyű fejcskére és rózsapírral bevont fehér fülecskéjére.

- Nekem úgy tetszett, szólalt meg végre a leány, hogy ön az imént nem volt egy gondolatban a papával. Legalább tulhangosan hallottam önt beszélni a dolgozószobában. Bizonyosan az átkozott politika, amit én szívből gyűlölök, izgatta fel önt!

- Honnan gondolja?

- Minden gond és baj, amit mi eddig átéltünk, a politikából eredt. Az én apám, ki különben a jószág maga, borzasztóan izgatott lesz, ha a politika csak szóba is kerül. És most úgy félttem őt, hogy ebbe a lapvállalatba bekerült! Higyje el, sok nehéz órát éltem át azóta. Mondja meg, Gervais ur, hogy ön, ki olyan fiatal és olyan szép ügyvédi hivatásnak néz elébe, miért dobta magát a politika örvényébe? Szenvedélye viszi önt erre a veszélyes utra?

- A hozzád való szenvedély ragad, mint a sebes folyó a hátára került könnyű fadarabot, gondolta magában Henry és kicsibe mult, hogy ezt a gondolatát szavakban is kifejezte. De mert Gilberte olyan elfogulatlan békességgel ült előtte, hogy ilyen nagy vallomást most nem kockáztathatott, azért egész mást mondott ajka, mint amit szíve gondolt:

- A nagy szenvedélye és heve az ön édes atyjának, engem is magával ragadott és őszintén mondván, csak egyedül az iránta való rokonszenvből léptem az ő pártjára.

A bájos teremtés komoly arccal felállt, letette munkáját, mialatt a himzőtűt gondosan a selyem mellé szurta és ezt válaszolta az előtte felállt fiatal embernek:

- Ha édes atyám még egyszer kezdené életpályáját és én olyan befolyással bírnék reá, mint jelenleg, minden lehetőet elkövetnék, hogy erről a pályáról, ahol keserűség, szenvedés és szerencsétlenség ólalkodik az emberre, teljes erőmből eltérítsem. És ime most itt áll ön, kit az atyám szenvedélye erre a veszélyes pályára csábított. Mit szólnak ehhez szülői?

Henry a leány tiszta és becsületes pillantása előtt lesütötte szemeit. Most először és olyan hevességgel tört ki rajta a szégyenkezés érzése, hogy hamis név alatt és hamis uton közeledik a leány felé, hogy szinte a föld alá szeretett volna sülyedni. Szinte sarkalta valami belső hang, hogy nyilatkozzék és hogy ezt a nyilatkozatát hangos szóval kiabálja ki: «Én megcsaltalak, hazugságokkal áltattalak, mert én nem vagyok az, akinek engem tartasz. Kergess el küszöbödől, nem akarlak tovább félrevezetni.»

Ámde most ismét nem mondta ki, amit gondolt. Egyszerűen a bátorsága hiányzott hozzá. Némán és gondolataiba sülyedve állt Henry, mint a büntetéstől féltő gyermek, míg a leány szava felrázta tépelődő gondolataiból.

- Ön sohasem beszél szülőiről. Élnek a szülői?

- Él az apám és él az édes anyám, nagyságos kisasszonyom. És olyan szerető szülők, amilyeneket nem minden halandónak juttat a szerencse.

- Bizonyosan tudnak e vállalkozásáról? Nagy igazságtalanság volna, ha előttük ezt eltitkolná...

- Ugy van, nagy igazságtalanság... De tegyük fel, hogy engem erre a lépésre olyan okok vezettek, sőt kényszerítettek, hogy nem voltam ura elhatározásomnak...

A gyönyörű gyermek fülig pirult és az eddigi nyugodtsága teljesen eltűnt. Ezek a kétértelmű szavak egész szívéig hatottak. Tehát miatta lépett erre a veszélyes utra, amelytől most úgy óvja, mint szerető anya legkedvesebb gyermekét. A szerelme kényszerítette arra, hogy szülői előtt eltitkolja, a mi rosszat most és a jövőben cselekszik. Női ösztöne megsugta, hogy ez ember képes nemcsak erre, de a legveszedelmesebb lépésekre is. Hiszen lelki szemei előtt lebegett Romeo meg Leander és még sok száz szerelmes lovag, akik imádottjukért életüket és vérüket áldozták. Ez a történet régi és mindig új marad. Miként az ifju, úgy a leány sem akart szólni, mert ha nyíltan kitarja gondolatait, arra olyan nyílt választ is kap, ami talán egész életére szerencsétlenséget és boldogtalanságot hozhat.

A fiatal emberpár szerencséjére Courcier hazaérkezett és azért Henry bucsut vett tőlük és eltávozott a képviselő lakásáról. Ámde azok az egyszerű bucsuzó szavak olyan fátyolozottak voltak és szinte olyan fájdalmasan csengtek, hogy a leány mély szánalmat érzett iránta és önkénytelenül kezét nyújtotta. A finom, puha kézre úgy szeretett volna Henry egy heves csókot lehelni, de a Cerberus ott állt közöttük és így ki kellett futnia a paradicsomból anélkül, hogy lelke forró vágyát teljesíthette volna...

HETEDIK FEJEZET.

Ezek az események mind azelőtt történtek, hogy Henry édesatyja olyan felhevült állapotban tért palotájába és a neje előtt a fia házassági szándékát feltárta. A fiunak azonban a «sötét titkot» az atya helyett az anyja előtt kellett meggyónnia. És az anyja a legtöbb esetben olyan engedékeny szokott lenni, különösen akkor, ha szerelmi történet forog szóban, hogy a báró ur nem igen bizott abban, hogy a felesége gyónása valami nagy eredménnyel járna.

- Ugyebár fiam, ez a szerelem nálad nem a valódi, a maradó érzelem? Hiszen azt mondják, hogy vannak szerelmek, melyek néhány hét alatt úgy eltűnnek, mint a báránnyelvények és sohasem gondolnak többé rájuk. Henry, vigasztalj meg és mondd, hogy te nem vagy olyan mélyen a szerelem hálójában?

Ilyen beszéddel kezdte a mama fényes lakosztályában a fia gyónását.

- Nem, mama, tévedsz, a dolog igen komoly! Hidd el nekem, hogy erősen harcoltam az Amor isten hatalma ellen. Hasztalan! Nem volt erőm hatalmát legyőzni, megtörni. Végtelenül szerettem azt a leányt! Oh, mama, ha tudnád, milyen imádandó teremtés ő!

- Az a leány, aki az én fiamat az esztől megfosztotta, feltételezem, hogy nem mindennapi személy... Ámde mindettől eltekintve, a leánya annak Courciernek. Az egyetlen ember a föld kerekén, akit a te apád gyűlöl és utál.

- A leány azonban csak szeretetet és imádatot érdemel. Ha látni fogod, többé egy percre sem fogod mondani, hogy elvesztettem az eszemet. Szőke, mint Rafael festette angyalok, sötét-színű szemeiből az ártatlanság kandikál elő, termete elbájoló, pici kezei olyan finomak és lágyak, mint a tiéd mama és olyan édesen csengő a hangja, hogy áhítatra ragad és egyuttal édes ábrándba ringatja a szívet.

Henry a puha szőnyegre ült, de smirna szőnyegnél is puhább helyre, az anyja ölébe fektette fejét, éppen úgy, mint valaha, mikor ártatlan szívű gyermek volt és valami nagy ajándékot akart anyjától kikönyörögni. Alig titkolható belső mosolylyal párosulva, bizonyos anyai büszkeséggel tekintett le a csinos fiatal emberre, míg egyik kezével selymes haját simogatta és így gondolkozott:

- Ez a nagyszívű, nemeslelkű fiu csakugyan nagyon szeretheti azt a leányt, ha ilyen fennkölt tüzzel beszél róla. Nem szabad elejteni engednem, ha az apja bárhogyan ágaskodik is ez ellen. Ez nehéz munkámba fog kerülni, de miért volnék én szerető anya, ha a fiam érdekeit nem tudnám melegen megvédelmezni?...

De hogy hosszú hallgatása fel ne tűnjék, a báróné így szólt fiához:

- Engedj nekünk meggondolási időt, Henry... Addig menj egy hosszabb külföldi utra. A múlt tavaszkor hó vágyad volt Egyiptomba utazni. Ez szórakozásodra szolgálna. Sőt még arra is vállalkozom, hogy kellemes utitársakról is gondoskodom. Mit gondolsz?

- Azt akarod, hogy messze szakadva imádottamtól, szívfájdalmainban meghaljak? mondta elkeseredetten az ifju. Te rövid uton el akarsz távolítani, mikor úgy is olyan szerencsétlen vagyok. Most hatványozottabb mértékben szükségem van a te anyai szeretetedre és nagy jószágodra, mint eddig valaha. Ha bármily keserű sors vár reám, de a te közeledben, aki megértesz, megszánsz, még sem vagyok teljesen elhagyott és boldogtalan...

A fiatal ember ez utolsó szavai alatt szemei megteltek könnyel és mikor ezt az anya látta, átölelte fiát és vele szeretett volna sirni. Ez már félig megnyert győzelem volt.

- Mit kérek tőled, mama? Semmi mást, hogy nézd meg azt a leányt, beszélj vele és ha ezt megteszed, előre meg vagyok győződve, hogy belátod, nem vagyok annyira elitélendő, mint a papa hiszi. Ő el fog téged büvölni, mint elbűvölte az én szívemet... Az a leány nem illik abba a környezetbe, amelyben jelenleg él. Neki tündérpalotában, angyalok táborában van méltó helye. Mit törődünk mi az apjával? Itt csak a leány bája, tündéri szépsége forog szóban. A leány az ura nevét viseli és mikor feleséggé válik, más szokás, más körbe helyezkedik. Oh, drága anyuskám, nézd meg azt a drága teremtet és beszélj vele és én bizva-bizom, hogy attól a perctől te az én frigyestársam leszel és én meg vagyok mentve! A papát neked játszani könnyűség lesz az ügynek megnyerni. Tudtommal eddig minden úgy történt, ahogy te akartad.

A báróné könnyein keresztül mosolygott.

- Te kis kigyó, milyen simasággal furakodol keblemre! Milyen nagy szónok tudsz lenni, mikor szerelmedről van szó; ezt a tehetségedet eddig még nem ismertem! Apád kemény ember és így erősen keresnem kell azt a módot, hogy hamarosan megpuhítsam.

- Majd kinálkozik erre mód és alkalom elég, csak akarnod kell! Tehát mama, óhajtod Gilbertemet látni?

- A te Gilberted? ismételte szemrehányó hangon Trésorierné. Bizony, hogy őszinte legyek, nehéz lesz megszoknom, miszerint ezentul csak a második helyet kapom szivedben.

- Te, mamám, biztosítlak egész életem át az első helyet foglalod el, de ezentul nemcsak az én, de a Gilberte szívében is. Tudom, hogy téged tisztelni, nagyrabecsülni és szeretni fog, ha közelebbről megismer! És te, édes anyám, viszont örvideni fogsz, milyen édes-kedves leányt leltél benne!...

- Nos, tehát legyen: lássuk tehát a «te Gilbertedet». Hol, mikor és milyen alkalomkor?

- Nekünk szerfelett óvatosan kell a munkánkat megkezdeni, drága mama. Neked időt kell engedned, hogy erre a találkozásra az alkalmas időt előkészíthessem. Ő még azt sem tudja, hogy tulajdonképpen ki vagyok.

- Te elámitottad őt? Nem mondtad meg igazi nevedet?

- Nem cselekedhettem másként. Ha igazi mivoltomban léptem volna Courcier elé, egy pillanatig sem türt volna meg maga mellett. Egyenesen ajtót mutatott volna. Ha Romeo álnév nélkül ment volna a Capulet házába, egy kitűnő darabbal kevesebb maradt volna az utódok gyönyörűségére.

- Bár csak ajtót mutatott volna, most nem lennénk ilyen kellemetlen helyzetben. Hát milyen néven mutatkoztál be annak a vérszomjas tigrisnek?

- Gervais Henry.

- És milyen módon jutottál az apa és leánya kegyeibe?

- Az apát gyöngé oldalán, a politikával fogtam meg, míg a leányát...

- Forrón átölelted, mint az imént engemet!

- Tévedsz mama! Még egy szót sem bocsátottam ki ajkamon, amelyet nyugodtan meg ne hallgathatott volna. Én úgy szeretem őt, hogy mély tisztelettel veszem körül! Még szerelmi vallomást se tettem neki... Lehet azonban, hogy a szemeimből kiolvasta...

- Ehhez nem kellett sok tudomány! Jól van tehát, rendezd el ügyesen a dolgot, hogy a leánnyal mielőbb találkozhasam...

Hálás szavakkal köszönte meg a fiatal ember anyja kegyességét, de azután hév csókjaival és öleléseivel árasztotta el.

A Spontini-utcán végig ballagva, Henry mélyen elgondolkozott. Nehéz dolog lesz az igazi nevét és valódi szándékát a leány előtt felfedni. Ez nem kis veszélyt rejt magában.

Abban az órában, mikor Courcierék házába igyekezett, biztos tudta, hogy a képviselő valahol a képviselőház folyosóján játsza a prófétát és így Gilbertet egyedül találhatja. Az öreg Rozália, mióta látta, hogy a fiatal ember Courcierrel bizalmas lábon áll, már nem örködött olyan éberem és többször egyedül hagyta a leányt Henryvel.

Szembe állt a leánynyal. Gilberte szokott kedves mosolyával fogadta és ezt kérdezte:

- Valami megbízatást adott önnek a papa?

A fiatal ember komolyan elhatározta, hogy most egy jöttát se mond, ami az igazsággal ellenkezik.

- Nem, nagyságos kisasszony, még ma nem láttam kedves atyját.

- Tehát őt keresi?

- Sőt ellenkezőleg... tudtam, hogy ebben az időben nem találom itthon.

Gilberte arca, mely az imént mosolygó volt, most hirtelen fordulattal komoly jelleget öltött.

- Mi az oka tehát annak, hogy ön most jött hozzánk?

Henry nem bírta kiállani a leány komoly tekintetét és szemét lesütötte. Végtelenül szeretne volna, ha a szégyenletes vallomást kedves csevegés előzi meg, de miután a kérdés fel lett téve, illőnek tartotta arra az egyenes választ adni:

- Mert én egyenesen kegyeddel óhajtok beszélni.

Gilberte nem játszotta a bakfiseknél szokásos zavart, mert szive és esze szerint igazi nő volt és így tudta, hogy a fiatal ember mit akar neki mondani. Leült és nyugodt kézmozdulattal helyet mutatott a fiatal embernek.

Az ablak alatt levő kertből illat szállott a szobába és két csiz csicsergése hallatszott be. Talán e pillanatban azok is szerelmi vallomást cseréltek egymással?

Egy röppenő percig ünnepélyes csend honolt a szobában. Végre Henry kissé akadozva beszélni kezdett:

- Gilberte kisasszony, kegyed és atyja sokat kell, hogy megbocsássonak nekem... Én félrevezettem önöket... visszaéltem a bizalmukkal... Az én nevem nem Gervais... Én nem vagyok államfelforgató szellem... Minden, amit rólam tudnak, hazugság és ámitás... Vétkesnek érzem magamat és azért bűnbánólag meg akarok győzni.

Forró pirosság öntötte el a leány gyönyörű arcát, míg szemeiből könnyek peregtek és a lélekzete olyan nehéz lett, mintha szive verése megállt volna.

- És miért mondott nekünk valótlanságokat? kérdezte a leány, anélkül, hogy fájdalma enyhült volna. Milyen okai voltak, hogy szegény és befolyás nélküli embereket tévuttra vezessen? Valami célja volt, hogy atyámat vagy engemet megkárosítson?

Henry tiltakozó kézmozdulatot tett:

- Nem, mindez távol állott tőlem.

- Mi oka volt tehát ezzel a buvósdijátékkal?

A fiatal ember gyöngéd, szeretetteljes pillantással nézett a leányra, amikor válaszolt:

- Egyetlen célom az volt, hogy kegyedhez közeledhessem; kegyedet látni óhajtottam, kegyeddal beszélni, életéből egy részt kérni, szenvedései és örömeiben osztozkodni. És mindezt ezért tettem, Gilberte, mert én kegyedet szeretem, mert ezentul nem élhetek, nem lélekzhetem, a szerelme nélkül.

Halványan, de egy tiltakozó szó, egy felkiáltás nélkül felemelkedett székéről Gilberte és el akarta hagyni a szobát, de a fiatal ember gyorsabb volt és elállta a leány útját.

- Esküszöm kegyednek, hogy imádattal szeretem, Gilberte!... Ne hagyjon el e pillanatban, sőt inkább adjon módot arra, hogy magamat a bűnöm alól tisztázhassam. Mindent meg fogok magyarázni és bizonynyal be fogja látni, hogy a bűnöm menthető... Ha azonban könyörtelenül elutasít, ha nem engedi, hogy viszontláthassam... én megölem magamat Gilberte! Legyen meggyőződve, hogy én nemcsak szeretem, de tisztelem is kegyedet... Ne kételkedjék tovább becsületes szavaimban!...

A leány mély szomorúsággal nézett a fiatal ember arcába.

- Hogy hihetek annak az embernek a szavaiban, aki már bennünket egyszer megcsalt?... De nem akarok magamnak semmi szemrehányást tenni és azért meghallgatom önt, viszonzta a leány és lassu léptekkel visszatért a szobába és elfoglalta előbbi helyét. Hogy hívják önt tulajdonképpen? Ideje, hogy megtudjam, ki az, akivel beszélek.

Először életében restelte kimondani az apja nevét, azt a nevet, amely aranykulcs gyanánt minden ajtót felnyitott és kinek pusztá neve elég volt, hogy földig hajoljanak az emberek. Igazi aggodalommal ejtette ki a leány előtt a kitűnően hangzó nevet:

- Trésorier Henry vagyok... Az én apám halálos ellensége az önének.

Gilberte lassan intett fejével:

- Most értem, miért volt önnek szüksége az álarcoskodásra.

- Ime, kegyed is belátja, hogy milyen nagy okaim voltak és másként nem is járhattam el, kapott a leány szaván Henry. Ha az ön atyja előtt megnevezem magamat, tökéletesen elzárom magam előtt a kegyedhez vezető utat... Külső okok kényszerítettek a valótlanságra... A hazugság nem fekszik természetemben és mindeddig egyetlen egyszer sem fordultam életemben a hazugság módjához, mert azt az embert is utáltam, aki hazugsággal akar célt érni. Most az egyszer én is beleestem, de kegyed miatt.

Egy futó mosoly játszadozott Gilberte szépséges arcán.

- Amint látszik, én vagyok büneinek egyenes okozója, mondta lágyan a leány, akkor úgy illik, hogy én is átvegyek a büntetéséből egy részt.

- Nem, nem, kegyed már megszenvedte azáltal, hogy ijedelmet állott ki. Én magamra vállalom a teljes büntetést.

- Miért nem fordult hozzám első találkozásunknál teljes bizalommal?

- Mikor megtudtam, hogy kegyed kinek a leánya, már késő volt a valósággal előlépni.

- Ön nem tudta meg nevünket Toulonban?

- Este a bál közben tudtam meg, hogy kegyed kinek a leánya és ez akkor engem annyira elkeserített, hogy bucsutlanul távoztam Toulonból. Az volt ekkor elhatározásom, hogy sohasem látom viszont. Az apáink ellenségeskedése minden reményemet szertezuzta... De tudja, hogy ennek az elhatározásomnak nem birtam ellentállni. Tizennégy nappal később, egy fedél alatt laktam kegyeddal... Óraszámra álltam az ablaknál, hogy kegyed látásában gyönyörködhessem, mikor a kert gyalogösvényén fel s alá járkált... Ekkor olyan boldog voltam...

Gilberte bájtövelő szemeit az ifjura vetette és gyöngéden mondta:

- Én sejtettem ezt... és azért nem egyszer tovább időztem a kertben...

Az öröm hangos felkiáltásával ragadta meg a leány kezét Henry.

- Oh, Gilberte! Kegyed tehát irgalmas és a bűnömet nem tartja megbocsáthatatlannak? Nem taszít el magától és jogot ad arra, hogy szerethessem?

Gilberte kifejtette a fiatal ember szorító keze közül az ujjait és negédesen válaszolta:

- Először tudnom kell, hogy érdemes-e a megkegyelmezésre! Beszélje el hajszálnyi hűséggel, mit gyónt meg az anyjának?

- Minden jót és szépet! Már egy idő óta feltűnt az enyéimnek, hogy nemcsak szokásaimat, de jellememet is megváltoztattam...

- Rosszindulatu lett?

- Nem, de szórakozott, lélektelen voltam. A szülőim busultak miattam. Ekkor az atyám véletlenül megtudta, hogy a pénzügyminiszter bálján jelen voltam és kegyeddel táncoltam. Akkor olyan boldog voltam!... Most csak magamról beszélek...

- Ohó uracskám! Abból az élvezetből én is kikérem a részemet! Az a báli éjszaka a legkellemesebb szakát képezte az én esemény nélküli, egyhangu életemnek...

- Másnap egy kartársától már megtudta atyám, hogy a Courcier leányával mulattam...

- És a következménye ennek egy kínos kihallgatás volt?

- Elégettem a hajót hátam mögött... Mindent nyíltan bevallottam... A multat, jelent, sőt a jövőt is eltaszítottam a lábam alól, mikor bátran megmondtam, kikiáltottam, hogy kegyedet szeretem. Életemben más nőt nem szerettem és nem fogok szeretni kegyeden kívül. És mindezek után büszkén és férfiasan kinyilvánítottam, hogy legmelegebb, leghőbb vágyam és életemnek büszkesége az lesz, ha kegyedet... nőmmé tehetem.

Gilberte vérpiros lett. E mostani pirosságát a szive-vére kergette az arcába. De ennek dacára komoly maradt, bár ujjongva szeretett volna felkiáltani, mert Henryvel szerfelett meg volt elégedve. Mint hős és bátor lovag mutatta be magát, a leányálmok valóra vált embereként. Hiába akart beszélni, valami különös érzés elrabolta hangját. Annál inkább beszélt Henry és miután előbbi tüzes nyilatkozatára nem kapott választ, az előbbi forró hangnemben újra kérdést tett a leányhoz:

- Gilberte, mondja, szóljon: remélhetek?

Válasz helyett a leány határozott mozdulattal a fiatal ember kezébe tette piciny kacsóját.

- Sok fáradtságomba fog kerülni, szólt kis várakozás után, gyöngédséggel telve Gilberte, hogy atyámat megnyerjem célunknak. Önnek fődolga legyen: mélyen hallgatnia arról, hogy atyja ellenzi frigyünket. Ámde ha az ön szerelme tartós és igaz, lesz bátorsága az akadályokat legyőzni. Igérem önnek, hogy a miattam megszenvedett minden szenvedése miatt szívem melegével megjutalmazom és kárpótolom.

Ez ünnepélyes fogadás után mélyen meghatva tekintett a fiatal emberpár az egymás szemébe. Mindkettőnek szeméből az igaz szerelem csodás varázsa csillogott elő. Belsőleg ujjongtak, miként a tengeren hánykódó hajó utasai, mikor a messze feltűnő világító tüzet véletlenül észreveszik a látóhatáron.

Henry azután gyöngéden keblére huzta a bájos teremtetést és anélkül, hogy a legkisebb ellenállásra talált volna, a gyöngéd hajnali szellőhöz hasonlatos csókot lehelt a leány tiszta, magas homlokára.

- Tehát enyim vagy édes? Nem mondta, de lágyan suttogta a fiatal ember. És az enyim maradsz örökre?

Gilberte helyeslőleg megbólintotta fejcskáját és egyszerűen felelte:

- Igen.

- Halld meg tehát, folytatta tovább ünnepélyes, hangan Henry: amit még el kell mondanom. Én az anyámnak helybenhagyó jóakarátát csak azután akarom teljesen megnyerni, ha téged lát és veled beszél. Erre én nagy súlyt helyezek! Ha te édesanyámat bájadnak varázsával megnyered, úgy minden vonalon nyert ügyünk van.

- Egész erőmből azon leszek, hogy a te drága anyádnak szeretetét mielőbb kivivjam, viszonzta bátor tekintettel Gilberte.

- A szerelem istene velünk lesz és a győzelem így elmaradhatatlan. De a két apa hozzájárulását nehéz lesz megnyernünk. A képviselő ur Gervais Henrynek talán szívesen adta volna leányát feleségül, de Trésorier Henrynek egyenesen elutasító választ fog adni.

- Szörnyen kínos lesz reá nézve, ha a valódi nevedet megtudja.

- Maradjak addig, míg atyád hazajön és én magam tárjam elé a valót?

- Semmi szín alatt! Haragjának első kitörésében olyan szavakat mondhat, amit még atyámnak sem szabadna megbocsátani, mikor azonban a gondolattal megbarátkozott, inkább lehet vele okosan beszélni. Én nagyon jól ismerem őt. A teoriában képes arra, amire a praxisban semmi szín alatt, egyetlen embernek sem képes fájdalmat okozni. Igazán sajnálom, hogy nem vagy csakugyan Gervais! Milyen könnyen és simán folya a mi sorsunk.

- Azt hiszem, még lesz annak is valami előnye, hogy én apám fia vagyok, felelt nevetve a fiatal ember.

A gyönyörű teremtetés tagadólag rázta a fejét.

- Tudom, hogy te ezzel vigasztalni akarsz, de azt nem lehet könnyen elütni, hogy te gazdag ember vagy. Ez az, ami engem elszomorít és mázsás terhet gördít szívemre. Ha te olyan szegény fiu volnál, miként én szegény leány, emelt fővel harcolnék szerelmünkért, de így a vagyoni elveszi erélyemet. Az emberek gyanuja mérgező nyilként fog felém röpülni és mindazon vádakkal fognak gyanúsítani, ami ilyen esetekben olyan mindennapi szokás.

- Dugd be fülecskédet minden gonosz nyelv rágalmi előtt. Tekints úgy, mintha szegény ember volnék, viszonzta bensőleg Henry. Igazán nem tehetek róla, ha atyám olyan dús-gazdag. Én keveset segitettem a vagyonszerzéshez. Én igénytelen ember vagyok, ellenben ígérem neked, hogy a reám eső vagyont mind a te kezébe és lábad elé rakom.

Utolsó szavait a fiatal ember maga is nevette.

- Ha most atyád jelen volna, drága Gilbertem, meggyőződhetnék róla, hogy valami kis szociálist must már tanultam tőle!

- Te jó és nagylelkű vagy, Henry! Mindazt, amit ajkadról hallok, szívemnek jól esik... De már későre jár az idő... atyám minden pillanatban hazatérhet... nem szeretném, ha itt találna... Azt mondtad az imént édesanyád látni óhajt engem? Hogy intézzük ezt a találkozást?

- Ha nem volna reád nézve kínos, a legegyszerűbbnek tartom, ha a Rozália kíséretében édesanyánkat meglátogatnád palotánkban.

- Nem tagadom, nagy aggodalom fog el e látogatás miatt, de kinosnak semmiesetre sem mondhatom.

- Akkor bejelentelek és a mama várni fog... Ha lehetséges, az atyádnak teendő vallomást hagyd el holnapig, hogy addig erőt és bátorságot merithess.

- Ez ne okozzon neked semmi gondot... A látogatásom alatt atyád otthon lesz?

- Ő egész nap nincs otthon.

- És te?

- Én illőnek tartom, hogy ez alkalomkor nem mutatom magamat a láthatáron... Egyedül akarlak hagyni a mamával... Tapasztalni fogod, hogy milyen ritka kedves asszony... És még emellett milyen szép, dacára, hogy a nyurga fia őt vénti... Anyám egész megjelenése, minden tette kellemes... Előre meg vagyok győződve, hogy közösen megszeretitek egymást...

Gilberte mosolyogva mutatott a faliórára:

- Tisztelt uram, elérkezett a visszavonulásnak az ideje. Jó lesz távozni.

- Ne küldj el! A te közeledbe oly gyorsan röpködnek az órák. Oh, ha egyszer eljön az az idő, mikor minden félelem nélkül melletted maradhatok, milyen határtalan boldog leszek! Olyan nehéz szívvel távozom. Olyan érzés lep meg, hogy szerencsétlenségtől kell tartanom...

A leány nyugodtan nézett a fiatal emberre:

- És elfelejtenél engem, ha nem látnál többé?

- Soha! Végtelen szerencsétlen volnék. Semmi és senki nem vigasztalhatna meg...

- Én is szerencsétlennek érezném magamat, miattad és miattam. Ha én egyedül szenvednék, talán elbirnám a szerencsétlenség terhét, de teérted úgy sajogna a szívem, hogy belepusztulnék...

- Szeretlek!... Te is?...

- Végtelenül... A sirig.

- A viszontlátásra, drágám!

- A viszontlátásra, édes!

Sokáig nyugodott kezük egymásba és ez a kézszorítás olyan forró volt, hogy annak tüze mindkét ifjunak szívéig röpködött.

NYOLCADIK FEJEZET.

A nyári vihar hirtelen gyorsasággal keletkezik és a gazdák legszebb reményeit egy pár perc multán tönkre teszi, de a vihar elvonulásával a kettőztetett fénysugarakkal kibukkanó nap szinte láthatóan megnöveszti a füt, a fát és a virágot.

Alig egy kis félóra után, hogy Henry eltávozott szerelmese lakásából, Courcier hazatért. Már az első pillanatban látni lehetett, hogy a képviselő ur szörnyen haragos, az ajtót felszakította és azután becsapta, hogy a falak is megremegtek. Berohant a dolgozószobájába és a hóna alatt szorongatott könyveket és irományokat hevesen az asztalra csapta. A következő pillanatban már megjelent a lakószobába. Köszönésről szó sem volt. Szótalanul nekítámaszkodott a magas cserépkályhának és miután több percig mogorva tekintettel nézett maga elé, hirtelen megszólalt:

- Csinos történetet hallottam ma, gyermekem! Bármennyire vértezett és erős idegzetű is az ember, mindig ki van téve kellemetlen meglepetéseknek. Ez az új szomszédunk, az a bizonyos Gervais, aki magát lángoló republikánusnak mondta és ki az én ujságomat pénzével támogatta, aki az én alázatos tanítványomnak, az én pártfogoltomnak vallotta magát... oh istenem, istenem! Tudod-e, ki ez az ember?

Gilberte halásápadt lett a félelemtől. Elcsukló hangon csak ennyit tudott mondani:

- Papa, kérek!

- Neked még sejtemed sem lehet, hogy milyen gaz játékot játszott előttünk ez a semmiházi... Azt hinné az ember, hogy csak egy gonosz álom... És mégis valóság! Szörnyü valóság! Ez az álarcos alak nem Gervais, ez egy felesküdt reakcionárius (maradipárti)! Ez az ember azért vásárolta meg a «Revolúció-Párt» lapot, hogy engem az örvénybe taszítson! Aki egyenesen azért kapaszkodott belém, hogy engem kikémléljen, kiszipolyozzon és a közmegevetésnek tehessen ki, mert ez az ember nem más, mint a legádázabb ellenségemnek, báró Trésoriernek a fia!...

Gilberte ajkát egy gyenge «Oh»! hagyta el, mely éppen úgy lehetett ellenvetés apja kemény ítélete ellen, mint megvetés a vétkes ellen. A bájos leány remegett, mint a nyárfalevél és nem mert elmozdulni a helyéről, míg az apja heves léptekkel mérte végig a szobát és ezenközben ökölbe szoritott kezét a levegőbe emelgette.

- Ugy beleestem ebbe a felállított csapdába, mint valami zöld fickó!... De hát olyan ártatlan és becsületes képe volt, hogy hittem neki és biztam benne... Hát ki is képzelte volna, hogy ármányosság az egész. Harmincezer frankot olyan könnyedséggel huzott ki a zsebéből, mint én egy centimet. Miért?... Csak azért, hogy engem a zsákutcába csaljon és a kötelet nyakam köré hurkolja... Harmincezer frankot pusztá kedvtelésből senki sem dob ki... Egy szép reggelen arra ébredtem volna fel, hogy kezem és lábam meg van kötve és ennek a reakcionáriusnak a hatalmába estem. Oh, ezek az urak nem ismerik Courciert! Inkább a halált választom, mint az árulást!

Ez a kirohanás kissé lecsillapította a képviselő ur felkavart vérét és heves léptei megszűntek. Némi nyugodtság volt rajta észlelhető!

- Papa kérek, hogy tudtad meg ezt az esetet? kérdezte még mindig félénk hangon a gyönyörű teremtés.

- A legegyszerűbb módon. Ma találkoztam Marvéjouis-al, az elnök segédtitkárával, ki ezen szavakkal szólított meg: «Oh, Courcier, önnek tehát az a szándéka, hogy velünk késhegyig harcoljon?» «Igen, válaszoltam, harcolni fogok, míg ezeket az állapotokat teljesen elsöpöröm a

föld színéről.» «Rosszul teszi, mert látja, mi egy szavunkkal megsemmisíthetjük önt!» «Engem megsemmisíteni? Hogyan?» «Igen könnyen. Csak néhány sort kell leközelítenünk a hivatalos lapokban, hogy ön honnan veszi a pénzt lapja fentartására.» Erre a vér a fejembe szállt és odakiáltottam Marvejouls-nak: «Semmiesetre sem önöktől! Én soha sem szorulok kegy és rokkant szubvenciókra.» «Izlés dolga. Önnek tehát a jezsuita és orleansista pénzek kellene?» «Magyarázza meg szavait!» pattogtam dühösen. «Ön a lapfentartásra szükséges pénzt a «csendes társától» kapja, ki nem Gervais, de Trésorier báró». Ezzel a titkár a faképnél hagyott. Ott tudtam meg az egész csalfaságot. Ámde ezt a szégyenpadra való állítást annak a Gervaisnak, jobban mondva Trésoriernek drágán fogom megfizetni!

- Biztos vagy arról papa, szólt Gilberte, hogy a Trésorier urnak csakugyan ilyen általad imputált gonosz tervei voltak? Az igazság egyszerűbb és harmonikusabb lesz, mint azt neked besugták.

Courcier rögtönösen megállt a leánya előtt és szigorú hangon kérdezte:

- Mit jelentsen ez a védőbeszéd? Légy olyan szíves és mondd el, mi rejlik ennek a háttérben?... Te talán valami bizonyosat tudsz erről az esetről? Ez a gaz Gervais talán előtted nyilatkozott?

- Igen, atyám és éppen ma...

- Mit mondott neked?...

Gilberte nem válaszolt, de hallgatása olyan beszédes volt, hogy az apának a hályog egy pillanat alatt lehullt szeméről. Világosan látott.

- Tehát a te kedvedért csempészte be magát házukba? kérdezte különös nyugodtsággal Courcier.

- Igen, papa.

- Nos tehát, ha nem az én, de a te megejtésedre alakoskodott is a fiatal ur, ez egy cseppet sem enyhít a bűnén. És volt neki annyi bátorsága, hogy neked a szerelmét felkínálta?

- Igen, de olyan finom érzéssel tette, hogy szinte csodálatra ragadott, felelte fülig pirulva Gilberte.

- És hová célzott ezzel?

- Ennek csak egyetlen útja van, papa. Igaz szívből megkért, hogy legyek a felesége.

A képviselő felháborodva kiáltotta:

- Courcier leánya egy arisztokrata felesége?

- Megtagadnád beleegyezésedet, papa?

- Teljesen felesleges, hogy én egyetlen tiltó szóval is hozzájáruljak légváraidnak összerombolásához. Majd meghallod, hogy a Trésorier-familia mit szól ehhez a mesalliancehoz? Egy család, ki a címerét minden kocsijára fölsegezgetti; a báróné az elnök anyjának testi-lelki barátnője, a szent kereszt-egyesületnek elnöknője, stb., stb., távolról sem fog beleegyezni abba, hogy egy szegény, címer és rang nélküli leány jöjjön menyüknék a házukba. Ne álmodj ilyen teljesíthetetlen ábrándokról! Az ő fiuknak, a fiatal bárócskának csak egy hercegnő felelne meg hitvesül! Te azt persze nem is sejtetted, hogy ez a Trésorier évenként másfél millió frank nyereséget dug zsebre! És ez a rablott pénz, a köny és siralom völgyén hozzájutott vagyon a Courcier leányának ölébe hulljon? Elrugom, a lábához dobom... Ámde azt hiszem, erre nem lesz szükség, mert a vagyon nem lesz nekünk felkínálva.

- Akkor miért akart mindenáron közelemben férközni? Miért mondta, hogy feleségül vesz?

- Ez a régi receptje a csábitóknak; először házasságot ígérnek és azután így kerítik hálójukba áldozatukat. Én úgy neveltelek, mint egy fiut és azért a veszélyeket és nehézségeket előtted távolról sem titkoltam el. Erényedet szikla szilárd alapra akartam fektetni, a nélkül, hogy te a legcsekélyebb mértékben is megsérülj. Ne higgy tehát semmiesetre az ígéretnek. Ez hamis pénz, amivel az élvek emberei fizetnek, az oldalajtó, amelyen keresztül a tolvajok belopóznak. Ez a fiatal milliomos és báró most rávetette a szemét egy polgárlányra, mert a kis proletárokkal szemben minden gazság meg van engedve és ez hozzátartozik az urak jogához és az előkelő kedvteléshez. Ne hagyd magad elvakítani, mert nem lesz elég könnyed, hogy a csalódás fájdalmát megsirathasd. De mind ezek végeztével még azt jegyzem meg, hogy vigyázzon az a fickó és kerülje lakásomat, ha csak azt nem akarja, hogy minden oldalbordáját egyenként betörjem!

A leány mint valami ártatlan bárány meghajolt és minden panasz nélkül engedte, hogy a vihar elvonuljon feje fölött. Kárpótlást talált abban, hogy visszaidézte azt a percet, mikor Henry szerelmét bevallotta; látni vélte az ő szeretetreméltó arcvonásait; hallani vélte hangjának behizelgő zenéjét, sőt még forró ajkait is érezte kezén és homlokán, mikor a csókját rátapasztotta. Courcier mennydöröghetett, átkozódhatott vagy kiabálhatott, a leánya réges-régen egy szót se értett abból. Gilberte ébren-álmodott, mint a szerelmi ábrándozók rendesen, kiket ez a tündéri mámor egy tulvilági édenbe röpit és a föld és a benne nyüzsgő emberek ködkép gyanánt eltűnnek szemük elől.

Egy nappal később Trésorier báróné, az első emeleti kis szalonban ült, hol a legfinomabb ébenfákon szent miniatúrák, nevezetesen a szűz anya Holbeintől és szent Mihály Franciaitól voltak láthatók, mikor a szobaleány jelentette, hogy Courcier kisasszony bebocsáttatásra vár. A báróné rögtön meghagyta, hogy a vendéget bocsássák be. A báróné, ki Franciaország legelőkelőbb asszonyaival mindennap bizalmas körben találkozott, valóságos feszültséggel várta a fiatal leány megjelenését.

Gilberte egyszerűen, de igazi francia chickel volt öltözve és fekete capotte-kalapkája, mely dús aranyhaját takarta, csak emelte szépségét és báját. Bátran és előkelően, mint igazi királynő tróntermébe, úgy vonult be a polgárleány a mágnásház legbelsőbb szobájába.

A báróné két lépéssel elébe ment a leánynak és miután szívélyesen kezét nyujtott neki, egy kis bársonyszófára maga mellé ültette. Egy pillanat alatt tüzetesen megnézte a leányt és ez a szemlélés úgy látszott javára dőlt el a leánynak, mert nagyon kedves hangon kezdett beszélni Gilberttel.

- Köszönöm kegyednek, kedves kisasszony, hogy elhatározta magát arra, hogy engem meglátogasson. Igazán szívből örvendek, miszerint módot nyujtott nekem arra, hogy kegyeddal cseveghessek. Ha kegyed még személyesen ismeretlen előttem, de már bizonyosan sejti, hogy milyen közel áll szívemhez.

- Igen, sejtem és tudom, báróné asszonyom, viszonzta szerényen Gilberte, és hozzátehetem rögtön, hogy én kegyedhez a legnagyobb bizalommal közeledtem... mert olyan protektor ajánlt be, ki már régen védőszárnyai alatt áll.

A báróné megfigyelte Gilberte beszédmodorát és örömmel azt tapasztalta, hogy az előkelőség a fiatal leánynak veleszületett tulajdonsága. A szavakat egyszerűen, minden affektálás nélkül ejtette ki, sőt úgy peregtek le piros ajkáról, mint a gyöngyszemek.

- Fejedelmi liliom nőtt Courcier konyhakertjében, vélekedett magában Trésorierné. A mi osztályunkhoz tartozó hölgyek, kik zárdában vagy felsőbb iskolákban nevelkedtek, rendesen úgy beszélnek és úgy viselkednek, mint a boltileányok és ime itt van egy kis polgárleány, ki egy hercegi palotában is méltó helyet foglalhatna el. Hogy az én tüzesvérű fiam lángralobbant, most egy cseppet se csodálom... Imádottja egyszerűen elragadó!

Miután Gilberte elfogultságában hallgatott, a báróné kezdte ismét a társalgást.

- Hány éves kegyed, gyermekem?

- Husz éves vagyok, báróné.

- És kegyed kicsikém, mindig atyjával egyedül élt?

- Igen, asszonyom és egy öreg cseléddel, ki engem felnevelt. A szerencsétlen sors úgy hozta magával, hogy édesanyámat kora gyermekkoromban vesztettem el, de atyám minden jóakarásával igyekezett a nagy veszteséget némileg pótolni... Mi majdnem elválhatatlanok vagyunk.

Egy anyai gyöngéd pillantás jutalmazta meg a leányt bátor kijelentéséért. Mert csakugyan nagy lelkibátorság kellett ahhoz, hogy atyja legnagyobb ellenségének házában dicsáriát zengjen róla.

- Hol ismerkedett meg fiammal?

- Toulonban, a francia-orosz ünnepek alatt. Atyám gyöngéledett és néhány órára egyedül hagyott és akkor történt...

- Hogy kegyed a fiamat elbűvölte, fejezte be a leány beszédét Trésorierné. Ő nem tudta, hogy kicsoda kegyed és kegyed nem tudta, hogy kicsoda ő. A rokonszenv és közös megtetszés hozta kegyeteket együvé? Ugy-e bár nem csalódom?... A fiam azt mondta nekem, hogy ő kegyedet végtelenül szereti, de hogy kegyed ezt az érzelmét viszonzozza, azt még távolról sem tudom.

A fiatal leány lesütötte szempilláit, arczára piros rózsák telepedtek, de szemérmének önkénytelen megnyilatkozása dacára, egész bátor hangon felelte:

- Hogy Henry szerelmét viszonzozom, ez, úgy érzem, reám nézve nagy szerencsétlenséget rejt magában, de nem volt hatalmamban, hogy azt elnyomjam.

Két nehéz könyecsepp jelent meg Gilberte szempilláin, de azért elcsukló hangon folytatta:

- Atyám első haragját már átéltem e miatt, de remélem, hogy asszonyom nem lesz hozzám olyan kegyetlen. Legalább jósága és engedékenysége minden jót engednek remélnem... Ugyebár okosabb lett volna, ha fiának szerelmét visszautasítom?

- Nem, gyermekem, kegyed ezt nem tette volna okosan, viszonzta szívélyesen, sőt melegen a báróné. A szív szavát nem szabad elnyomni. Ez rendesen megbosszulja magát. Én nyíltan megvallhatom kegyednek, hogy az első látásra megnyerte tetszésemet. S ha kegyed más apának volna a gyermeke - ne haragudjon meg őszinteségemért - ujjongó örömmel üdvözlőlném mint menyemet, de Courcier ur és férjem között olyan politikai feszültség létezik, hogy nehéz lesz az akadályokat mindkét részről leküzdeni. Ez azonban ne ejtse kegyedet kétségbe. Azért vagyok én itt, hogy a csunya politikai viszályt megszüntessem és kegyedet, szépsége és ifjúsága révén, behozzam a családba.

- Kegyed is látja, asszonyom, hogy milyen vulkánikus ez a tér, amelyre léptünk és ki tudja, minden jóakarata mellett is, nem söpör-e el bennünket a láva?...

- Atyja nagyon ragaszkodik kegyedhez?

- Szive egész mélyével.

- Jó nevelést adott kegyednek?

- Az én belátásom szerint, igen, de azt kegyed, asszonyom, jobban megítélheti.

- Minden gyöngéd és gondos apának bizonyosan az a hő kívánsága, hogy a gyermekét feltétlenül boldognak lássa. Ha édes atyját nem a politikai bosszuállás, hanem inkább a gyermeke boldogsága vezeti, akkor nem lenne nehéz az egész ürt ügyes ugrással átugranunk...

- Reméljük a legjobbat, báróné.

- Eddig semmi kiméletlenséget nem gyakorolt kegyeddel szemben az édesatyja?

- Soha, asszonyom. Feltétlen szabadságot engedélyezett. Még a vallás kérdésének megoldását is teljesen reám bízta. «Hogyha megnőttél és teljesen megokosodtál, a vallási dolgokban is azt tehetsz, amint eszed és józólésed sugal»,- mondta nem egyszer az édesapám.

Ez az utóbbi kijelentés a bárónét kissé kellemetlenül érintette. A vallás dolga önála olyan kényes tárgy volt, hogy soha sem szerette, ha profán kézzel megbolygatják.

- Tehát atyja nem állt útjában, hogy isten iránt való kötelességét minden időben teljesítse? Kérdezte kissé fojtott hangon Trésorierné.

Gilberte becsületes és nyílt tekintettel nézett a báróné arcába.

- Már voltam bátor mondani, hogy még csak egy éves voltam, báróné, midőn szeretett édesanyámat elvesztettem és így ami a vallás dolgait illeti, én abban teljesen tudatlan vagyok. Derék öreg cselédünk kivételével senki sem törődött azzal, hogy lelkiismeretemre behatást gyakoroljon. Ma, a kegyed jelenlétében bizonyos szégyenérzettel öntudatra ébredek és belátom, hogy a vallási dolgokban sokat mulasztottam.

- Micsoda? tört ki elhülve a báróné, kegyednek nincs vallása, nincs hite?... Hiszen akkor teljesen sötétségben botorkál. Kegyed elzárta lelkét az égi malaszt előtt?... Husz éves és nincs vallási gyakorlata... Hogyan lehetséges ez? Ez egyszerűen büncselekmény!

- Asszonyom, rebegette a zavarba jött gyermek, mialatt könnyei a szemeibe szöktek.

- Bocsásson meg, szegény gyermekem... én tulizgatott lettem... Kegyed nem is sejti, milyen nagy, milyen elszomorító meglepetés ez részemre! Legyünk higgadtak, gyermekem... Remélem, kegyed meg van keresztelve?

- Igen, asszonyom.

- Hála Istennek, kiáltotta a báróné, mintha ezzel egy mázsás kő hullott volna le szivéről. Akkor mégis különbözik egy kutyácska, vagy macskától! Husz évig távol állani a világosságtól, az égifénytől, ez mégis borzasztó! Azt hiszem, egy kis jóakarattal ezt még pótolni lehet... Milyen iskolákat végzett, gyermekem?

- A leánygymnáziumba jártam.

- Leánygymnáziumba! ismételte a báróné, miközben ijedt szemekkel nézett a fiatal leányra. Természetesen, ezt mindjárt képzelhettem! Egy leánygymnázium! És mit tanultak ebben az intézetben?

- A tanárnők igen kedvesek voltak és a tanítás a legjobb mederben folyt, viszonzta Gilberte. A legnagyobb hálátlanság lenne, ha a megérdemelt dicséretben nem részesíteném őket.

- Egy iskola isten nélkül! Leányok vallás nélkül! Milyen asszonyok lesznek ilyen tanítási mód mellett? Milyen anyák? A szerencsétlen leányok, mikor anyák lesznek, a kicsinyeiket nem taníthatják kacsóikat imára kulcsolni és elzárják előlük a menny útját... Borzasztó! Nem beszélhetni a szüzanyáról és Isten fiáról, a mindnyájunk Megváltójáról? Ez még gondolatnak is irtóztató! Vallástalan!... De mondja csak, gyermekem, kegyednek ugyebár nincs semmi ellenvetése a vallás ellen?

- Sőt ellenkezőleg, felelte Gilberte. Mindennap imádkozom. Az édes anyám sirján kereszt emelkedik és én e kereszt alatt mindig letérdepelek és áhítatosan imádkozom. Mikor még egész kis gyermek voltam, a derék Rozália megtanított egy imára, az egyetlenre és ezt rebegem el minden alkalomkor az anyám sirjánál, ezt, ha álomra hajtom fejemet s ezt, ha valami köszönni valóm van.

- Hála Istennek! Még megmentjük ezt az eltévelyedett lelket és ezáltal a szivemnek a megmentett becsesebb lesz... Kegyednek sok pótolni valója van a vallás szent berkeiben. Nagyon szorgalmasnak kell lennie, hogy a husz évig elmulasztottat helyrepótolhassa... De ne beszéljünk többet erről a tárgyról... Félek, hogy a vallásszabadságát és akaraterejét megbénítom és ezt időelőtt nem szeretném...

E szavai után a báróné visszanyerte régi kedvességét, amiből a vallástalanság gondolata kikököntette és vékony, finom ujjaival a legnagyobb gyöngédséggel megsimogatta Gilberte rózsapiros arcát.

- Kedves pogánygyermekem, eddig kegyed a természetet imádta, de aki kegyedet teremtette, az kegyed előtt idegen és ismeretlen maradt... Ez természetesen ezentul alapos változást fog szenvedni. Most felmentem kegyedet társaságom nyüge alól... Elbocsátom, a legközelebbi viszontlátásig!

A fiatal leány meghajolt a báróné előtt, ki kezén fogva vezette Gilbertet az ajtóig. De az ajtóhoz érve egy gyönyörűművű szekrény tűnt szembe, ahol a becses niptárgyaknak egész halmaza állott. Trésorierné megállt és kivett a szekrényből egy kék bőrbe kötött, dus aranyozással ellátott könyvet, melynek közepén értékes kereszt ragyogott és kedves mosolylyal arcán átnyújtotta azt vendégének.

- Ne távozzék tőlem üres kézzel, Gilberte. Fogadja el ezt a könyvecskét. Történelmi értékét becsülni fogja, ha megmondom, hogy ez az imakönyv Erzsébet, XVI. Lajos király testvéreinek tulajdona volt... Mindig magával hordta, ha templomba ment, sőt halálos ágyán is keblére szoritotta... Lapozzon abban és olvasson abból! Némely lapján a könyvnek még talán a martyrnő könnyeinek nyomát is megtalálja... A könyv tartalma talán kegyedet is megvigasztalja és az élet küzdelmeiben bátorságot és erőt kölcsönöz.

Reszkető kezekkel vette át a becses ajándékot Gilberte és midőn köszönő szavakat akart rebegni, Trésorierné lezárta ajkát egy anyai csókkal.

KILENCEDIK FEJEZET.

Az ablak mellett, a függöny által eltakarva látta Henry, hogy Gilberte a házukba lépett. El sem képzelhető, hogy milyen szívdobogással leste a visszatértét. Első látogatása kedvesének a szülői házban nagy fontossággal birt mindkettőjük sorsára. Minden léptét követte lelki szemeivel.

Most megy fel a lépcsőn... Most mama szobájába lépett... Most találkoznak... Csak ne legyen elfogult és bátortalan a mamával szemben... Az első látogatástól mindig sok függ. Egy élet fordulója néha.

A legnagyobb izgatottságban egyik szobájából a másikba járt-kelt és százszor megállt az egyik kandallón álló nagy inga-óra előtt és figyelte az óramutató lassu mozgását. Mikor ezt megunt, az ablakhoz ment és kimeresztett szemekkel figyelt... Bizonyos elégtelenséggel konstataálta, hogy a látogatás sokáig tart. Ezt jó jelnek tartotta.

Egyszerre hangosan kezdett dobogni a szíve. Zaj volt észlelhető. Egy ajtó betevését is hallotta. Azután gyenge lépések zsongtak az előcsarnokban. A látogatás véget ért. Az ablakhoz lépett. Látta, hogy Gilberte kilépett a házból és a kapuban csatlakozott az őt váró Rozáliához. A bájos leány lehajtott fejjel ment, mintha nehéz gondolatok huzták volna le szép állásu nyakát.

Villámgyorsan felkereste édesanyját. A báróné a kandalló mellett, szinte gondolatokba elmélyedve ült.

- Nos? kérdezte vibráló hangon az ifju.

- Most távozott és... fájdalom a leány elragadó...

- Miért teszed hozzá e szót mama: «fájdalom»?

- Mert mindazok az akadályok, amik veszélyes apja révén elénkbe gördülnek, messze túlhaladják azt, amit magam tapasztaltam.

- Nem értelek, anyám! Kétségbeejtesz!...

- Nincs vallása, fiam!

- Nincs vallása? Ez az egész?... Ez nem diszcreditál. Gilberte okos és szellemes és így sok tekintetben felülmúlja azokat a tucat embereket, kik az oltár lépcsőit koptatják... válaszolta fellélekzve az ifju.

- Így gondolkozik a fiatalság a mai könnyelmű korban, borzasztó! És ilyen istentelenséget az én fiam nem restel kimondani előttem?

- Nem könnyelműség mondatolta az iménti szavakat. Te tudod, édes anyám, hogy én nem vagyok vallástalan, csupán szabad szellemű, ki a kor haladása elől nem zárkozhatott el... Legyünk elnézők embertársainkkal szemben...

- De gondold meg: egy leány, ki sohasem volt templomban, ki sohasem konfirmált, nem gyónt...

Tovább akarta kifogásait folytatni, ámde a szó ajkán akadt, mert az ajtó kinyílt és a báró lépett a szobába...

- Mi történik itt? Miért némultok el, mikor engem láttok? Ti nagyon izgatottaknak látszatok... Még mindig a fiatal ur szerelmi harcai lebegnek a levegőben? Kérek nyílt és egyenes választ!

A báróné bátran megfelelt. Ugyszólván a zuhatag elé vetette magát.

- Édes férjem, te bizonynyal megbocsátod nekem, én nagyon kíváncsi voltam azt a leányt személyesen megismerni és...

- A Courcier kisasszonyt?...

- Én kérettem ide és ő szives volt kérésemnek eleget tenni. Éppen most ment el...

- És milyennek találod?

- Elragadónak. Nincs más szó, nincs kifejezés: elragadó jelenség!

- No, nézze meg az ember!

- Csakhogy... még fogalma sincs a vallásról és keresztényi kötelességét sohasem teljesítette.

A báróné haragos kitörésre számított és így szerfelett meg volt lepetve, mikor férje nyugodt választát hallotta:

- Miért csodálkozol e felett?

- És te nem vagy felháborodva?

- Miért lennék felháborodva? Én nem is vártam egyebet! Nem is történhetett másként! Ti kiválasztjátok az első utatokba jövő utcai rabló leányát és azt akarjátok, hogy szeplőtlen szent legyen! Nagyon naivak vagytok, gyerekek!

Henry apjának erre az utolsó kijelentésére majdnem élettelenül esett egy székre és arcát kezeibe temette.

- Oh, férjem, - szólt most a báróné megijedve, - ne bánts az a leányt, mikor tudod, hogy ezzel fájdalmat okozol fiunknak!

- Talán véka alá rejtsem az igazságot? Én úgy beszélek fiammal, mint egy józan férfival szokás. Ő olyan kalandba bocsátkozott, amelynek csak fájdalmas következményei lehetnek... Szeretném őt a zsákutcából kimenteni, mielőtt még nem késő.

Henry lassan felemelkedett a székről és miután letörülte nedves szemeit, mindig bátrabb hangon válaszolt atyjának:

- Köszönöm neked, atyám, hogy férfiúnak tekintesz és így én férfiasan fogok neked megfelelni. Minden közremunkálás és minden befolyás nélkül, egész véletlenül ismerkedtem meg Courcier kisasszonnyal... És alig voltam szerencsés megismerni, azonnal tiszta, mély vonzalmat éreztem iránta... Én minden tekintetben ártatlannak találom őt azokkal a bűnökkel szemben, amit atyjának rovására irnak... És mindezek után arra kérlek benneteket, hogy ne zuzzátok szét életemet, jövőm boldogságomat. Nagy akadályok tornyosulnak egyesülésünk előtt. S ezért feltétlenül szükségem van a ti pártfogástokra, a ti feltétlen jóakaratokra. És akkor hiszem és reménylem, hogy minden utam sima és akadály nélküli lesz. Én eddig szófogadó fiatal voltam és nem emlékszem, hogy valaha nektek a legkisebb fájdalmat is okoztam volna. És ha tettem valami helytelen dolgot, önkénytelenül történt. Hogy ti engem szerettek, abban soha egy pillanatra sem kételkedtem, mert nem egyszer jelét adtátok őszinte vonzalmatoknak. Ebből következtetem, hogy ti távolról sem akarjátok szerencsétlenségemet. Legyetek tehát könyörületesek és emeljétek őt a mélységből a magasba... Érdemes arra. És így nemcsak én, de ő is mély hálával leszünk eltelve irántatok...

A fiatal ember nem folytathatta tovább beszédét, mert érzékenysége elfojtotta a szavait, még pedig annyira, hogy könyei patakként folytak arcán végig. Szülői szintén erősen meg voltak hatva. Egymás mellett ülve mindketten ijedten és meghökkenve néztek fiokra. Henry nekik büszkeségüket képezte. Most e büszkeséget hanyatlani látják. Talán megsemmisülve, elpusz-

tulva. Az anyja nem állotta ki tovább a belsejében duló fájdalmat és odament a fiához, gyöngéden megfogta kezét és karjaiba huzta.

- Ne tedd magad beteggé gyermekem, - szólt gyöngédséggel a báróné. - ... Te egész testedben reszketsz... Engedd, hogy megcsókoljalak... Hiszen mi sohasem akartunk neked fájdalmat okozni, sem én, sem atyád... Hiszen, nekünk te vagy legbecsesebb a világon... És ha te szerencsétlen leszel, mi is szerencsétlennel érezzük magunkat... A te okos atyád majd talál utat és módot arra, hogy ezt a szivedhez nőtt ügyet közmegelegedésre oldja meg... Légy tehát nyugodt. Amit a te atyád erős kezébe ragad, annak ő végére jár. És ő nagylelkű lesz mindkettőnkkel szemben, mert hiszen ő olyan nemes és jó...

Hogy a báró a feleségét az ellenséges táborba átpártolni látta, férfias tekintélyét sértve találta és okvetetlenkedni kezdett:

- Ugy, tehát ez a nóta vége, anya és fia összeesküdtek ellenem? Szép mondhatom! Te ugyan csak gyöngé teremtés vagy, asszony!... A nagy gyereket nem nézheted egy pár pillanatra sirva anélkül, hogy a fejedet elveszítsd... Hogy kezdjek én elrontott dolgok javítására? Ugy állítottok ide, mintha én valami vérszomjas tyranus volnék, amelyhez, isten látja lelkemet, legkisebb hajlandóságot sem érzek.

Egy darabig morogva, de kissé megnyugodva járkált a szobában a báró, míg végre az anya és fia előtt állva maradt, kik egymást gyöngéden átölelve tartották.

- Csakugyan olyan csinos, az a kicsike?

- Ah, papa, szebbet még képzelni sem lehet! - szólt elragadtatva az ifju.

- Rossz vér! Nincs bizalmam a familiához!... Mindnyájunkat bolonddá fognak tenni... amihez már most se sok hiányzik...

- Gilberte jó, nemes, nagylelkű...

- A házasság előtt a legtöbb leányok rendesen ilyenek, de a végén következik a fekete leves...

- Ha öt percig beszélsz vele: rajongani fogsz érte... A mama már bizonyítékot szolgálhat erre.

- A mama nem olyan hamar fellobbanó, de te telebeszélte a fejét...

- A legőszintebben mondhatom neked, édes férjem, - szólt a báróné, - a leányka olyan bájos teremtés, hogy háznak díszére fog válni...

- Ugy, tehát egy új disztárgy beszerzéséről van szó? - kérdezte gunyos hanglejtéssel Trésorier.

- És ez lesz a drága műgyűjteményednek legértékesebb darabja, - válaszolta mosolyogva a báróné.

- De elég drága árt fogok érte fizetni. Az ördögbe! A Courcier leánya az én fiam felesége! Ez nem kis port fog felverni az előkelő társaságban.

- A világ mindig talál az emberszólásra anyagot. Egy olyan előkelő állású embernek, mint te, kár egy kis pletykától megijedni.

- Az igaz, nekem nem kell félni, hogy ezért a házasságért megrágalmazzanak. Én nemcsak egyetlen fiút, de nagy vagyont is adok hozományul.

- Oh, kedves férjem, tehát már te is belenyugszol? - kérdezte örvendve a báróné.

- Veletek szemben nem maradhat az ember erős alapon, mikor vérig kinoztok!

Henry nyakába borult apjának és olyan hevesen átölelte, hogy szinte elállt a lélekzete. És mielőtt még a legyőzött egy árva szót is kimondhatott volna, a fiatal ember ezt a kérést intézte hozzá:

- Neked beszélned kell Courcier urral!
- Ugyan?... Nem lenne okosabb, ha a mama menne oda?
- Nem, férfival szemben férfi szükséges. De ha akarod, papa, én elkísérlek?
- Mit gondolsz, ilyen ügyben nem kéretik tanu. Még pedig olyan érdekelt tanu.
- Így tehát el van határozva, te holnap meglátogatod a medvét barlangjában?
- Hát olyan sürgős?
- A megfontolás itt csak rontana. A vasat addig kell ütni, míg tüzes.
- Oh, te fiu, milyen rosszul cselekszel, hogy ilyen ballépést akarsz elkövetni! Részedre olyan szép partiet kínáltak... a kis Hennecourtot, ki két millió frank hozományt és Franciaország egyik legszebb vadászterületét kapja nászkosarába.
- Nekem Gilberte egy centime hozomány és egy lábnyi vadászterület nélkül ezerszer becsebb!
- Ez a fiu totaliter elveszítette az eszét! - tört ki haragot színlelve Trèsorier.
- Nem hiába ábrázolják Eros istent szárnyakkal, - felelte könnyelműen Henry.
- És tedd hozzá: bekötött szemekkel, - mondta szárazon az apa.

Másnap ugy délutáni 6 óra tájban Courcier dolgozó szobájában ült és ujságot olvasott, midőn Rozália betepegett és jelentette, hogy az előszobában egy ur várakozik, ki a képviselő urral óhajt beszélni.

- Ismeri azt az urat?
- Nem. Soha se is láttam. Ide adta a névjegyét, - vizionozta az öreg cseléd és letette a névjegyet az íróasztalra.

*Báró Trèsorier
bankár.*

Courcier ezt a kicsiny, de elegáns kartonlapra nyomott névjegyet nem egyszer, de ötször egymásután végig futotta. Nem akart szemei látóképességének hitelt adni.

- Vezesd azt a «személyiség»-et a látogatószobába, - szóló végre a képviselő. Hirtelenében házikabátja helyett fekete császárkabátját felrántotta magára és bement az írószoba mellett fekvő lakószobába.

Egy pillanatig farkasszemét nézett egymással a két ellenség, de azután Courcier megembelelte magát és néma kézintéssel helyet mutatott váratlan vendégének.

- Milyen szerencsés véletlennek köszönhetem, báró ur, hogy házamat látogatásával megtisztelteli?

Trèsorier könnyedén meghajtotta magát és nem valami bátor hangon kezdte mondókáját:

- Courcier ur, én azért jöttem, hogy egy kötelességet teljesítsek, ami minden bővebb értekezést feleslegessé tesz. Önnek van egy leánya... egy bájos leánya. Az én fiam abban a szeren-

csében részesült, hogy az ön leányát megismerhette... Megismerte s megszerette... Én tehát most azért jelentem meg házánál, hogy a fiam számára megkérjem a leánya kezét.

Courcier ajkán keserü mosoly lebegett. Megsimogatta hosszú szakállát és azután éles pillantással szemlélgette a bárót.

- Ilyen hizelgő ajánlatra távolról sem voltam elkészülve, kezdte beszédét a képviselő. De mielőtt erre a tárgyra rátérnénk, engedjen meg egy kérdést. Azonos az ön fia valami Gervais-sel, aki hamis név alatt ebben a házban lakást bérelt és betolakodott az én szentélyembe?

A báró előbb piros lett, nyomban utána halvány. Indulatának alig tudott féket vetni, de gyorsan tekintetbe vette a körülményeket és legyőzte heves vérét s azért amennyire most tőle tellett, hidegvérűen viszonzta.

- Igen, ez az én fiam, ki bizonyosan személyesen bocsánatot fog kérni, hogy ilyen álarcos játékot üzött. Különb, ha igazságosak akarunk lenni, ebben az esetben nem volt más választása. Kénytelen volt hamis névvel megjelenni... Ezért a bűnéért, majd ön, mint leendő apósa jól megleckéztetheti a bűnöst.

Erre a félig tréfás szavakra Courcier magasra emelte a fejét és igazi képviselői állásban helyezkedve mennydörgő hangon felelt:

- Egy csaló tolakodott házamba! Egy csalóval pedig mi nem szoktunk bővebben tárgyalni. Az ön családjának örököse tolvaj módjára lopózkodott be hozzánk s így vele egyszersmindenkorra végeztünk!...

Trèsorier ezt a vulkanikus kitörést a megvetés egy nemével hallgatta végig. Nem is várt egyebet Courciertől.

- Tisztelt uram, félek, hogy ön nincs észnél!

- Nem vagyok észnél? kiáltotta a képviselő. Kicsoda ön, hogy így merészkedik velem beszélni? Ön olyan aristokrata, ki bárói név alatt börszemanőverekkel ijesztgeti az embereket... Ilyen emberrel én nem akarom magamat azonosítani!...

- Bocsánatot kérek, szólt közbe jéghidegen a báró, társalgásunk közé egy kis félreértés tolakodott. Én nem az ön, de a leánya kezét kérem a fiam részére. Az ön népszólamai már régen ismertek előttem. Kirohanásait pedig tartsa meg magának. Az ön érzelmeire egy cseppet sem vagyok kíváncsi. Én a kedves leánya érzelmeire reflektálok.

- Az én leányom az ön fiát megveti.

- A nők nem mindig nyílt kártyákkal játszanak.

- Ahogy a leányomat ismerem, ő nem hajlandó magát a milliókért valakinek vakon az ölébe dobni.

- Milliókért érdemesebb, mint néhány ezresért!

Trèsorier minden utógondolat nélkül dobta oda e szavakat, de azt Courcier földszárga arccal fogadta. Ő szurást hitt azért a harmincezer frankért, amit a fia a «Revolúció-Párt» megvételére adott.

- Legyen teljesen nyugodt, tisztelt ur, az ifju ur által az ujságra adott nyomorult összeget az utolsó centime-ig vissza fogom fizetni.

- Micsoda pénzről beszél és micsoda ujságról?

- Arról az ujságról, amit fia ura Gervais név alatt szerkesztett.

Ennél a leleplezésnél a báró majdnem kővémeredten állott. Nyitott szájjal és kimeredt szemekkel bámult a képviselőre. Azután több pillanatok múltán elfeledkezve az idegen helyről és ököltre szoritott kézzel ütögette térdeit és szinte kiáltva kitört:

- Az én fiam a politikai rablók közé elegyedett és vérkutyákkal csaholt? Ez sok!... És ön még ilyen észtebolyító gondolat után is megtagadja tőle leánya kezét?

- Az én leányom soha sem lesz ilyen széltoló neje.

- Az ön leánya annak a felesége lesz, akit akar... Bizonyosan nem lesz áldozata az ön ferde nézeteinek... Sőt hála Istennek vannak törvényeink is, amelyek esztelen apákat a jó utra terelik.

- De olyan törvényeink nincsenek, amelyek a leányszöktetést jogosnak tartják!

- Tisztelt uram, mikor én önhöz jöttem, azzal a szándékkal tértem be, hogy minden sértést elnyelek, de ez mégis túl megy minden határon...

- A trésorieri trónörökös, szólt gunyosan a képviselő, lealázkodott az én csekély családomig, de az isteni félelemben nevelt ifjunc azt teljesen számitáson kívül hagyta, hogy az én leányom templomba nem megy. Itt tehát az a fontos kérdés merül fel: Megelégszik a papi uralom alatt nyögő család azzal, hogy a leányom csak a polgári bíróság előtt esküszik? Az én leányom szabad szellemben nevelkedett és nem olyan bigott, hogy a hókuszpókuszok uralják!... Azt hiszem ez elég ok, hogy az ön fiát a leányomtól elriassza.

- A mit Gilberte a multban elmulasztott, a jövőben bizonyosan igyekezni fog helyrepótolni, viszonzta nagy megadással a báró.

Ez a kijelentés teljesen elragadtatta Courciert. Haragos szemeiből most villámok cikáztak. Minden szava tüzes szikrákat szórt.

- Ahá! Tehát ettől eltekintenek, mert ha elragadják leányomat, a papok kényuralma alá kényszerítik! Ez esetben azonban pártom engem megvet, elítél, mint közönséges büntársat! De én tudni fogom magamat e merénylet ellen megvédeni! Nos tehát tisztelt ur, hallja vég-határozatomat: Az én leányom sem az ön fiáé, sem pedig az ön istenéé nem lesz soha! Érti, soha!

Courcier kifeszített ökleivel majdnem nekiment a bárónak.

Ebben a pillanatban azonban hirtelen megnyílt az ajtó és Gilberte jelent meg a küszöbön.

Sápadtsága mellett olyan szép volt, hogy Henry apja elbűvölten nézte és még a köszönést is elmulasztotta. És nemcsak az első pillanatban, de szünetlenül, e tündéri jelenségen felejtette bámuló tekintetét.

Védőangyalként a két férfi közé lépett. Miután egyikről a másikra vetette tekintetét, csak akkor kezdett lassu, csendes hangon, de nyomatékosan beszélni:

- Bocsássanak meg, hogy betörtem. Az itt lefolyt zajos társalgás egész a szobámig hatolt és engem oly nagyon nyugtalanított, hogy hívás nélkül bejöttem. Nem akartam vitatkozásukba semmiképpen beleavatkozni, de utolsó szavaid atyám az ellenkező határozatra birtak, mert lelkem mélyéig fájdalmat okoztak. Izgalmadban érzelmeimet meghamisítottad és igazságtalanul ítélkeztél.

- Gyermekekem, szólt az ijedelemtől megragadtatva Courcier.

Ezután a szép gyermek a báró felé fordult:

- Uram, ön azért jött, hogy fiának választ vigyen. Én megadom a választ. Mondja meg Henrynek, hogy szívem egészen az övé és ha gátló okok miatt személyem nem is lehet az övé,

mert a személyem felett még atyám rendelkezik, semmi nem fog engem visszatartani attól, hogy az ő Istenét imádjam, mert lelkiismeretemmel korlátlanul magam rendelkezem.

- Gilberte, te elfordulsz tőlem, te elárulsz engem? dadogta az apa.

A leány erre nem adott választ, de több válasz volt magasra emelt büszke szőke feje, amelyhez hasonlót csak Rafael ecsetje festett az angyaloknak. Minden vonásából a szerelem és büszkeség fensége sugárzott elő. A báró ez ünnepélyes pillanatban Courciertől könnyű fejbiccentéssel köszönt el, míg a leány előtt oly mélyen meghajolt, mintha koronázott királynő magas személye előtt tisztelgett volna.

TIZEDIK FEJEZET.

Brossard, a Párisban székelő nagy vikárius, a pápai nuncius palotájának dolgozószobájában ült, amikor egy fiatal pap, anélkül, hogy bekopogott volna, lassu léptekkel a főpap íróasztalához ment és ott mély meghajlás után szinte elnyomott hangon jelentette:

- Ha nincs terhére, abbé ur, egy fiatal leány kér bebocsátást.
- Egy fiatal leány... egyedül? kérdezte a főpap anélkül, hogy írományáról, amelyen dolgozott egy pillanatig is felnézett volna.
- Nem, abbé ur, egy öreg szolganő kíséretében érkezett. Igen tisztességes kinézésük van.
- Mondja meg nekik, hogy kérésüket nyujtsák be írásban...
- A fiatal leány azt állítja, hogy az ő dolga sürgős és semmi halasztást nem tűr.
- Akkor... bocsássa be azt a fiatal leányt.

A nagy vikárius összecsomagolta papirjait és kíváncsian felállt. Szikár sovány férfi volt magas homlokkal és ragyogó szemekkel, valódi aszkétai megjelenés.

Finom kezeivel folyton egy nyakában csüngő kis aranyfeszülettel játszott és ez nagy idegességét mutatta. Az egész helyiség a papi egyszerűség nyomát viselte magán, mert néhány szent kép, egy márványlapos óra, fekete fából készült íróasztal, néhány széles bőrszék képezte az összes butorzatot. A szobában misztikus félhomály uralkodott.

Lassan megnyílt az ajtó és a küszöbön Courcier Gilberte aranyszőke feje jelent meg. A leányt kísérő fiatal pap csak az ajtóig jött, s azután nyomtalanul eltűnt.

A vikárius egy kézzel helyet mutatott a szép megjelenésű látogatónak, míg ő háttal a remekművü kandallóhoz ült.

- Mi a kívánsága, kisasszony? kérdezte csodálatos csengő és szivekig ható hangon a főpap.
- Nagy szenvedéseim közepette eszembe jutott, hogy a legjobb lelkiségélt itt e palotában nyerem. Bocsánatot kérek, hogy ezért nem írásban könyörögtem, de személyesen jöttem.
- Nem szükséges bocsánatot kérni, kisasszony, nálunk minden könyörgés meghallgatásra talál. Szabad útja van palotánkba a lelki vigaszokra szorulóknak. A fennálló rend azonban megköveteli, hogy azt előbb írásban ismerjük. Jelen alkalommal ettől is eltekintünk.

A főpap szavai olyan gyöngédek, olyan jóságosak voltak, hogy Gilberte nyomban elhatározta, hogy ennek a férfinak mindent meggyón, ami szívét nyomja.

- Meg akar gyónni, kisasszony?
- Meggyónni? Oh nem, nem uram...
- Nevezzen atyjának, gyermekem, szólj közbe szeliden a vikárius.
- Szívesen, atyám. Nem gyónni jöttem, de védőt, pártfogót keresek itt... Olyan emberek gyámolítására van szükségem, kik engem megértenek és szenvedéseim nagyságát fel tudják fogni. Az én helyzetem iszonyu, az én sorsom rémséges... Én egyedül nem vagyok képes a sötét utról levezető ösvényt megtalálni és azért hittem, hogy a legmagasabb papi palotában a helyes utra vezetnek.
- Szóljon bátran! A legjobb meggyőződéseim és lelkiismeretem szerint igyekszem kegyednek tanácsot adni. És hogy erre elég erőt nyerjek, egyesülten imádkozzunk istenhez. Mielőtt

kegyed a szívét feltárná, kulcsolja össze kezeit és mondjon velem egy miatyánkot gyermekem.

Gilberte pipacspiros lett, míg gyönyörű szemeit patakzó könnyei elhomályosították. A főpap mély szánakozással nézett a leányra, mikor ezt kérdezte:

- Kegyed talán nem keresztény?

- Egy szegény eltévelyedett lelket lát maga előtt, atyám. Sötétség veszi körül szellememet és kétség tanyázik szívemben. A vallásból én semmit sem tudok, mert semmire sem tanítottak. Ebből áradt minden szerencsétlenségem.

- Nem értem hogyan lehetséges ez, hogy kegyed vallástalanul nőtt fel?

- Sajnos így neveltek. Apám szabad szellemű, sőt a templomot és isten szolgáit egyenesen gyűlöli... Ezzel dicsekszik is... Ezt el kellett mondanom, mondta majdnem magánkiül Gilberte, dacára annak, hogy érzem, hogy e vallomásom után utálattal fordul el tőlem, atyám.

- Téved, gyermekem. Az igazság kimondása soha sem vétek. Nálam vallomása után még inkább atyai szívre talál... Térjen magához... Ha kegyednek a gondolatait nehéz összesorakoztatni, én majd segélyére leszek. Kérdéseket fogok tenni.

- Oh, igen, igen ez helyes, atyám. Kérdezzen és én mindenre nyíltan, őszintén megfelelek.

- Önnek atyja ellen van kifogása? Ön miatta szerencsétlen?...

A leányka lehajtotta fejét és nem válaszolt, de könnyei újból megeredtek.

- A tiz parancsolat egyik legsarkalatosabb része: «Tiszteld anyádat és apádat.» Kegyed tehát köteles atyjának szavára hallgatni még ha az kegyednek életboldogságába is kerül. Az ő akaratát figyelembe kell vennie. Ha atyja nem akar kivánságába beleegyezni, úgy kegyednek, mint szerető gyermeknek térdet-fejet kell hajtani előtte.

Halotthalványság borította e leány arcát a főpap beszéde alatt s mikor elvégezte, ezt a választ adta:

- Az én lelkiismeretem is ezt mondotta és ön az én viaskodó gondolatomat tetőzi be. Ha atyám nem egyezik bele a tervezett házasságomba, úgy én kintelt szívvel belenyugszom. De ki fog erőt adni hogy e nagy áldozatnak a horderejét viselni tudjam?

- Az Isten! viszonzta ragyogó arccal és fennkölt hangon a főpap. Megváltónk, akit kegyed nem ismer. A Megváltó kölcsönzi nekünk gyarló embereknek az erőt és bátorságot minden testi és lelki kin elviselésére. Imádkozzon hozzá, szeresse őt, szolgálja őt és a Megváltó megváltást ad és békét fog sugallani. Ezek után kegyednek komolyan azt ajánlom, hogy hallgasson atyja tanácsára, de még ennél százszorta komolyabban szívére fektetem: forduljon tiszta érzéssel a Megváltóhoz. Ha földi atyja könnyeket fog csalni szemeibe, az égi atya le fogja azokat törölni. Ha az első fájdalmakat fog kegyednek okozni, a másik meg fogja e fájdalmak néma eltűréseért jutalmazni.

Kinos csend állott be. Gilberte keserves sirások közt ült e szomorú szobában, melynek egyetlen ablakán a kék égnek csak egy kis darabja látszott. Ugy érezte mintha tátongó mélység előtt lebegne, mely élete boldogságát könnyörtelenül elnyeli.

Szánakozással nézte a szerencsétlen fiatal leányt a főpap. Amit mondott papi kötelessége diktálta neki. Emberi érzése, szánakozó szíve nem ilyen tanácsot adott volna.

Szünet után felállt Gilberte és könnyein keresztül mosolygó arccal nézett a kemény, de becsületes lelkipásztor szemébe.

- Atyám, szivemből köszönöm jószágos szavait. Nem tudom mit rejteget számomra a jövő méhében, de azt előre sejtem, hogy jöhetnek olyan percek, amelyekben gyöngye leszek a reám zuduló kinok elviselésére, engedje meg, hogy akkor ismét önhöz jöjjenek.
- Kegyed minden alkalomkor készen talál, hogy önnel érezzek és vigasztaljam, gyermekem.

*

Atyja és leánya szótalanul ültek az estebédnél. A be- és kijövő öreg cseléd csoszogó lépése volt az egyedül hallható zaj. Az elmúlt napon Courcier nagy felhevülésében nem ebédelt otthonában, sőt a vacsoráját is egy másodrendű vendéglőben fogyasztotta el. Trésorier látogatása óta tehát ez volt az első együttléte az apának a lányával. A képviselő nem akart beszélni, de vágyva várta, hogy a leánya kezdjen valami beszéd tárgyba.

Az ételek immel-ámmal való elfogyasztása után Courcier egy karosszékbe ült és egy esti ujságot kezdett lapozni, míg Gilberte nesztelenül himzését szedte elő és atyjával szemben foglalt helyet.

- Reményem, nem lesz kellemetlen reád nézve, papa, ha a tegnapi eseményekre visszatérek? Szeretném azokat veled nyugodtan megbeszélni, kezdte a társalgást halk, de elég csengő hangon a szerelem egyik főharcosa.

- Csakugyan, ez feltétlenül szükséges. Mind a kettőnknek tudni kell, hogy állunk egymással és mire határozzuk magunkat. Te azzal fenyegetőztél...

- Fenyegetőztetem volna? Azt helytelenül cselekedtem, papa. Kérlek bocsáss meg hevesességemért, esengett a leány.

- Ez észszerűen hangzik és javulást jelent, jegyzé meg eléggülten Courcier.

Ezzel a beismeréssel belátod azt, milyen merénylet volt attól az embertől, hogy házibékénket megzavarta.

- Nem, atyám ezt nem ismerem be. A mi házibékénk a báró ur látogatása nélkül is meg lett zavarva.

Courcier, ki már győzedelmes hadvezérnek tartotta magát, leányának ez utóbbi szavai miatt ismét izgalomba jött.

- Mit mondasz? hogy az ő erőszakos berohanása és a fiának vőmként való feltolása nem a leg-gazabb békerontás volt?

- Ismétlem atyám, hogy a báró ur nem azért jött hozzánk, hogy nekünk gonosz perceket szerezzen, sőt ellenkezőleg: ők minden jót akartak. Valóban nem látom be, hogy te miért lettél olyan halálos ellenségük?

- Nincs kedvem jövendő vőmtől magamat szolgálként lenézetni! Ám jól tudom, hogyan gondolkodik ez a népség! Velük egy örökéletre összeköttetésbe lépni, lehetetlen! Courcier, a nép üdvéért dolgozó képviselő nem hajthatja meg fejét. Ki van zárva! Mit mondanának az emberek és különösen hogy vélekedne rólam a pártom?... kiüldöznének a világból?...

Atyjának e ferde kifakadásait hallva, a leány keserűen válaszolt:

- Végre az igaz szót hallom ajkadról! A pártod érdekéért akarod gyermeked boldogságát feláldozni? Te az emberek gonosz nyelvétől félsz, de szivedtől nem kérsz tanácsot. És ez a baj. Ez a szerencsétlenség. Reám is, reád is. A pártod és a nép még eddig mindig cserben hagyott, mikor reájuk szükséged volt. Én hűen kitarítottam melletted.

- Ez igaz, hagyta helybe leányának utolsó szavait a képviselő. Én nagyobb önfeláldozással szolgálom pártomat, mint együttvéve az összes párttagok. De ez az én erényem, ez az én

jellemem. Örvendek, hogy ilyen vagyok és nem is akarom magamat változásnak alávetni. Tudom, hogy neked esetleg az én vetőszavammal fájdalmat és szenvedést okozok, de ezt szinte javadra cselekszem. Nem is képzeled milyen keserves kiábrándulást okozna neked ez a házasság. Soha sem volnál kedvelt személy, az ő társaságukban. Mindig csak megtürt személy számba jönnél. Ezeknek az embereknek soha sem forog más az eszükbe, mint a mulatozás és a szent mise. Élvhajhászok és fanatikusak! Egy-két évig talán becéznének, de azután sarokba tolnának, mint a mesebeli Hamupipókéét. Te az atyádat képes lennél elhagyni semmiért, szappanbuborékért! Kérlek, édes gyermekem ne légy önfejű és ne nagyravágyó; gondolj ezekre a dolgokra nyitott ésszel és mindenekelőtt, légy bizalommal atyád iránt. Legkésőbb két év alatt a mi pártunk uralomra kerül és akkor én leszek a kizárólagos vezér, akkor férjhez mehetsz egy pártunkbeli derék ifjuhoz, ki uralni fogja a Trésorier-féle népséget. Csak rövid ideig legyen még kitartásod édes leányom és akkor meglátod, milyen fényes jövőt biztosítok neked!

A fiatal leány, mindezen vigasztalás gyanánt elhangzott szavak után szomoruan csóválta fejét.

- Nem értjük egymást apám. Két uton járunk. Én a szerelem, te a nagyzás utján. Én szerelemre, te dicsőségre vágyol. Nem háborítlak, soha sem álltam utadba, azért kérlek most az egyszer, te se akarj az én boldogságom utjába állani. Az én szívem Trésorier Henryé és azért összetett kezekkel kérlek adj hozzá feleségül.

- Te esztelen vagy, te nem tudod, hogy mit beszélsz és nekem, mint apádnak erkölcsi kötelességem téged önmagadtól is megvédelmezni.

- Ha jó anyám élne bizonyosan velem együtt könnyörögne hozzád, hogy ne állj életem boldogságának utjába...

- A te szegény anyád közönséges gondolkozású nő volt.

- De hitt az Istenben!

- Éppen az mutatta szellemi gyöngeségét!

- Oh, bár valami nagy betegség jönne reám és elválná életem fonalát, legalább rövid idő alatt vége szakadna nagy szenvedéseimnek.

Gilberte ez utolsó szavai egy pillanatra visszahozták Courciert az öntudatra. Megérezte leánya nagy fájdalmát és ez úgy megindította, hogy Gilbertéhez rohant és karjaiba szorította.

- Szegény gyermekem, te kétségbeejtesz engem! Hidd el nekem, hogy éppen olyan szerencsétlennek érzem magamat, mint te. Veled érzek. De kénytelen vagyok kegyetlennek látszani, mert ez válik leginkább a javadra. Trésorier nekem halálos ellenfelem... Politikai ellenfelem... Vallási ellenfelem... Gondolj tehát kissé reám is... Légy türelemmel... Várj... Eljön nemsokára az idő, mikor nekem fogsz igazat adni... Meglátod ez a fiatal ember hamarosan kiver az eszéből, elfelejt, mintha sohasem lettél volna... Ki marad akkor neked, ha nem az apád?

- Az Isten!

- Az Isten? Kiáltotta ujjal felhevülten Courcier. Most az Isten jön a sorra? Hol van hát az Isten? Fent a felhők kárpitja mögött? Egy arany trónuson? Egy tiszteletreméltó, hosszúszakállu, haragos uralkodó, kit az angyalok serege vesz körül, kik a csillagban tartózkodnak.

- Az Isten, apám, könnyöröletes és végtelen nagy a jótékonyság gyakorlásában. Az Isten még a bűnösöket sem sujtja. Szívüket megjavítja. Megtért bűnösökkel véteti magát körül. Ezek lesznek neki a legjobb fiai.

- Te valami pap karmai közé kerültél? Szólj! Beszélteél egy pappal?

Gilberte soha sem volt képes hazugságra s így most felbőszült apjának is megvallotta az igazat.

- Igen, beszéltem, édes apám!

- És micsoda gaz tanácsokat adott neked ez a reverendás?

- Egyetlen egy tanácsot, hogy úgy a jelenben, mint a jövőben a te akaratodat tiszteljem.

- És te szépen követted ezt a tanácsot, mondhatom!

- Igen, követem hüen, lelkiismeretesen. Mindaddig, míg kiskorú vagyok te rendelkezél személyem felett, de a Megváltó imádatába te nem szólhatsz belé!

- Más szavakkal azt tanácsolta az a nyomorult csuhás, hogy az életemet tedd pokollá mindaddig, míg nem adom be a derekamat.

Gilberte fájdalmas szemrehányással tekintett atyjára.

- Ha egy hét lefolyása alatt nem változtatod meg kemény határozatodat, édes apám akkor arra foglak kérni, hogy engedj kolostorba vonulni.

Courcier holtra sápadt.

- Menj miattam akár rögtön, kiáltotta rekedtté vált hangon a képviselő. Ugy látom, hogy mi többé nem maradhatunk egy fedél alatt.

Tágranyitott, ijedt szemekkel és kezeit pihegő mellére szorítva, szinte szepegő hangon szólt a leány:

- Oh, papa, hát lehetséges ez? Te már nem szeretsz engem? Te fájdalom nélkül elhagynál menni, míg nekem a puszta gondolatra is megszakad a szívem! Légy könyörületes! Ne tégy szerencsétlenné! Hát mit tettem neked olyan szörnyüséget, papa? Azért, mert másképpen, talán helyesebben gondolkozom, mint te papa, egy csapásra ki akarsz üzni szivedből? Abból a szívből, amelyből azt hittem, hogy kiirthatatlanul benne vagyok?...

A fájdalomtól kimerülten térdre roskadt. Egészen atyja lábaihoz esett.

Courcier mozdulatot tett, hogy a vonagló gyermeket eltaszítja lábai elől, de meggondolta magát és csak szavaival sujtotta.

- Te hálátlan gyermek vagy... Nem akarlak látni!... Menj a szemem elől!...

A könyörületnek legkisebb szikrája nélkül, anélkül, hogy egyetlen tekintetre is méltatta volna a szerencsétlen földön fetregő gyermeket, kiment dolgozószobájába és hevesen elzárta maga után az ajtót.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

A fiatal báró, atyja útjának kellemetlen kimenetele után, az örülésig kétségbeesett. Három napig egymásután elzarándokolt a Spontini-utcába abban a reményben, hogy valami utonmódon legalább látni fogja Gilbertet. A lakásukba nem mert bemenni, csak a saját lakása ablakából várta, leste. De hiába. Gilberte nem jelent meg a kert gyalogösvényén. Még Rozáliát sem láthatta, hogy legalább ő általa tudjon meg valamit szerelmese sorsáról. Végre arra határozta magát, hogy irni fog Gilbertenek. A levél egy uj borítékba zárva egyetlen szó megjegyzés nélkül visszaérkezett címére. Bizonyosan apja kezeibe jutott a levél, anélkül, hogy Gilberte láthatta volna. Nagy kétségbeesésében szülői palotájában egy sofára fekve senkiről, semmiről sem akart tudomást venni. Nehány nap alatt úgy nézett ki, mint az az ember, ki nehéz betegségben sinylik. Szülői kétségbeestek, mert hiába volt minden vigasztalásuk. Végre egy napon sikerült anyjának Henryt tespedéséből felrázni.

- Azt hiszem fiam, hogy itt már csak az segít, ha én megyek a medve barlangjába.

Henry örömmel felugrott és könyek között anyja nyakába borult.

- Milyen jó vagy te, édes anyám, milyen jó vagy! ismételte százszor egymás után. Nem is találok szavakat, hogy megköszönjem jószágodat... Te megszegyenyitesz jószágoddal!... De azért ez nem jó terv... Ez az embertelen fickó téged kiméletlenül fogadna... És ennek semmi esetre sem akarlak kitenni.

- Akkor van egy másik mód.

- És mi az?

- Elküldöm Derson kisasszonyt. Ő élénkeszű párisi leány. Ő bizonytal fog módot és alkalmat találni, arra, hogy Gilbertével négyszemközt beszéljen. Irjál egy pár sort. Ő majd elviszi. Biztosítlak, hogy nem jön vissza válasz nélkül.

Derson kisasszony csakugyan elvállalta a nehéz küldetést és öt órákor a báróné nagy örömmel berontott fiához. Már az ajtóban kiáltotta:

- Henry fiam! Itt a válasz! Az ifju egy ugrással anyja mellett termett, miután sokszor megcsókolta finom kezeit, maga mellé vonta a sófára.

- Gilberted nem beteg...

- Hála Istennek!

- De mély bánatba van merülve.

- Ki látta?

- Derson kisasszony. Alig egy félóra előtt.

- A derék leány!

- Légy gond nélkül, megjutalmaztam. De ő maga is boldog volt, hogy küldetése olyan jó eredménnyel járt.

- Az a rémséges apja bizonyosan sivár börtönné változtatja szegény Gilberte otthonát?

- Napok óta nem is beszélnek egymással. A kedves gyermek a kolostorba akar menekülni...

- És akkor még kevésbé beszélhetek veled, mondta vibráló hangon a fiu.

- De még nem vonult zárdába, édes fiam, és mielőtt azt tenné: látni és beszélni fogsz velem. Holnap délelőtt 8 órakor a Boulognei vadászház előtt várni fog rád. Azt reméli, hogy 20 percre az öreg Rozáliával eljöhet otthonról. És ezt a kis időt neked szenteli.

- Oh, ez a nagy öröm mama, látni, beszélni vele! Ez felér a menybeli üdvösséggel!

- De én elvesztem a menybeli üdvösségemet. Egy anya, ki fiatal leányokat szerez fiának légyottakra. Ugy szégyellem magamat!

- Ezért a bűnért meg Courciernek a Gyehenna-tüzeiben kell sinylenie.

Ezen a napon a szomorúságot vidámság váltotta fel a bárói palotában. Henry új remény vizein hajózott, míg a mama boldog volt, hogy fiát vidámnak láthatta. Egyetlen fia egy boldog órájáért képes lett volna minden kincsét feláldozni. Az anyai szív az legtöbb esetben százszor forróbban érez, mint az apai!

Pont 3 órakor a fiatal báró már ott járkált a vár bástyái mögött és nagy nyugtalankodások között várta Gilberte érkezését. Végre háromnegyed 3 órakor a Hugó Victor sugárukon feltűnt a leány karcsu alakja, ki az öreg Rozália kíséretében jelent meg.

Henry kitért karokkal röpi feléje, de a leány egy komoly s mégis kedves tekintettel visszatartotta a fiatal embert a nyilvános helyen való ölelkezéstől. Ahelyett szívélyesen kezét nyújtotta Henrynek. Szinte vaserővel szorongatta meg a kezébe jutott parányi kacsókat. Így kézbe sétáltak a Ranelagh-negyed polgári házai között, hol csendes és elhagyott volt a vidék. Rozália egy magányos padra telepedett, hol nem érte a napnak forrósága és türelmesen kötögetve várta míg a szerelmesek kibeszélik magukat.

A szerelmes emberpár most először sétált együtt zavartalanul a tiszta kék égbolt alatt. Mindketten olyan kellemesen érezték magukat, mint a madár, mikor első óráját élvezheti visszanyert szabadságának.

- Oh, én édes Gilbertem, kezdte a fiatal ember, mialatt a karjába fűzött leány karját majdnem összeszorította, mi tehát szenvedésre vagyunk teremtve? A szerelem modern harcosai vagyunk!

- Tudom jól, hogy neked sok szenvedést okozok, de ha te éreznéd az én fájdalmaimat, kedves barátom, egy árva szóval se panaszkodnál. Neked szülőid vannak, kik veled éreznek és vigasztalnak, de nekem széles e világon nincs senkim, senkim... Sőt atyám is elfordult tőlem. Szünetemnek is ő az egyedüli okozója.

- Nem ő, én vagyok, ki a szenvedéseidnek kuforrását megindítottam, szólt erősen leerve Henry. Mielőtt engem ismertél, vidám és nyugodt kedélyű voltál. Mióta én utadba léptem, minden megváltozott. Ez szerfelett elkeserít.

- Ne nyugtalankodj, édesem. Én a jelen helyzetben boldog vagyok, mert téged megismertelek. Léteztek már mások is, előttünk sok százan, kik súlyosabb harcokat vívtak a szerelemért.

- Tehát csakugyan szeretsz engem, Gilberte?

- Biztosítlak, hogy nem kevésbé, mint te engem.

A két ifjú egymásra nézett és a szemük úgy csillogott, mint kora reggel a harmat a virágon.

- És minket még is elakarnak örökre szakítani egymástól? Ez tyranizmus!

- A gyermeki kötelesség összeláncolja minden testrészemet. Nem vagyok képes a láncoktól szabadulni.

- Te tehát csakugyan elakarsz engem hagyni, Gilberte?

- Az apám így akarja és nekem az ő akaratát, ha a szívem ketté hasad is, tisztelnem kell!
- És te azt mondod, hogy szeretsz? Ha szeretnél hadilábra lépni atyáddal. Nem teljesítenéd vakon akaratát!
- Azt akarod, hogy elhagyjam atyám házát?

A fiatal ember kapott a kérdésemre és szinte örömmel szólt:

- Bízj magad teljesen reám. Érts meg jól Gilberte. Légy meggyőződve, hogy irántad való tisztelem határtalan és számíthatsz az én hódolatomra. Még soha testvér úgy el nem volt kényeztetve és előzékenyen ellátva, mint te nálam volnál. Ha te engem látni nem akarsz, vagy ha engem édes kerülni óhajtasz, ez csak egyedül rajtad áll. Te az öreg Rozáliával maradsz. Nyugodtan együtt élhetnél. Én csak akkor lépném át küszöböt, mikor te erre külön engedélyt adnál... Nincs bizalmad hozzám? Inkább édes anyám oltalma alá helyezzelek? Oh, én ismerem őt. Tudom, hogy mindent a világon megtesz a kedvemért. Ha úgy kívánod édes anyám utra megy veled. A szép Olaszországba talán?... Én nem kísérlek el benneteket, sőt ígérem, hogy utánatok sem megyek. És mindezt csak azért akarom, hogy kivegyeek atyád erőszakos keze alól... Ez az egyedüli menekvés számunkra... Lásd be ezt, édes Gilbertem!

- Értelek Henry és nem értelek félre, viszonozta nyugodt hangon a fiatal leány, pedig keble úgy pihegett, hogy szinte emelkedett a könnyű szövetblouz alatt. Korántsem azért nem fogadom el ajánlatodat, mert a hozzád való bizalmam hiányzik... Én meg tudom óvni minden veszélytől magamat... Anyádat felesleges, a mi ferde helyzetünkbe belesodorni. Ha a te tanácsodra hallgatnék, kedves Henry, könnyen a bíróság elé kerülne a mi szerelmünk és akkor az ujságok százfelé szaggatnának bennünket. Én mindenesetre elhagyom atyám házát - mert hiszen onnan megszólván kiűzött - de ezt nem azért teszem, hogy valaki oltalmát keressem, hanem ahelyett egy zárda csendes falai közé vonulok... Ott minden meggyanusítás ellen óva leszek... Ott nem érhet gáncs, mert a külső és belső világ egyaránt nem lát bennem mást, mint egy szegény gyermeket, ki lelkiismerete szavát követve, békét és nyugalmat óhajt. És ha egyszer elérkeznék ez a nap, amikor atyám kökemény szive meglágyul akkor nyugodt lelkiismerettel kezet nyújthatnék neked, semmi homály, semmi árnyék nem borulna frigyünkre. Én az életben mindent tisztán, becsületesen akarok elnyerni, édes Henry. Távolról sem akarom, hogy a legkisebb szemrehányással is illethessük egymás. Azt akarom, hogy elválva vagy egybekerülve, szívünk mélyével, lelkünk tisztaságával becsüljük egymást.

A fiatal ember úgy nézett a leányra, mint a jámbor hívő a Madonnára. Egészen elnyelte a tisztaságot és szeplőtleniséget hirdető gyermeket.

- Oh, Gilberte, minden szó amit beszélsz külön-külön elrabolja reményemet. Halálítélete ez szerelmünknek. És mégis minden szó amit mondottál szép, büszke, nemes jellemed visszatükrözése. És ezek ellen az én elszorult szívemnek sincs ellenvetése. Elveszítselek Gilberte, akkor veszítselek el, amikor látom, hogy mennyire enyim vagy... Oh, ez reám nézve szörnyű! Én nem vagyok olyan bátorszívű, mint te vagy!... Én gyöngé lelkű vagyok, ki nem tehetek egyebet, mint elveszett boldogságomat siratom... A fiatal ember hangja egyszerre elakadt. Csillogó nehéz könnycseppek öntötték el arcát. A csendes magányban olyan borzalmasan hangzottak a férfi által elsirt könnyek.

A leány arcára és ajkára szederjes szín ült, de egy vigasztaló szót sem mert mondani, mert az ő szive is olyan nehéz volt, mintha egy összeomlott bástya telepedett volna arra nagy hirtelenségben és érezte jól, hogy az első hang, mely ajkán kitör nem hang, de zokogó csuklás lesz. Egy széles fához támaszkodott, melynek kérgéhez oda feszítette zakatoló fejét. Végre mégis erőt vett magán, oda ment a fiúhoz és olyan gyöngéden, mint szerető anya gyermekének, bársonyos kezével megsimogatta arcát.

- Henry, kérlek légy erős... Ne sirj... Ez megtöri a szívemet. Hát én öntsek beléd bátorságot? Én, a gyöngye leány, kinek nagy erőre és még nagyobb bátorságra van szükségem, hogy a reám zúduló csapásokat elviseljem?

- Neked igazad van szerelmem, mondta gyorsan letörülve könyeit és erőszakosan magához térve férfiatlan állapotából a fiatal ember; bocsáss meg. Valósággal megszegyenülve állok előtted. Olyan gyáván viselkedem, mint egy nyulszívű gyerek. Oh, Gilberte, vajjon lesz-e valaha olyan idő, hogy e nagy fájdalomunkra gyógyírt nyerjünk?

- Hiszem, hogy még megérjük azt az időt, mikor e ma kiontott könyekre boldogságtól megfeszült szívvel fogunk visszaemlékezni.

- Tehát nem adtál fel minden reményt?

- Nem, Henry, oh, korántsem! Az Isten, kihez annyi évek múltán most fordultam első ízben, a hozzá fohászzkodó novicius részére talán különös kegyelmet oszt.

Egy darabig szóvalantul mentek egymás mellett, míg végre félénk hangon ezt a kérdést intézte a leányhoz az ifju:

- Mikor akarsz a kolostorba vonulni?

- Valóban még nem tudom. Páris közelében szeretnék valami kolostort kiválasztani, ahol apám és a te közeledbe lehessek. Egyszer-egyszer, ha az imádságokba kifáradtam, a csendbe beleuntam: oázis lesz reám nézve, ha kedves arcodat láthatom.

E beszéd alatt ahhoz a padhoz értek, hol Rozália szorgalmasan kötögetett és türelmesen várt Gilbertere.

- Édes kicsikém, szólt a derék öreg cseléd, mi már régen eltávoztunk otthonról, ideje volna a hazamenetelre is gondolni.

Henry, hogy a válásról hallott említést tenni, ismét erősen elsápadt. A becézett fiu semmi-estre sem volt erős anyagból gyurva. A bárók igen elkényeztetett nevelésben részesítették egyetlen fiukat.

- Még öt percig maradunk, vizonozta Gilberte, ki észre vette Henry ijedelmét. És gyorsan karjába füzte karját és szorosán egymáshoz simulva bementek a sűrű fák közé.

Eleinte egy árva szót se beszéltek, csak egymásba kapcsolt szempárjuk ragyogott, mint sötétben a világító bogár háta. Ámde néhány lépés után felmelegedtek. Sietniök kellett, hogy felhasználhassák azt a kevés időt, amit a véletlen és a Rozália jósága juttatott nekik.

A nap már lehunyó félben állott. Most hintette tüzes csókját, bucsusugarait a földre. A madarak már fészkeikbe bujtak s így ritkábban csattogtatták dalaikat, ámde még egy-egy elkésett kedves füttyszó néha-néha megtörte az erdő elandalító csendjét. Olyan andalgásra alkalmas idő volt.

A százféle virágok és fák illatát feléjük hozta a szél és a két szerelmes teletüdővel szívta az üde balsamát az áldott anya-természetnek.

- Szabad meglátogatnom téged, édes Gilbertem, ha csakugyan zárdába vonulsz?

- Nem, nem! - tiltakozott a leány.

A fiatal embert fájdalmasan érintette ez a heves kétszer is egymásután elhangzó «nem» szócska. Miért nem akarja Gilberte, hogy meglátogassa? És miért tiltakozik olyan hevesen a látogatás ellen?

- És miért nem akarsz, drágám, hogy egyszer-egyszer én is látogatást tegyek a zárdába? - kérdezte szinte fátyolozott hangon az ifju.
- Ne haragudj Henry, hogy az imént olyan ridegen tiltakoztam látogatásod ellen, de ennek két oka van, - jegyzé meg zavartan Gilberte.
- És melyek azok az okok? Ezt remélem nem titkolod előttem?
- Távol legyen tőlem. Én semmit sem titkolok és különösen előtted, ki nekem a legdrágább vagy a világon.
- Nos tehát? - kíváncsiaskodott szinte erőszakoskodva a fiatal ember.
- Az egyik ok az, hogy nem akarom felszakgatni a sebeket, a melyeknek gyógyulása miatt vonulok a szent falak közé. Ha már egyszer eltávolítanak tőled az összetorlódott viszonyok... lassanként bele akarok nyugodni. Munkával és áhitattal akarom tölteni azt az időt, a míg szomorú sorsunkba valami változást nem hoz a véletlen. Mi már csak a véletlenbe bizakodhatunk. Azután az a körülmény, hogy az elmulasztott vallási hiányokat kell pótolnom, egy darabig a csendes nyugalomra készített. Életemnek apályát fogom ezentúl élvezni.
- Te úgy beszélsz Gilberte, mintha örökre vonulnál a zárdába. Csak nem az a szándékom? - szólt Henry és erősen elsápadt. - Hiszen ez borzasztóság még gondolatnak is!
- Erre nézve megnyugtathatlak. Az én szándékom csupán ideiglenesen elvonulni a világtól. Ne ess mindjárt kétségbe, édes Henrym. Őszintén megvallom neked, távolról sem szeretnék örökre apáca lenni. Tudod jól, hogy milyen elmaradt vagyok vallási dolgokban. Ezt szeretném pótolni. Sokat kell imádkoznom, egész szívvvel, teljes lélekkel, telve áhitattal, hogy kikönyörögjem a Megváltótól - a mi boldogságunkat.
- Hát azért fogsz imádkozni? - kérdezte hosszasan fellelékezve az ifju.
- Mindig csak azért, ahogy és amikor tehetem, - viszonzta természetes bájos hangján Gilberte.
- Én hiszem, drága szerelmem, hogy a te imád minden betűje a Megváltó trónja elé repül és meghallgatást nyer.
- Tisztító tűz lesz reám nézve az az idő, melyet a zárda falai között töltök.
- Neked nincs mitől megtisztulnod. Szent és tiszta lény vagy!
- Azt csak a te szerelmes szemeid látják, kedves Henrym. Nekem nagy bűnöm az, hogy eddig szinte pogány életet éltem. Még édes anyád is melegebben fog szeretni, ha a vallás berkeiben nem leszek olyan, mint a nyájától eltévedt bárány.
- Ez igaz, - hagyta helyben jámboran Henry.
- No látod! - mosolygott bájosan a leány.
- Nos, még nem mondtad meg, mi az a második ok, amiért nem akarsz megtérni látogatásomat a zárdában?
- A második ok az, hogy még az árnyékát sem akarom annak, miszerint bennünket a világ megrágalmazzon. Egy fiatal ember látogatása az apácák között csak szóbeszédre adna okot. Sőt még arra is kérlek, hogy leveleiddel se keress fel. Szemérmemet kellene félretenni, ha a zárdából, apám háta mögött leveleznék veled.
- Oh, tehát azt is megtiltod, hogy egyszer-egyszer levelet írjak neked?
- Jobb lesz mind a kettőnkre nézve, ha a magábavonulás és áhitat napjaiban minél kevesebbszer hallunk egymástól. Ám arról szent esküvel biztosítlak, hogy úgy ébren, mint

imáimban és álmaimban, a te neved lesz bekapcsolva, és a te édes lényed mindig lelki-szemeim előtt fog állani. Reméljük egy jobb jövőben, édes Henry. A boldog remény biztató sugára ragyogjon felettünk, akkor soha sem fog sem engem, sem téged elfogni a csüggedés.

Az ifju ragyogó szemekkel nézett a leányra. Szinte földre szállt angyalnak képzelte.

- Milyen nemes és okos leány vagy, - szólt az elragadtatás hangján Henry.

- Maradj te is olyan nemes, mint most vagy, drága Henrym és akkor teljesen nyugodtan várom a megváltás, a boldogságunk óráját... De most válnunk kell, Henry, - szólt végre halkán, bátortalanul Gilberte.

- Fáj a válás, de nem tartóztatlak tovább!

Az ifju, most először ismeretségük óta, szerelmes forrósággal keblére vonta a leányt. És a leány nem ellenkezett. Az ifju majdnem elnyelte izzó tekintetével a leány bájos arcát, mintha örökre szívébe akarta volna vésni. Azután szőke selyemhajára hosszú csókot nyomott.

- Örökre tiéd vagyok, Gilberte!

- Mint én örökre a tiéd, Henry!

Most lassu léptekkel visszatértek a Rozália padjához és mosolygó arccal mondtak egymásnak isten hozzádot.

Két nap mulva Henry a következő kis levélkét kapta szép kerek betűkkel, de kissé reszketős kézzel írva:

«Kedves Henry ur! Tudatom önnel, hogy Gilberte kisasszony Neuillybe, az «Isteni félelem» nevü zárdába vonult. Az ur nem szólt ez elhatározás ellen, de látszott rajta, hogy nincs inyére. Tiszteletét küldi önnek az ön hűséges Rozáliája.»

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Az öreg derék Rozália nagyon helyesen jegyezte meg kis levélkéjében, hogy Courcier urnak leánya elhatározása «nincs inyére». Az utolsó percig nem hitte, hogy Gilberte olyan határozottan megmarad terve mellett és zárdába vonul.

- Üres fenyegetődzések! mondta nem egyszer. Ha látja, hogy nem engedek, beadja a derekát és kivánságom szerint lemond úgy arról a képmutató fickóról, mint a zárdába vonulásról. Egy báránnyel csupán, melyet egy gyenge felszél széjjel kerget.

De mikor egy napon Gilberte illedelmesen és alázatosan benyitott atyja írószobájába és megmondta neki, hogy Neuillybe, az «Isteni félelem» nevet viselő zárdába vonul, Courcier ur megsemmisülten fogadta azt az előre nem várt csapást.

Ámde magához térve gunyos megjegyzéseket tett az apácákra, kik szégyenteljes pénzvágyukat sohasem tudják fékezni és most is azt hiszik, hogy Gilberte valami aranyhalacska. Pedig tévednek. Az anyai öröksége néhány ezer frankját már réges-régen felemésztette a háztartás és Gilberte gymnasiumi tanulmánya. A leány sietett az apácák pártjára állani. Különösen a pénzvágyukat illetőleg. A testvérek távolról sem kérdezték, hogy van-e pénze, sőt minden anyagi kérdés mellőzésével őt felebaráti szeretetből fogadják körükbe.

- Akkor bizton Trésorier báróné járt közbe, hogy ilyen «önzetlen» fogadtatásban részesültél. A báróné ő nagyméltósága sok pénzt ugrathatott, hogy a gyermekét apjától elidegenítse.

- Trésorier asszonynak még fogalma sincs arról, hogy hová menekülök s így nem is tudta befolyását érvényesíteni.

- És mivel fogod az időt agyonütni a koldulótestvéreknél? szólt csipősen Courcier. Imák mormolásával, térdencsuszkálással vagy olvasók morzsolásával töltöd napjaidat?

- Korántsem, mert dolgozni fogok. Varrok és főzök a szegények részére.

- Tehát cselédsorba kerülsz ezeknél a rongynépeknél? A hamismájú koldusoknál konyhaszolgáló leszel? Az én leányom! kiáltotta felindultan a szociálista.

- Ez a testvériség, ahogy én értem, papa. Munkamegosztás.

A képviselő ur szerette volna engedélyét egyszerűen visszavonni és leányát egyáltalában nem engedni házából és ha kell erőszakos módon is visszatartani.

- Te ebben a környezetben el fogsz romlani. Megméltelyezik a lelkedet. Nem is értem tulajdonképpen miért mégysz te oda?

- Vallási hiányaimat kiegészíteni, atyám.

Courcier dühbe gurultan kiáltotta:

- Ez butaság! Hogy beszélhet egy ép ésszel felruházott ember így? De az asszonyoknak ilyen hülyeség úgy látszik már a vérükbe rejlik. Ez ellen én harcolni fogok! Gilberte, te nem fogsz az apácákhoz menni! Nem és nem!

- Korlátozni akarod egyéni szabadságomat? Hát akkor, hol maradnak a te szociálista egyenlőségi elveid?

- Igaz, nem üthetem magamat arcul. A gyermekemet át kell engedni az ellenségeimnek... De hát nincs semmi mód, hogy téged a magam számára megtartsalak?

- Igenis van. Engedd apai szivedet beszélni. Győzd le önszeretetedet. Ha azt óhajtod, hogy itthon maradjak, hogy lábaidhoz boruljak és lábad nyomát csókoljam, akkor adj ahhoz az emberhez feleségül, akit szeretek.

- Hiszen akkor is elhagysz engem?

- De mindennap legmagasabb hála és szeretettel keblemben gondolnék reád és mint megmentőmet látogatnálak meg, míg ha zárdába kell vonulnom mindennap akaratlanul eszembe jut keményszívűséged.

Courcier mélyen felsóhajtott, mintha a keblére telepedett terhektől szeretne megmenekülni.

Sokáig gondolkozott. Végre megszólalt:

- Választottam a két ut közül. Inkább menj a kolostorba, mint a Trésorier felesége légy!

- Akkor élj boldogul, apám, viszonzta majdnem összetörve a leány és minden ölelés és csók nélkül elváltak.

Este, hogy Courcier egyedül ült az estebédhez, végtelen szomorúság ragadta meg. Az öreg cseléd gyűlöletes pillantásaitól üldözötve, alig tudott nagy erőszakosan egy pár falatot lenyelni. A szobájába menekült. Szivarra gyujtott, hogy abban keressen vigasztalást. De a szivar kékes füstjéből alakok ugrottak elő, köztük első sorban Trésorier gunyos arcával bontakozott elő. És azután egy bájos, de halványarcu, apácaruhába öltözött alak tünt elébe, ki reá sem nézve lebegett el előtte.

Másnap Courcier egész napon nagy dologban járt. Eladta az ujságot és a megvásárlásra kölcsönkapott összeget, harmincezer frankot azonnal Trésorier Henry bárónak postán elküldte azzal a megjegyzéssel, hogy a hóhérpénz átvételét postafordultával nyugtázza. A nyugta még aznap este kezei közt volt és ekkor valami különös elégtételfélét érzett. Ámde már másnap majdnem szét pattant dühében, mikor olvasta, hogy Trésorier Henry a népkonyhákat felállító egyesület részére harmincezer frankot adományozott. Az első pillanatban irni akart Henrynek, hogy őt semmiháznak tartja, de még idejében meggondolta magát és lemondott e sértő véleménynyilvánításról.

Courcier mióta lapját eladta, a bukott nagyságok sorába került. Régi ismerősei alig vettek róla tudomást. Ha az utcán vagy parlamentben találtak vele, tüntetőleg elfordították fejüket. A saját pártja is elejtette. Nem választotta meg újból elnökének és egy parlamenti bizottságba azért nem jutott, mert egy teljesen új ember kapta a szavazatok nagyobb részét. Minden balul ütött ki, mióta otthagya lapszerkesztői állását. Tíz évi parlamenti működése után annyi befolyása, népszerűsége sem maradt, mint képviselőségének első napján. Ilyen gonosz észleletek után nem csoda, ha sötéten járt-kelt és kerülte az embereket. Emellett még testileg is összeroppant. Napokig maradt írószobájában és egy zsölyéhez szögezve oszladozott-bomladozott, mint a féregcsipett gyümölcs.

Gilberte Neuillyben mindjárt az első napokban lelki oktatásokban részesült, amelyeket könnyen felfogott és azonkívül kedvvel nyult minden munkához. Az a ház, amelybe a vikárius tanácsára vonult, szorosán nem tartozott kolostorhoz, mert itt népkonyha, nyomorék gyermekek iskolája és munkálkodó műhely létezett, hol dolgos kezek mindig tisztességesen fizetett munkát kaptak. A nővérek barakkokban háltak. Semmi goromba munkától nem irtóztak. Föztek, mostak, vasaltak, sőt a folyosót és udvart is söprögették.

Az első naptól kezdve Gilberte minden vonakodás és ellenszenv nélkül osztozott a nővérek munkálkodásaiban, sőt a cselédi munkáktól sem irtózott. Kétszer hetenként eljött a kolostorba Brossard, a nagy vikárius, hogy keresztleánya lelkioktatását vezesse. Ezek a napok valóságos ünnepnap számba jöttek Gilbertenél. Este, mikor nővérei már régen aludni tértek, ő szor-

galmasan a katekizmust tanulta. Mindennap késő este volt, mikor hó ima után nyugalomra tért. És a lelki és testi nagy munka mellett frissen és üdén érezte magát. Szerencsére úgy el volt foglalva kora reggeltől késő estig, hogy a jövő aggályai nem bántották. Atyjának minden héten rendszeren írt és minden levelében arra kérte, hogy tudósítsa őt egészségi állapotáról, egyben biztosította őt változatlan szeretetéről. De válasz egyetlen levelére sem érkezett.

Atyja hidegsége, hallgatagsága szerfelett bántotta az érzékeny leány szívét. Ezt a ridegséget semmiesetre sem várta, mert érezte, hogy ilyen elbánást távolról sem érdemelt. És mert félt, hogy atyja talán beteg: egy kis növendék-leánykával levelet küldött az apai házba. A válasz - Rozália személyében megjelent a zárdában.

Az öreg cseléd éppen akkor lépett a konyhába, ahová utasították, mikor Gilberte a tüzhelynél forgolódott és ugyancsak jobb ügyhöz méltóan kavarta a nagy lábasban főtt borjutokányt.

- Gilbert! Gyermekem! - kiáltotta Rozália gyöngye szemei elé tartva kezeit, hogy jobban láthassa a leányt. Eleinte nem mert hinni szemeinek s miután a felkiáltásra a zárdanövendék megfordult, bizonyosodott be, hogy csakugyan a képviselő leánya áll a tüzhely mellett szorgoskodva.

Az ismerős hangra Gilberte láthatóan megrezzent, de mikor hű cselédjüket látta maga előtt, a nagy villát ledobva, örömmel futott Rozália karjaiba.

- Oh, milyen jó vagy, milyen kedves vagy, hogy eljöttél, édes Rozáliám! - mondta Gilberte és szavai igazolásául össze-vissza csókolta Rozália ráncos arcát.

- Örömmel ragadtam meg az alkalmat, hogy eljöhessek, - viszonzta elérzékenyülve.

- Csuf Rozál, hát alkalom kellett neked arra, hogy leányodat meglátogasd?

- Őszintén megvallva, igen. Nem mertem a magam akaratából eljönni. Tudod édesem, milyen különös ember a képviselő ur, még képes lenne elzavarni a háztól, ha valami olyat tennék, ami nincs inyére. Már pedig ezt az elcsapatást nem tudnám elviselni. Ugy oda vagyok növe ahhoz a házhoz, hogy egy napig se tudnék meglenni a huszonhét év óta megszokott helytől. Még egész fiatal asszony voltam, mikor szegény boldogult édes anyád felfogadott. Egy városból valók vagyunk, mint szomszédok gyermekei nőttünk fel és valami igaz vonzalom kötött egymáshoz. Azután ott voltam a te születésednél, szerencsétlen anyád betegségénél. Sok jó és rossz napot éltem át veled és képviselő urral és bizony a szívem szakadna meg, ha elkergetnének. A küszöbre fekvé pusztulnék el.

Akadozva kezdte Rozália a beszéd elejét, de hovátovább belemelegedett és mialatt beszélt könnyei peregtek szemeiből.

- Száritsd fel könnyeidet, édes Rozál és vigasztald magadat azzal, hogy te soha semmi körülmények között nem leszel elcsapva. Tulajdonképpen olyan nagy merénylet lett volna, ha saját jóvoltadból meglátogatsz?

- A képviselő ur dul-ful, egy szelid szavát se lehet hallani, mióta te drága Gilbertem ide ebbe a komor házba jöttél. Azelőtt elvéte csak volt egy barátságos szava az én számomra is, de most napokig nem beszél, s ha én szólok hozzá és kérdezem, csak rövid, zord feleleteket kapok.

- Csak nem beteg az én drága atyám? - kérdezte ijedten a bájos gyermek.

- Betegnek nem beteg, a teste nem fáj, de lelkibeteg, valósággal kedélybeteg. Sem az étel, sem az ital nem izlik neki. A legjobb ételeimet olyan érintetlenül viszem ki, mint az asztalra hoztam.

- Mit gondolsz, édes Rozál, hogyan lehetne ezen segíteni? - kérdezte szomorúan Gilberte.

- Megmondjam az igazi gyógyszert erre a betegségre?

- Sőt kérlek erre, kedves nevelőanyám!

- Jöjj haza és foglald el régi helyedet közöttünk, - mondta bártortalanul a hü cseléd.

- Édes apám bizott meg ezzel?

Rozália hallgatott. Erre a kérdésre nem mert felelni. Hát mit is felelt volna. Hiszen csak azért jött, hogy a képviselő ur nagy kegyesen, hosszas könyörgésére megengedte, hogy választ vigyen azokra a levelekre, amiket eddig Gilberte irt és válasz nélkül maradtak. És ez a válasz az: «Ha az a leány jószántából hazatér, ám jó, a régi otthonát megtalálja, de, ha továbbra is ott akar maradni az apáca-barlangban, akkor sem ragadom el rendőri karhatalommal.» Megmondhatja ezt, ezekkel a rideg szavakkal? Hiszen, ahogy ő ismeri Gilbertet, jól tudja, hogy a szive szakadna meg, ha apja kegyetlen kijelentését hallaná.

- Nos, Rozál, miért nem felelsz?

- Ó... ő mondta, - nyögte ki a hazugságot a hü cseléd.

- Nem, Rozál, apám nem hívott haza. Én látom azt arcvonásaidról, hallom hangodból, hogy ezek a szavak, ez a kijelentés nem apámtól származik. Te nem tudsz jól hazudni.

Az öreg asszony megszégyenülten sütötte le szemeit. Restelte, hogy egyszer életében hazugságra vetemedett és olyan gyorsan megcsípték rajta.

- Egész megvigasztalódtam, hogy valami hirt hallottam atyám felől és most felmentelek, édes Rozál. Add át atyámnak tiszteletemet és kézcsoksomat. Sok a dolgom. Ne vedd rossz néven, hogy elküldelek. Elsül-fő minden, ha a főszakácsné eltrécseli az időt és nem szeretném, ha a zárda falai között élő szerencsétlenek és ügyefogyottak még kozmás ételt kapnának, mikor a sors ugyanis megkozmasította életüket.

Gilberte e humoros beszéde után többszörösen megölelte és megcsókolta azt a derék lényt, ki öregségére még hazugságra is vetemedett, hogy az apa és leány közötti éles ellentétet kissé elsimítsa és talán jóvá tegye azt a hibát, a melyet Courcier egyedül követett el. Hogy ez nem sikerült, az nem rajta mult. Gilberte annyira okos, hogy leolvasta arcvonásairól és kiérezte hangjából azt, miszerint turpisságot ad elő. Szinte leverten hagyta el a derék öreg asszony a zárda komor falait. Az ő gyöngéd szive ösztönszerűleg megérezte, hogy Gilbertet fájdalmasan érintette apjának folyton tartó ridegsége. Hogy ezt nem mutatta még előtte sem, ez ismét a Gilberte nagy tapintására vallott.

Jó sokáig senki sem látogatta meg Gilbertet az ismerősei közül, míg egy napon éppen a varrodában elkészült ágyhuzatok csomagolásával volt elfoglalva, midőn a főnöknő egy hölgygyel lépett a terembe. Gilberte szerfelett meg volt lepelve, amikor a látogatóban Trésorier bárónéra ismert. A báróné szerényen lépkedve hallgatta a főnöknő magyarázatát, de egyszerre Gilbertehez fordult és szívélyesen köszöntötte.

- Örvendek kegyedet láthatni, kedves gyermekem... a főkötő kitünően fest a kegyed fején! Teréze testvér, szabad néhány percig Courcier kisasszonnyal négy szemközt beszélmem?

- Mindenesetre, báróné asszony, ameddig csak akarja! Tehát ismeri a mi kedves kicsikénket? Őszintén mondhatom, példánya a buzgalomnak és szorgalomnak. A báróné asszony egyike kolostorunk patronusának. A legközelebbi újabb építkezést az ő áldozatkészségének köszönhetjük...

A főnöknő kulcsait csörgetve, amelyeknek hangos csillingelését az egész kolostor ismerte, a társalkodóterem melletti szobába huzódott vissza.

Mikor a két nő egyedül maradt, a báróné keblére vonta Gilbertet és szívélyesen megcsókolta.

- Csupán a kegyed kedvéért jöttem e falak közé, Gilberte. Ezt bizonyosan kegyed is megsejtette. Valaki, aki hozzám nagyon közel áll, már majdnem az örületbe jutott, hogy kegyedről semmi hirt sem hall. Ennek folytán nagy fáradsággal bár, de mégis kieszközöltem, hogy ide minden órában beléphetek.

- Teréze nővér kijelentése után tudom, hogy ez nagy árba került, báróné asszonyom.

A báróné mosolygott.

- Az árvák és ügyefogyottaknak hoztam ezzel áldozatot. És velük a szerelmeseknek. De térjünk a dologra! Hogy érzi itt magát? Nem szenved nélkülözést? Kibirja a munkát?

- Szerfelett jól érzem magamat, báróné asszonyom. Csak egy hiányzik. Szeretnék apámról valami hirt hallani.

- Csakugyan, hiszen akkor legjobb időben jöttem. Társalkodónóm tegnap beszélt az öreg Rozália nénivel. Courcier ur testileg egészen jól érzi magát, de elhatározásában szilárdan a régi állapotban maradt. Nem enged önfejléséből.

- Köszönet, ezer köszönet kegyednek, báróné asszonyom, hogy leghőbb kívánságomat megsejtette. Tehát nem beteg? Ez a hideg tél nem ártott egészségének?

- Miért ártott volna? Igen jól fűtött kályhák vannak a képviselőházban. De, kegyed édesem, bizonyosan fázik, mert itt a cellák jó szellősek lehetnek?

- Hidegben aludni az egészségi szabály egyik pontja közé tartozik.

- Parányi kacsoi egészen veresek... A báróné gyöngéden megsimogatta Gilberte kezét, melyek a durva munkától majdnem kicserződtek.

- Óh, báróné asszonyom, ha semmi szenvedés nem esnék osztályrészemül, sohasem tudnám magamnak megbocsátani, hogy atyámnak gondot és but okoztam.

Trésorier báróné még egy csókot lehelt a gyönyörű leány magas homlokára és az időközben visszatért Teréze nővérrrel a kolostor megszemlélésére indult. Henry neve a nők ajkán nem fordult elő s mégis ezen az estén Gilberte olyan édesden aludt, mint az anyja tejétől jóllakott gyermek.

A bárói palotába a báróné hazaérkezését két férfi lázas türelmetlenséggel várta. Az egyik Henry volt, ki szobából-szobába nyargalt, a másik a báró, ki még a bankirodába sem ment, mert szinte kíváncsi volt a látogatás eredményére. Még a kalapját sem engedték letenni a bárónénak, mert mihelyt belépett, apa és fiu átkarolták és a legbelsőbb szobába vitték, hol egy puha sofára ültették.

- Nos, nos? szólt az apa.

- Mi ujság? kérdezte a fiu.

- Az istenért, hagyjatok lélekzetet venni... Nos, tehát a kicsike a legjobb egészségben van. Sőt elmondhatom, hogy virul, mint a rózsza! A fehér főkötőjében és a barna gyapjurohában úgy fest, mint egy angyal! Mikor láttam, ágynemüket rendeztettem, de amint hallottam, az előtte való napon az udvart söpörte...

- Söprögetett? kiáltott megbotránkozva a bankár.

- Igen, söprögetett és ez neki nagyon jót tesz. A nagy cirokseprőt csodálatraméltó erővel és biztonsággal kezeli.

- Mint valami utcasepregető? jajgatott Henry. Mikor kora hajnalban vadászatra rándulunk és az utcasepregetőt látjuk, úgy belesajog a szivünk. Azt az ismeretlen nőt is sajnáljuk. Hát még Gilbertet!

- Gilberte és az utcasepregető között mégis van valami különbség. Gilberte nem kap fizetést a söprögetésért!

Henry nem osztozott anyja humoros felfogásában. Őt lelkileg nagyon bántotta, hogy az ő imádottja ilyen helyzetbe került. Egy pillanattal szomorú hallgatásba merült, de egyszerre kitört:

- És ezt az édes leányt egy lelketlen, egy esztelen apa kergette ebbe a helyzetbe!... Gázság!... S mikor lesz a vizsgája?... mert most még csak novicius! Ha az apja addig meg nem gondolja esztelenségét, leteszi a fogadalmat és apáca lesz. Olyan leány, mint Gilberte, ha egyszer apáca lesz, akkor az marad egész életére... Mi lesz akkor mi belőlünk?

A báróné, valamint a báró mélyen le voltak sujtva. Azt hitték, hogy Henryt megvigasztalhatják, a kedélyét vig utra terelik s íme most a legmélyebb szomorúságba látják sülyedni.

- Engem, ha Courcier helyzetében volnék, a csapás megsemmisítene, jegyzé meg Trésorier.

- Ez a Courcier ez rémes ember! kiáltott felháborodva Henry. Kedvem volna a kamarába rohanni, őt hosszú szakállánál megragadni és földre sujtani és ott addig gyomrozni, míg a lelkét kitaposom! Ezt az embert úgy gyűlölöm, hogy képes volnék hidegvérrel megfojtani!...

A bárói pár rettegéssel nézett Henryre. Ez volt az első eset, hogy őt ilyen vérbeforgó szemekkel és földsárga arccal látták. Még lélekzeni sem mertek mindaddig, míg Henry haragja kissé le nem lohadt és csendesebb hangon megszólalt:

- Ez az állapot nem tarthat a végletekig. Ezen segíteni kell!... Én ezt nem bírom elviselni!...

- Hát mit tehetünk, szegény gyermekem, ellene! Olyan akadályok állnak utunkba, amelyeket nem bírunk elhárítani, szólt szánakozó tekintet vetve fiára a báróné.

- El kell... el fogom háritani az akadályokat!...

- Csak nem akarsz valami erőszakos dolgot cselekedni? kérdezte ijedten az apa.

- Távolról sem. Nem akarom Gilberte tisztaságát a legcsekélyebb mértékben is beszennyezni. Inkább meghalok fájdalommban.

- Meghalásról még ne beszéljünk, kockáztatta meg bátortalanul az anya.

- Nyugtasd meg magad, édes Henry... Térj magadhoz. Beszéld el nekünk, hogy mit tervezel? szólt a báró.

- Tervem egyszerű. Elmegyek az oroszlán barlangjába és nyugodtan és alaposan kibeszélem magamat azzal a... Courcierrel. Mióta tudja, hogy ki vagyok, még nem is láttam; arcába kell néznem és hangját kell hallanom...

- Az imént erőszakoskodást említettél...

- Badarság volt. Esztelen szavak, mert ténylegesen meg nem tehetem. Erőszakoskodás nem vezethetne célhoz.

- Ámde, ha Courcierrel szembe kerülsz és a haragod elragad...

- Gilbertere fogok gondolni és nyugodt maradok...

- És mit akarsz neki tulajdonképpen mondani?

- Amit szivem nemes érzése mondatolni fog.

- És ha nem hallgat meg?

- Ugy fogok beszélni, hogy meg kell hallgatni. Megpróbálok vele az ő érdekei szempontjából beszélni.

- Menj hát, fiam, szólt a báróné és biztosítsd őt atyád és az én jóakaratomról. Mi mindent megteszünk, amit te jónak látsz neki ajánlani. Ugyebár, édes férjem?

- Magától érthetően. Nekünk a fő érdekünk a két gyermeket boldoggá tenni... Még attól is eltekintek, hogy politikai ellenfelem. A jövő választáskor Visyben újra fel akartam ellene lépni, de visszalépek a ti érdekekben. Az ég tudja, hogy ezzel nagy áldozatot hozok!... Csak arra kérek, ígéretedben ne menj túl a határokon...

- Elismerem papa, hogy te politikai tekintetben nekem áldozatot hozol, de arról biztosítlak, hogy semmi tekintetben sem foglak kompromittálni.

- Jól van, jól, tégy tehát lépéseket, hogy végre valahára a szerelemért való harcban győzelmet arathass.

TIZENHARMADIK FEJEZET.

Délutáni három óra volt, mikor Henry a Bourbonok ősi palotájába, a francia képviselőházba belépett. A teremőr belépőjegyét kérte. Nem volt neki. Ez azonban nem riasztotta el utjától. Megkérte a teremőrt, hogy kérje meg Trésorier báró nevében Cerneuil márkit, hogy fáradjon a terembe, hol beszélni óhajt vele. Rövid percek multán Cerneuil márki a társalkodó teremben találkozott a fiatal báróval.

- Ön az, fiatal barátom, szólott meglepetve a márki, én azt hittem édesatyja hivat. Mit keres itt a politika áldatlan mezején? Talán valami chekkönyvet hozott magával?

- Távol van tőlem, hogy az embereket megijesszem. Én csak egy képviselővel szeretnék beszélni és mert a belépést meggátolták...

- Ez a bombadobások miatt lett annyira szigoritva... De önnek, báró ur bizonyosan nincs bombavető szándéka?...

Csevegve bevezette a folyosóra a fiatal bárót a márki.

- Ime, most ön a szentélyben van s így azt hiszem, reám többé nincs szüksége, mondta kedvesen a márki.

- De igen. Még van egy kérésem! Legyen szives értesitse Courcier képviselő urat, hogy itt várják. Kérem azonban ne mondja meg a nevemet. Ha megtudja ki várja még képes arra, hogy nem jön ide.

- Merényletet akar ellene elkövetni? kérdezte nevetve a márki.

- Esküszöm, nem!

- Akkor nyugodtan ide küldöm. Adja át üdvözetemet kedves atyjának.

- Ezer hála szivességéért, márki ur! A márki elment és Henry egyedül maradt a széles gyűlés-terem folyosóján. Gondolkozott hogyan s milyen módon beszéljen legcélravezetőbben Courcierrel, kit mostanában izzóan gyűlölt. Vajjon lesz-e valami szerencséje? Eredményes lesz-e kísérlete? Nem is tudta, hány perc röpiült el, míg egyszerre nyilott az ajtó és Courcier jelent meg. A fiatal embert megpillantva olyan mozdulatot tett, hogy visszatér a terembe, de Henry nem engedett neki arra időt, mert nyomban mellette termett és szinte parancsoló hangon szólt hozzá:

- Courcier ur, sürgősen szükséges, hogy önnel beszéljek!

- Tisztelt ur, ez a hely és ez az idő nem alkalmas a beszélgetésekre, viszonzta röviden és zordonan a képviselő.

- Nekem nincs kedvem a helyet és időt megválogatni, jegyzé meg szárazon Henry. Önnek most kell velem beszélni, feltéve, ha ettől a beszélgetéstől nem fél...

- Én félni?... Sohasem szoktam ellenségeimet kikerülni...

- Helyesen, kérem tehát hallgasson meg!

Egy sötét ablakmélyedésbe huzódott, hol Courcier leányának választottját tetőtől-talpig mustrálni kezdte.

- Igen sok változott azóta, hogy itt először beszélgettünk, Gervais ur, mondta odavetőleg a képviselő.

- Nem az én hibám, hogy még több változás nem történt, Courcier ur!

- Mit akar ezzel mondani? kérdezte haragos szemöldökrántással Gilberte apja. Nem értem önt.

- Ön jól ért engem, Courcier ur, de ha kívánja, világosabban fogok beszélni, viszonzta bátor hangon a fiatal ember... Ha ön nem volna fanatizmusa által elvakítva, amely ön előtt minden ajtót erőszakos módon elzár, úgy én ma az ön veje volnék és önnek nem kellene a gazfickók csordájába maradni. Különösen olyan emberek társaságában mint ez a Jacquinot, kinek a vizsgálóbíró már a sarkára lépett...

- Uram, kiáltotta Courcier, ez az ember, kiről ön olyan elítélőleg beszél, a barátom...

- Politikai barátság? Hát létezik ez? Csodálom, hogy ön, okos ember léte, még egy percig is hisz a fegyverbarátságban? Hát még nem tudja, nem eleget tapasztalta, hogy a politikai barátok csak addig azok, amíg egy nyájba vannak és érdekeiket semmi oldalról nem látják veszélyeztetve. Ez a Jacquinot volt szocialista, republikánus, radikális és végül demokrata, míg a miniszteri székbe felkapaszkodott. Annyiszor változtatta politikai hitvallását a mennyiszter érdekei kívánták. Ön egyedül maradt régi elvének tántoríthatatlan hive és mit nyert vele: olyan egyedül áll, mint a tilalomfa. Ön nem uszik az árral és azért mind inkább elmarad a jó uszóktól... És ezek dacára mégis önt fogja ellepni az ár. De az a feledés árja lesz.

Courcier elképedve hallgatta a fiatal embert, ki néhány rövid szóval arcába mondta azt, ami három hónap óta a fejében motoszkált és ami neki nem egy álmatlan éjszakát okozott. Némán nézett a fiatal emberre és csodálta, honnan veszi azt az éleslátást, ami nála hiányzik. Látja azt a valót, ami előtte egy rejtélyes misztikum volt. Egy pillanatra elfujta a felsőbb lény közelsége a haragját, elfeledte Gilbertet, önfejűségét, kegyetlenkedését, sőt annyira elfeledkezett magáról, hogy a régi hangon szólott Henryhez:

- Édes barátom, amit maga hibámnak tulajdonít, ez az én büszkeségem, ez az erőm. Sohasem változtatni politikai hitvallást, ez csak a nagyok hivatottsága, a nagyok kiváltsága...

Ámde ez az elfeledkezés csupán egy pillanatig tartott, mert eszébe jutott, hogy halálos ellenségének fia, leányának elcsábítója áll előtte és azért az iménti haragos tónusban kérdezte:

- Különben szeretném tudni, mi köze önnek mindehhez?

- Mi közöm hozzá? - ismételte haragosan a fiatal ember. Nagyon is sok közöm van hozzá! Az egész életem és jövőm az ön elvakultsága folytán lett befolyásolva és ön megtiltaná nekem, hogy leszakítsam a hályogot szeméről? Courcier ur, én nem megyek el erről a helyről mindaddig, míg ezt a jogomat el nem ismeri! Kettőnk közül egyik balga eszközökkel dolgozik, és ez nem én vagyok, arra szavamat adom önnek!

- Uram, - dadogta Courcier, - semmi sem hatalmazza fel önt, hogy ilyen merész szavakkal támadjon...

- Biztosítom önt arról, hogy ha nem látja be hibáját, még nagyobb merészségekre is képes leszek, - viszonzta szárazon Henry. Merész leszek, nem a magam, de ön érdekében is, mert ha én önnek egy mentő deszkát nem dobok, akkor ön olyan hajótörött, ki a tenger hullámaiban elmerül menthetetlenül... Hát nincs önnek semmi érzéke az iránt, hogy a mostani kormány, amelynek egyik tagja az ön Jacquinot barátja, az ön pártját semmibe sem veszi, sőt lenézi és azért nem tiporja el... Én ezt a gaz politikai trükköt helyesen meg tudom itélni, mert hiszen együtt dolgoztam önnel...

- Igen, ha ön csakugyan Gervais volna, - felelte keserűen Courcier, - de ön félrevezetett, megcsalt. Talán most is azért közeledett felém, hogy engem az örvénybe csaljon.

- Mit tud ön rólam? Hát bizonyos abban, hogy helyesen ítélte meg? Én becsületes szándékból csatlakoztam önhöz... Az okát tudja ön... Én úgy jöttem önhöz, mint Jákob Lábánhoz, hogy önt szolgáljam, hogy leánya kezét kiérdemeljem. Ha csak három hónapom lett volna, hogy az

ön gondolatmenetébe beleéljem magamat, akkor az ön által megkezdett művet győzedelmesen diadalra vittem volna. Olyan utra vezettem volna, ami az ön pályáját úgy fent, mint lent sziklamódjára megerősítette volna. Mi volt az első lépésem, amit tettem? Én önnek egy ujságot szereztem. Ez az ujság önnek tekintélyt, befolyást biztosított. Mit tett azonban ön, hirtelen haragjában, eladta az ujságot és ezzel kiengedte kezéből a hatalmat... De ezen még lehetne segíteni. A szocialista pártnak nem egy, de tíz lap sem sok, hogy a sérelmeit csak kis mértékben is orvosolni lehessen. Önnek újra fel kell emelnie a fejét... Nem lehet, nem szabad engedni, hogy elnyomják. Elnyomni egy Courciert, ki mocsoktalan jellem, kinek kezét soha semmi piszok be nem szennyezte: nem, soha!... Önt a tömegnek újra észre kell venni, sőt a piramidális tetejére emelni... És az emberek feje fölé csak úgy fog tudni emelkedni, ha azt mondják fent s lent: Ez a Courcier szivtelen! Mindenkinek megadja az igazságát és a társadalomban kiméletlenül rendet csinál! Ezt a gonoszok, a bűnösök fogják kiabálni, akik félnek a világhosságtól... A jók ellenben, kik a szocializmus igaz hivei, örömmel azt fogják mondani: «Semmit sem kell félni Courciertől, Trésorier veje a háta mögött áll és minden tekintetben fog arról gondoskodni tudni, hogy a nemes és jó eszme ki ne irtassék végképen a föld színéről. Courcier ujat, maradandót fog építeni, de egyúttal a régi érdemes eszméket becsben tartja! Ilyen politikával azután könnyen lehet az emberből miniszter...»

Henry szünetet tartott, hogy lélekzetet vehessen. A képviselő hallgatagon állt, míg tekintetét álmodozva a földre szegezte. Az ellentmondásra most nem érzett erőt; a harag messze szállt tőle.

- Jacob és Labant a bibliából idéztem, - folytatta beszédét a fiatal ember, - bár nem kellett volna példáért olyan messze benyulnom. Elég lett volna Washingtonnal maradnom, ki kitartása révén a porból a hegy magasságáig emelkedett. Ebben a pillanatban lelki szemeim előtt áll. Emelt fővel és büszke mellel sokat, mindent ki lehet vivni ez emberek között. Önnek is, ha tehetségében bizik, száz és egy alkalma van, hogy a tömeg fölé emelkedhessenek. Ujra vissza kell térnem az ujság eladására. Ön a hatalmat eldobta a kezéből kicsinykedésből, vallási és társadalmi félszegségből. Önnek nem szabad félnie, hogy a reakcionáriusok megzavarják, ha ön a templomba megy leánya esküvőjére. Sőt ellenkezőleg előre tudom, hogy tömegesen megjelenének és mélyen hajlongva meggratulálnák önt. Ön becsületes gondolkozásával, egyenes jelleménél fogva azt hiszi, hogy ilyen dolog a lehetetlenségek közé tartozik. És mert ebben a hiedelemben él, eltaszította egyetlen leányát, mint egy közönséges pogány!

- A leányom ön miatt hagyott el, - pattant fel Courcier.

- Szó sincs róla. Ön barbár módra eltaszította!

- Csak nem engedem, hogy házam papok tanyája legyen!

- Ön javithatatlan fanatikus, - kiáltotta Henry - és egész életén át az is fog maradni! Ön ragaszkodik a szavakhoz, ahelyett, hogy férfias bátorsággal a tettek mezejére lépne.

A fiatal ember könnyedén meghajolt és úgy tett, mintha menni akarna.

- Ez az egész, amit ön nekem mondani akart? Megpirongatása után szeretném tudni, milyen ajánlatokat akar nekem tenni?

Henry csatatéren érezte magát, hol a legkisebb bátortalanság félig elvesztett csatát jelent, de egy kis vakmerőséggel már az elveszítettnek hitt tért is vissza lehet hódítani. És ezért erősen tartotta magát.

- Ajánlatokat? Én önnek? - jegyzé meg hideg hanglejtéssel a fiatal ember. - Csalódik, Courcier ur. Atyám annak idejében, amint tudom, tisztességes ajánlatokat tett önnek és azt ön a lehető legdurvább módon eltaszította. Ez elég... tartsuk magunkat ehhez.

- De ön az imént azt jegyezte meg, hogy nem fog erről a helyről még meg is mozdulni addig, míg engem valami fontos dologról meg nem győzhet.

- Ez félreértés. Én lemondok minden győzelemről. Az ön sötét fanatizmusát megvilágítani még nem született elektrikus. Ahol semmi keresni való nincs, ott még a király is elvesztette jogát.

- Az ördögbe, akkor miért jött ide, hogy az én kedélyemet felháborítsa? - kiáltotta magánkívül a képviselő.

- Azért jöttem, hogy megmondjam önnek, hogy leánya Neuillyben legdurvább szolgálói munkákat kénytelen végezni. Tegnapelőtt a népkonyhában krumplit hámozott, tegnap pedig udvart söpörgetett... És erre ön kényszerítette ezt a tiszteletreméltó kedves fiatal hölgyet.

- Tisztelt ur, az én leányom tehet, amit akar! Önnek semmi köze tetteit megbírálni...

- Olyan apostolnak, mint ön, ez még kellemes is lehet! Courcier kisasszony szolgálói teendőket kénytelen végezni az apja egyenes jóvoltából! És nem csak a 8 órai munkaidőben dolgozik, de kora reggeltől késő estig! Ennek jó lesz utána nézni! Ez érdekesebb a megszemlélésre, mint egy mindennapi munkássztrájk és szerintem életveszélyesebb. Győződjék meg erről!

- Tisztelt ur, - ordította Courcier, - hogy merészkedik ön velem szemben ilyen kihívó magaviseletet tanusítani... Ha az ön rémmeséi csak távolról is igazak, akkor azt a papipoklot negyvennyolc óra alatt bezáratom...

- Felesleges felbuzdulás! Ez nem fog önnek sikerülni! Tizenkétszáz árva és özvegy eszik a nővérek és ezek között az ön leánya főztjéből!

- Felforgatom, megdöntöm az egész miniszteriumot!

- Kinevetik önt!

Courcier elhalványult. Érezte, hogy Henry eltalálta az igazságot.

- Ön a saját maga készítette örvénybe bukott. Hogy leányát hozzám ne kelljen adni feleségül, a papipokolba kergette és ön képes még arra is, hogy ott veszni hagyja!

- Ebben alaposan téved, tisztelt ur, - viszonzta, ökleit összeszorítva Courcier.

Henry csak erre a kijelentésre várt. Önkénytelenül elérte célját. Courcier érdeklődését felkeltette leánya sorsa iránt.

- Isten önnel, képviselő ur. Igen nehezen fog menni, hogy engem méltányolni tudjon.

Courcier gondolataiból csak akkor riadt fel, mikor a fiatal báró már régen eltávozott a képviselőház folyosójáról.

Az estebédje egy cseppet sem izlett a képviselőnek. Semmit sem evett. Később visszavonult dolgozószobájába. Itt újra töprenkedésekbe sülyedt. Átgondolta azokat a kemény, de igazságos szavakat, amiket Trésorier báró a fejéhez vagdosott. Lassan-lassan belátta, hogy az ötven éve alatt sok bolondságot követett el. És nem a maga kedvéért csörgette a bolondsipka apró csengetyűit, de a más kedvéért ugrált. Leginkább az a tépelődő gondolat vert gyökeret keblében, hogy egyetlen leányát a bolond ideák kedvéért feláldozta. És kérdést tett önmagától, hogy tulajdonképpen miért bánt ezzel a gyönyörű teremtéssel olyan kegyetlenül? Csakhamar rájött, hogy méltatlan elbánást tanusított vele szemben. Tulajdonképpen mit vétett Gilberte? Egy fiatal embert szeretett, kinek az apja neki, az apának nem tetszett. Ez a vétek olyan nagy, hogy eltaszítást érdemel? Nem lépte ezzel túl atyai hatalmát? Ezek a kérdések gyors egymásutánban kergetődtek zakatoló agyában, végre oda lyukadt ki, hogy ezeknek a

szívtelenségeknek nem lehet, nem szabad folytatódniok. Ezen változtatni kell! Igen, igen ezen változtatni fog!... Még pedig mielőbb!...

- Az én Gilbertem papi önkény alatt nyög! A kolostor udvarát söpri! Szolgáloi munkákat végez! Ezt nem szabad tovább tünnöm!... Nem!... Nem!...

Halálsápadtan tért ágyába, de a nyugalmat, az álmot nem találta. Az egész éjszakán keresztül ijesztő álmok gyötörték. Különösen az álom valósággal megkinozta és még másnap is remegve gondolt arra vissza. Hosszu ingben és egy tizfontos gyertyával a nyakában, a Magdolna-templom lépcsőzetén koldult, míg leánya fényes menyasszonyi ruhában Trésorier Henry karján mellette ellépkedett, anélkül, hogy őt egy tekintetre is méltatta volna.

Az álom változott. A képviselőházban találta magát, még pedig a miniszteri bársonyszékben. Egyik szociálista képviselő, egy minden tekintetben kompromittált egyén ezeket a szavakat dobta arcába: «Eladta magát! Elhagyta a pártot! A vasfejű szociálistát hivatalért, pénzért könnyűszerrel megvásárolták!» Mig a szociálista képviselő beszélt, a Courcier szeme előtt plakátok táncoltak, amelyekről az óriási piros betűkkel nyomtatott szavakat olvasta: «A Revolutió-Párt» háromszázezer példányban jelenik meg!»

Mikor Courcier reggel felébredt, agyon volt fáradva és homlokán és arcán nehéz izzadt-cseppek gyöngyöztek.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

Éppen tíz órát ütött. Teréze nővér dolgozószobájában ült és a kolostor könyveit rendezte, mikor egy novicia lépett be.

- Anyám, - jelentette, - Courcier képviselő ur van a társalgó-szobában és a leányával akar beszélni.

- Mondja meg neki, gyermekem, - viszonzta az okos nő, ujjait a számsorokon tartva, hogy kéretem, fáradjon ide. Szeretnék vele személyesen beszélni.

Mialatt a novicia eltávozott, Teréze nővér nyugodtan befejezte az összeadást, úgy, hogy mikor Courcier belépett, már állva várta. A képviselő arca szokottnál is sötétebb volt. Rideg, szinte visszataszító benyomást tett. Ámde Teréze nővér ezt nem vette figyelembe. Szerfelett udvarias hangon helyet kínált Gilberte apjának.

- Főnöknő, - szólt zord hangon Courcier, - kérem a leányomat előszólítani.

- Sziveskedjen engem követni, képviselő ur, - szólt a főnöknő. Egy nagy termen keresztül mentek, hol egy sereg csinosan öltözött leány finom szöveteket szőtt. Szorgalommal és gonddal végezték munkájukat.

- Ezek finom törülközőkendők, melyek a «Bon marché» részére készülnek.

E mondata alatt egy félénk tekintetű, gyöngé kinézésű leányka vállára tette a kezét s így szólt:

- Állj fel Mária, és kérd meg szépen a képviselő urat, hogy vegyen téged pártfogásába. Ez az ur nagyon befolyásos és téged ügyedben segíyezhet.

- Miről van szó?

- Apjának nyugdíjaztatását nem akarják folyósítani. Apja a sèvres-i porcellángyárban volt alkalmazva, hol megvakult. Mikor a szerencsétlenség rájuk szakadt, szegényen állottak. Hiába irtak könyörgő folyamodványokat, a szerencsétleneket még válaszra sem méltatták.

Courcier zord arca barátságosabb színt váltott. Hízelt neki, hogy őt olyan nagytekintélyű embernek tartják, ki befolyásával szegény családok sorsán javíthat. A leányka szerény megjelenése is megtetszett a képviselőnek. Nyomban elővette kis jegyzőkönyvét és így szólt:

- Ez csakugyan kegyetlen eljárás! Ezt fel fogom jegyezni! Kérem az ügy állását nekem írásban beküldeni, hogy némileg tájékozohassam magamat. Minden tőlem telhetőt megteszek, hogy az ügy igazságos utra tereltessek.

- Köszönd meg Mária! Látod, soha sem szabad elcsüggedni és az emberi jóságban kételkedni.

Courcier lelkében Pálfordulás állott be. Az előbb még szerfelett lenézően bánt és kicsinylőleg gondolkozott a főnöknő felől, de most, hogy megnyerő modorát tapasztalta és észszerű gondolatait kifejezésre juttatta, önkénytelenül rokonszenves tekintetet vetett rá.

A dolgozóteremből egy nagy terembe léptek, hol a széles asztaloknál száznál több személy egészen kényelmesen étkezhetett.

- Itt esznek azok, kik a kolostor népkonyhájára szorulnak.

Courcier körülnézett a kényelmes és szerfelett tiszta teremben, hol szeme egy fából faragott nagy keresztben akadt meg.

- Szép. De mielőtt esznek, mindenkinek imádkoznia kell? kérdezte gúnyosan a képviselő.

- Senkitől sem követeljük, viszonzta mosolyogva a főnöknő. Egyik apáca hangosan elmondja az asztali áldást, aki csendben utána akarja mondani, teheti, akinek nem konvenió, nem mondja utána. Itt a zárda falai között a szabad akaratát soha senkinek semmi tekintetben nem korlátozzuk. Krisztus urunk is asztalához bocsátotta Judást, pedig tudta, hogy árulója volt. Nekünk alázatos szolgálóinak nem szabad követelőbbnek lenni, mint Megváltónk volt.

Courcier bosszus volt, de hallgatott. Lefőzve érezte magát. Akarata ellen látnia és tapasztalnia kellett, hogy az intézet nemcsak humánus, de hasznos cselekedeteket is művel az elhagyottak gyámolítására.

A népkonyhán keresztül egy barakszerű épületbe értek, amelynek magas ablakán a jótékony napsugár husz gyermekágyra hintette jótékony melegét. A gyermekteremben a legcsekélyebb zaj sem volt hallható. Nyugalmas csend honolt. Csak egyik apáca halk dudolása hangzott, ki egy beteg gyermek bölcsője fölé hajolva álmodni akart a szenvedő kicsiny szemére lehelni. A főnöknő lábujjhegyen ment előre és Courcier nesztelenül követte.

Courcier itt megtalálta leányát. Háttal ült az ajtó felé. Három gyermek állt Gilberte előtt, kiket halkan az írás mesterségére tanított.

- Ha nem csálnak szemeim, ott a leányom tanítással foglalkozik, szólt meglepetve az apa.

- Leánya ideája volt, hogy a kis nebulókat, míg az anyjuk a varróműhelyben foglalkozik, az írás és olvasás tudományára oktassa, szólt suttogó hangon Teréze nővér. «Az atyám arra oktatott, mondotta nekem Gilberte, hogy a tudás sokszor értékesebb az emberekre nézve a mindennapi kenyérnél. Ennek a gondolatnak magasztosságától vezéreltetve, a tanítás terhét magamra vállalom».

Courcier valami különös nedvességet érzett szemeiben és a torkát a kebléből feltörni akaró érzés összeszorította. Anélkül, hogy egyetlen lépést is tett volna előre, megszemlélte leányát. Teljes egészében láthatta arcát, mert ebben a pillanatban felemelte. A gond és munka halványtette és mintha néhány ránc is keletkezett volna homloka tájékán, de szemei a régi tiszta tűzben ragyogtak.

- Türelem és kitartás gyermekeim, még egy oldalt fogunk leírni edeseim és azután elmehettek játszani az udvarba. Figyelmetek és szorgalmatok folytán megérdemlitek, hogy uzsonát is kapjatok.

Ebben a pillanatban Gilberte tekintete véletlenül odatévedt atyjára és hogy megismerte, egy szívből feltörő örömkialtással atyja kitárt karjai közé futott.

- Oh papa, papa, milyen szerencse, hogy láthatlak!

A főnöknő ezalatt csendesen karonfogta a gyermekeket és kivezette a szobából. Az apa és leány a távoli zugban egyedül maradt.

- Rossz, gonosz ember vagyok, gondolta magában a meleg fogadtatás után Courcier, hogy egyetlen leányomnak igaz szeretetét nem méltányoltam. Azt hiszem, elvesztettem az eszemet.

Ebben a pillanatban leánya öltözékére esett tekintete és a régi harag ismét urrá lett felette.

- Ilyen öltözékben kell téged viszontlátni? Ha ezt nekem valaki mondta volna!

A bájos teremtés atyjához simult és gyöngéd hangon fülébe sugta:

- Ebben a ruhában kevésbé vagyok a te gyermeked?... Tudod-e papám, hogy egyetlen vigasztalásom az volt, ha Teréze nővérral rólad beszélhettem... Ugy fájt a szívem, hogy tőled távol kell élnem. A jó nővér, mikor nagyon elbusultam magam, azzal vigasztalt, hogy bizonyosan elérkezik az a nap, amikor te eljössz és...

Courcier összeráncolta homlokát.

- Én csak azért jöttem, mert azt hallottam rebesgetni, hogy téged itt goromba szolgálai munkára kényszerítenek.

- A kényszerről szó sem lehet, papa! Itt teljes szabadságot élvezek. Én magam osztottam be magamnak a munkarendet. A munka szórakoztatott. Szükségem is volt a szórakozásra. Kezdetben olyan mélabús voltam, hogy sem enni, sem aludni nem tudtam. A munka azután visszahozta kedélyemet. Étvágyamat visszakaptam és a munkától fáradtan az est beköszöntével mély álomba merültem.

- Te egészen elhanyagoltad magadat, mondta szemrehányóan Courcier.

- Hát nem te tanítottál, hogy a testi munka a legjobban tartja meg az ember kedélyének a frissességét?... Én csupán a tanácsodat követtem. És ezt azért tettem, mert úgy gondoltam, hogy ezzel neked örömet szerzek.

- Örömet szerzel! ismételte mély sóhajjal az apa. Erre akkor kellett volna gondolnod, mikor elhagytál! Ezzel az elmeneteleddel nagy fájdalmat okoztál nekem gyermekem! Mióta hűtlenül elhagytál, alig volt egy nyugodt percem. Ébren és álmaimban mindig a te szivtelenségéd bántott.

Gilberte bágyadtan lefejtette kezét apja válláról.

- Kérlek, ne beszélj így papa! kiáltotta a leány. Ez széjjeltépi a szívemet. Olyan fájdalmakat állottam ki, hogy szemrehányásaid ónsulylyal nehezednek reám... Nem is gondoltam, hogy te éppen olyan boldogtalan leszel, mint én. Addig, míg az ember a fájdalmat nem ismeri, nem is sejtí, hogy létezik. Ha azonban a fájdalmat átéli az ember, a más fájdalmát is intenzívebben érzi.

Courcier komolyan szemébe nézett leányának.

- Egész életemet tönkretetted távozásoddal. Az egyedüllét reám nézve lesújtó, megtébolyító.

- Oh, szegény édes apám!

- Nem volna szándékod hozzám visszatérni?

- Az a kötelességem, hogy oldalad mellett éljek papa. És ezt az utolsó három hónap óta érzem, tudom.

- Nos, tehát akkor, Gilberte, mondta reszkető ajakkal a képviselő, akarom, hogy visszatérj az elhagyott fészekbe.

- Őszinte szívből mondod ezt, apám?

- Abból, gyermekem, szívem mélyéből.

- Akkor repülve visszatérek a kedves hajlékba, viszonzta kipirult arccal Gilberte.

- Szabadságot adok neked, hogy vallásodat gyakoroljad. Ne hagyj el ismét hűtlenül. Olyan elhagyottnak, olyan kietlennek érzem a világot.

Gilberte átölelte az apját és hévvel megcsókolta.

- Kivánságod szerint cselekszem. Bocsáss meg, papa, hogy eddig is fájdalmat okoztam neked.

- Ez a teljes tiszta igazság, amit most mondasz? kérdezte kétkedő hangon a képviselő. Nemcsak megnyugtatómra, megtevéseztésemre mondod vigasztaló szavaidat?

- Még hazudni nem tanultam, papa, viszonzta büszkén felemelve fejét a gyönyörű teremtés.

Courcier most már nem tudott többé ellentállni szive érzelmeinek és nem tett kísérletet többé, hogy örömét eltitkolja. Keblére szorította leányát.

- Nagyon jól esnek szavaid, édes Gilberte... Te jó és derék leány vagy... Meg foglak ezért jutalmazni...

Ezzel Courcier egy közeli asztalkához lépett, hol a kis tanulók által otthagytak irka, toll és ténca feküdt. Courcier kezébe ragadta a tollat, belemártotta a ténca és gyors tempóban, csillogó könnyekkel szemében ezeket a szavakat írta le:

«Ezennel megengedem, hogy egyetlen leányom Courcier Gilberte boldog hitvesévé legyen Trésorier Henry bárónak. Courcier.»

- Ime, fogadd megjutalmazásod, édes jó gyermekem. Ez legyen őszinte szeretetemnek megnyilvánulása.

Az öröm hangos felkiáltásával Gilberte térdre esett apja előtt, átölelte térdeit és hangos zokogásban fullt el. Az apja szívesen vigasztalta volna, de egyetlen szó sem hagyta el ajkát. Félt, hogy hangos sirásba tör ki. A szó helyett azonban reszkető kezeivel gyöngéden megsimogatta leánya gyönyörű szőke hajkoszoruját, éppen úgy, mint mikor kis gyermek korában simogatta, ha térdein álomba szuntyadt.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

A neuilly-i zárdában másnap igen szomorú napra virradtak. A bucsu Gilberte-től megfelelt egy elsőrendű temetésnek. Könyezett mindenik apáca és mindenik bennlakó.

A nagy teremben gyültek össze. A zárdának egész személyzete fájlalta, hogy Gilberte elhagyja őket. A rövid hónapok alatt úgy megszerették a szeretetreméltó és mindenkihez egyaránt kedves gyermeket, hogy az eltávozását szívébe markolt.

Teréze nővér bucsuztatta el Gilbertet. Meghatottan, csillogó könnyekkel jószágos szemeiben, intézte hozzá szavait:

- Gilberte kisasszony! Mindnyájan véghetetlenül fájlaljuk távozását e falak közül. Rövid ittléte alatt a szeretetnek és jósnak annyi jelét adta, hogy a könnyek önkénytelenül tolnak szemeinkbe. Fáj, hogy nem marad egész életén keresztül körünkben. De abban a pillanatban észbe kapunk és fájdalomunk örömmé változik. Hiszen kegyed, édes Gilberte, nem azért hagy el bennünket, mert nem érezte magát itt jól. Kegyed innen az apai házba tér vissza, hol ismét a régi szeretetre talál. Onnan pedig egy ifju mint boldog mátkáját egy új hajlékba röpit. Mi nem szeretnők ezt a kettős boldogságát egy percre is megzavarni. Elbocsátjuk kegyedet. Kivánjuk, hogy elérje mindazt, a mit szíve óhajt. Legyen boldog és zavartalan élete folyása. Megérdemli.

- Legyen boldog élete minden percében, Gilberte kisasszony, - szóltak a többi apácák.

- Éljen Gilberte kisasszony! - zúgták egyszerre a zárda kis és nagy lakói.

Gilberte a meghatottságtól sokáig nem tudott magához térni. Reszkető hangon végre ő is mondott egy pár szót:

- Sohasem feledem azt a jósnak, azt a szeretetet, a mikben itt e szent falak között minden időben részem volt. Legyenek meggyőződve, hogy sem örömben, sem bánatomban nem fogom elfeledni, hogy itt olyan kedves lények élnek, kik jósnagukkal és vonzalmukkal kitüntettek.

E szavai végeztével először Teréze nővért ölelte át és az apácák után minden egyes jelenlevőtől meleg kézzorítással vett bucsut.

Alig ért véget ez az egyszerű, de megható bucsu, két alak jelent meg a terem ajtajában.

Az egyik már a bucsuzás közepén oda akart rohanni, hogy Gilbertet ott mindenki szeme láttára karjaiba szorítsa és magával vigye. De a másik nem engedte. Erőszakosan visszatartotta.

- Ugyan, ugyan, fiam uram, legyen egy kis türelme és ahhoz való esze. Ezt a bucsuzást nem szabad megzavarni. Legyen nyugodt, lesz még elég ideje, hogy a feleségecskéjével kettősben turbékolhasson.

Ez a másik alak Courcier képviselő volt, ki egy nap alatt nagy változáson ment keresztül. Szinte életvidor lett. Hogy leányának boldogságát még jobban elősegítse, a zárdából egyenesen a Trésorier palotába hajtatott és ott, mint bűnbánó elmondta, hogy eddigi makacsságát megbánta és most azért jött, hogy Henry kezét megkérje Gilberte számára. Ilyen eset is megtörténhetik. A báró már megkérte Gilberte kezét és kosárral volt kénytelen távozni, most azonban fordult a kocka és Courcier - nem kapott kosarat. A legnagyobb örömmel fogadták a bűnbánót és nemes bocsánatot adtak. A vallás előírja a bocsánatot, de Trésorier báró és neje most még a vallás ellen is cselekedtek volna, hogy egyetlen fiuk boldogságát elősegítsék. Mit meg nem tettek és mit meg nem tesznek a szülők, ha gyermekek jóvolta kívánja.

Gilberte az utolsó sorban álló növendékek kezeit szorongatta, mikor Henry már a háta mögé állott és a türelmetlenség legnagyobb fokával várta, hogy végre reája is kerüljön a sor.

Gilberte egyszerre megfordult és szembe találta magát Henryvel.

- Ugyancsak gyorsan eljött, hogy már megszokott körömből elragadjon, - mondta bájos mosolylyal rózsás ajkán Gilberte és kezet nyújtott a fiatal embernek.

Henry azonban nem elégedett meg a feléje nyújtott parányi kacsóval, egyenesen erőszakosan keblére huzta a drága leányt.

- Két hosszú hónapot vesztettem, most ne vonakodjék, hogy dobogó szivemen pihenjen. Erre mint szomjuhozónak a patak üdítő vizére feltétlenül szükségem van, - szólt szerelemittas hangon az ifju.

- Ha azt hiszi, hogy engem jobb fából faragtak, akkor alaposan csalódik, - viszonzta az ifju keblére simulva a gyönyörű leány. - Minden imámba beleszóttam azt a könyörgést, hogy a Megváltó engedje megérnem, hogy az ön bús szívére gyógyírt csepegtessek. És ez a gyógyír nemcsak a betegnek, de az orvosnak is enyhületet nyújt.

- Áldva legyen az a perc, a mikor kegyedet, édes drágám, először megpillantottam és áldva legyen édes apjának minden lépte, hogy végre megenyhült a szive és nem áll utjában a mi boldogságunknak.

Courcier minden szégyenérzet nélkül könyhullások között ott állt a gyerekei mellett, míg a neuilly-i zárda összes személyzete keretet képezett ehhez a gyönyörű családi képhez.

*

Trésorier Henry és Courcier Gilberte a Saint Honoré d'Eylan templomban esküdtek egymásnak örök hűséget. Brossard, a keresztapa és nuncius eskette össze a boldog párt. Az egész kamara jelen volt a szertartáson. A baloldal Courcier papa kedvéért, a jobboldal Trésorier báró iránti tiszteletéből. A szenátus elnöke a sekrestyébe jött és mindkét apával szívélyesen kezet szoritott és a «mélyen tisztelt képviselőknek» üdvözlétet tolmácsolta. A pártok szép számu küldöttséggel képviseltették magokat; nagy jövőt jósoltak az örömapáknak, amely kimaradhatlan ott, hol a szocializmus a tőke támogatására szolgál. A templomból való kivonuláskor Courcier, a néptribun, Trésorier bárónénak lovagiasan karját nyújtotta. Mikor a jelenlevők között elvonult, a következő párbeszédet hallotta.

- Igaz az, amit hallottam: Courcier ismét visszavásárolta a «Revolúció-Párt» című lapot?

- Igen, ez csakugyan tény. A lap azonban címet változtat, mert most a «Republikánus-Párt» nevet veszi fel.

- Courcier érzi az idők változását. Ő olyan ember, akivel számolni kell...

- Nem adok egy félévet és... miniszter lesz!

Mikor Courcier ragyogó arccal pompás kocsijáig kísérte a bárónét, Trésorierné kedves modorában e kérdést intézte a képviselőhöz:

- Remélem, képviselő ur, ön az én kocsimban jön a palotánkba? Lovagom lesz, ugyebár?

Lekötelező mosolylyal felelt vissza a néptribun:

- A legnagyobb szivességgel, báróné asszonyom. Mindenkor kész szolgája vagyok.

Vége.